

הישיבה החמישים-יושתיים של הכנסת האחת-עשרה

יום רביעי, ח' בשבט התשמ"ה (30 בינואר 1985)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

א. שאלות בעל-פה

בסדר, לפחות משהו. מי כמוהו, שר המשפטים בישראל, חיב לדעת, כי אריאל שרון עובר בעצם הימים האלה בניו-יורק עבירות מפורשות על החוק, על כמה חוקים, הייתי אומר.

הידרעות המגיעות משם אומרות, כי משפטו של שרון יעלה יותר ממיליון דולר, סכום עתק גם לבעל חוזה, אפילו הוא חוזה גדולה. אחד מפרקליטיו של שרון, ארנולד פורסטור, אמר השבוע, כי עד כה נאסף סכום של 350,000 דולר, שנחרס על-ידי יהודים בניו-יורק לכיסוי הוצאות הפרקליטים. המגבית הזאת, שכבר נערכה ועוד נערכת, היא עבירה מפורשת על החוק.

אינני רוצה לגזול את זמנו של הבית, ובעיקר את זמני, אבל הייתי מצטט כאן את חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ם-1979, ששר המשפטים הוא האחראי על ביצועו, ולכן תשובתו מוזהר שבעתים. אצטט רק סעיף אחד: "ניתנה לעובד הציבור, כאשר הוא עובד הציבור, מתנה בין בישראל ובין בחוץ-לארץ, ועובד הציבור לא סירב לקבלה ולא החזירה לנותנה לאלתר, תקום המתנה לקניין המדינה. עובד הציבור שהפר ביוזעין חובה המוטלת עליו לפי סעיף קטן (א), דינו קנס פ"שלושה משווי המתנה ביום קבלתה — — —".

במקרה שלפנינו אין כמעט ספק שיש פה כמה עבירות, גם על חוק המתנות, גם על תקנות ועדת אשר, שאוסרות הכנסה נוספת, וגם על תקנות מטבע-חוץ. מדובר בפגיעה בטוהר המידות, שר בישראל מקבל סכומי כסף גדולים מאנשים פרטיים לצורך פרטי. מה זאת אומרת: הפרקליטים הם שגובים, הם שעורכים את מסע ההתרמה? התורמים אינם יודעים מי עומד מאחורי המסע הזה ולצורך מה הם תורמים?

השר מסרב בעקשנות לחשוף את זהותם של התורמים. למעשה, בגלל חסרון כס עומד עכשיו שר בישראל למכירה, או יותר נכון לקנייה, בניו-יורק. לחלק מן התורמים יש מן הסתם עסקים בישראל, לתורמים אחרים אולי יהיו עסקים בעתיד, ואריאל שרון כידע הוא שר התעשייה והמסחר, וכידו להטיב עם בעלי עניין. האם לא ייטיב מחר עם מיטביו היום? הרי חוק המתנות נועד מעיקרו למנוע מצב של שר תלוי בנדבכים, ואריאל שרון תלוי עכשיו, ועוד איך תלוי, בנדיבים האלה.

לכן, אני תובע מראש הממשלה — ואני אומר: ראש הממשלה, כי ראש הממשלה הוא זה שהיה צריך להשיב על השאלתא היום, ואני מבין שמחמת עיסוקים אחרים, ובהסכמתי, השאלתא הועברה להשוכה לשר המשפטים — את שלוש התביעות האלה: א. להורות לשר שרון להפסיק חיכת ומייד את קבלת מתנות הכסף שהוא מקבל; ב. להורות לשר שרון להחזיר לנותנים את מתנות הכסף שכבר קיבל; ג. אם אין באפשרותו להחזיר בינתיים, על ראש הממשלה להורות לשר שרון להודיע מי ומי בין נותני המתנות, כדי לצמצם את האפשרות של משוא פנים לבעלי עניין בעתיד.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

בעזרת ח', אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

הסעיף הראשון: שאלות בעל-פה. שר המשפטים ישיב על שאלתא מס' 20 מאת חבר הכנסת יוסי שריד. בבקשה. אדוני השר.

20. מימון משפטו של השר אריאל שרון

חבר הכנסת י' שריד שאל את שר המשפטים:

השר אריאל שרון נעזר לצורך מימון משפטו בסיוע כספי של אנשים שונים בחוץ-לארץ. מדובר בסכומים של מאות אלפי דולרים.

אבקש מכבודו להשיב:

האין המימון הזה עומד בסתירה גמורה לאיסור החל על שרים לקבל מתנות? אם האיסור חל על מתנות, לא כל שכן על כסף מזומן.

שר המשפטים מ' נסים:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מטעם השר שרון נמסר לי: עורכי-הדין שקיבלו לידם את הטיפול בתביעה נגד השבועון "טיים" הודיעו מלכתחילה כי לא יקבלו שכר טרחה בעד עבודתם, אלא כיסוי הוצאותיהם בלבד.

השר שרון הודיע על כך לוועדה למתן היתרים, לפי הכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים, שמונתה בידי מבקר המדינה כבר ביום 10 בינואר 1984. לשם כיסוי הוצאות המשפט ביקש השר שרון מן הוועדה הנ"ל רשות לקיים הרצאות תמורת שכר, והוועדה אישרה את הבקשה. תוך כדי כך שהביעה דעתה כי נושא המשפט, היינו — הוצאת הדיבה ותוכנה, נראים לוועדה כפוגעים גם בשמה הטוב של מדינת ישראל.

השר שרון לא השלים את מכסת ההוצאות שהיו דרושות למימון הוצאות המשפט, ואז הודיע לו עורכי-הדין כי מעבר לכך אין הם מטילים עליו עוד כל חובה לכיסוי הוצאות המשפט וכי הם לוקחים על עצמם את האחריות להוצאות ולגיוס כספים לשם כך.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

תודה. רשות התשובה לחבר הכנסת יוסי שריד, במסגרת שלוש שקות.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת, קודם כול, אינני מבין את מהות התשובה. מה זאת אומרת "מטעם השר שרון נמסר" לשר נסים? איננו מחפשים את גרסתו של השר שרון. אנחנו מחפשים את הגרסה שמאחוריה מסוגלת הממשלה — ורוצה — להתייבב. אני מודה ומתוודה, שאני צופה ליום שבו יקום שר המשפטים משה נסים, שכבר נתכנה על-ידי בפעם אחרת בכינוי "המטרה הלאומי", ויודה שמהו בכל זאת לא לגמרי

אני שואל: מדוע מדינת ישראל לא תשתתף בהוצאות המשפטיות, משום שאין הן בפירוש הוצאותיו הפרטיות של אדם פרטי אלא הוצאות של מדינת ישראל? ההחלטה שנתקבלה בבית-המשפט, וקבעה שאכן היו שקר והשמצה בדברי ה"טיים", היא חשובה מאוד למדינת ישראל.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ראש הממשלה הודיע בכנסת בשם הממשלה שמדובר במשפט פרטי.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חבר הכנסת יוסי שריר, לא הרשיתי לקרוא קריאות ביניים. אני חוזר שוב על בקשתי: בזמן שאלות בעל-פה לא לקרוא קריאות ביניים.

אני מבקש משר המשפטים להשיב על השאלות הנוספות שהוא נשאל.

שר המשפטים מ' נסים:
לשאלתה של חברת הכנסת גאולה כהן, מדוע הממשלה לא תבעה את ה"טיים" — שתי תשובות לדבר: א. ממשלת ישראל לא נהגה משכבר הימים להגיש תביעות פליליות בגין דיבה שהוצאה על אחד מעובדיה, למעט מקרה אחד, ידוע, ולא אזכיר אותו כאן, לפני שנים רבות; ב. העיתון "טיים" — לא הייתי אומר שזה היה שיקול של הממשלה — ידוע כעיתון שאיננו סובל מאהדה יתירה למדינת ישראל, פרסומים רבים בעיתון הזה נובעים מנימה אנטי-ישראלית מובהקת — ואינני רוצה להשתמש בכיטוי המתאים יותר לתופעה של ה"טיים".

לשאלתו של חבר הכנסת בני שליטא, מדוע המדינה לא תגלה את המסמכים כדי להוכיח שאין נושא מפליל וכדומה — הרי הדבר מיותר לחלוטין. כבוד נשיא בית-המשפט העליון לשעבר, השופט יצחק כהן, שהיה יושב-ראש ועדת החקירה לנושא הטבח במחנות הפליטים סברה ושתילה, ואשר הוסמך בהסמכה עליידי בית-המשפט בניירורק לעיין יחד עם הפרקליטים של הצדדים במסמכים השונים, קבע שכל המסמכים שבית-המשפט ביקשם נמסרו לו ולעורכי-הדין, והחשובות שהוא השיב שוללות מכול וכול את הטענות של ה"טיים". היו תשובות מלאות על יסוד כל המסמכים הדרושים שנחקשו על-ידי הצדדים ובית-המשפט.

לכן, דברים שנתפרסמו אחרי-כך על-ידי ה"טיים" או גורמים אחרים היו דברים בעלמא, לא מבוססים, ונועדו להשיג דעת קהל ולא לבסס את האמת.

לגבי הדברים של חבר הכנסת יוסי שריר — אין לי להוסיף על מה שאמרתי בתשובה על השאלתא.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
תודה לשר המשפטים.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה שותף לכל הפרות החוק. אתה לוקח על עצמך אחריות. כשר המשפטים אתה חתום על החוק — — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חבר הכנסת יוסי שריר, כבר שאלת את השאלות שלך.

בני שליטא (הליכוד):
זו שנה פתולוגית מפיתחתם לעצמכם.

19. החכרת כפר הנופש בטאבה

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר החקלאות:
ערכ פתיחת השיחות על טאבה פורסם בעיתון "הארץ"

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת יוסי שריר, רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחבר הכנסת בני שליטא, במסגרת דקה אחת. אתמול תוקן התקנון.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אדוני היושב-ראש, הבעיה אינה כלל כספית. אם לבעיה אמיתית יש אספקטים לאומיים, ואם היא עולה כסף, הרי היא עולה כסף. הרבה בעיות לאומיות עולות כסף, ואנחנו יודעים שהציונות היא דבר שעולה כיוקר. בעיני יש גם אלמנט לאומי במאבק של שרון בארצות-הברית נגד ה"טיים".

השאלה שלי אליך, אדוני השר, היא: מדוע ממשלת ישראל, שאתה חבר בה, ולכן תוכל אולי להסביר לנו את השיקולים, לא תבעה את ה"טיים" אז, כשהופיעו ההשמצה והשקר — שהיום הוכחו כשקר והשמצה גם על-פי משפט ודין — למשפט על הוצאת דיבה? אז לא היה צריך השר שרון להיאבק בעצמו, דבר שבאמת יוצר כאלו דימוי של מאבק פרטי ואישי בלבד. מדוע הממשלה לא עשתה את זה? מה היו השיקולים שלה?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה, רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת בני שליטא, במסגרת דקה אחת.

אורה נמיר (המערך):

— — — גם אז שאלו מדוע הממשלה לא הגישה תביעה על הוצאת דיבה?

גאולה כהן (התחיה-צמח):

— — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אני חוזר על בקשתי מהשבוש שעבר, בזמן שאלות בעל-פה אין קריאות-ביניים ואין קריאות אחרות.

אורה נמיר (המערך):

זה לפי התקנון?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

זה כתוב בתקנון.

אורה נמיר (המערך):

האם התקנון החדש של שאלות בעל-פה נמסר לחברי הכנסת?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אני סבור שנמסר לכולם. הפניתי את תשומת לב חברי הכנסת, שבזמן שאלות בעל-פה אין קריאות-ביניים, אבקש מאוד שלא לקרוא קריאות-ביניים.

בני שליטא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, מאחר שמדובר במקרים שקרו אצל אדם שכיהן בזמנו כשר הביטחון של ישראל, וכל מה שקורה במשפט יש לו השלכה על מדינת ישראל, האם אין מקום שמדינת ישראל תגלה היום את המסמכים, או לפחות את מרבית המסמכים המצויים עדיין, כדי להשאיר את לשונם של כל חורגי הלשון בחוק וכדי להוכיח שאין שום מסמכים מפלילים ואכן הדברים הם כפי שקבעו גם השופט כהן וגם הוועדה בראשותו בעמוד 63: שום גורם ישראלי, לא בידיעה, לא כמעשה, לא במחשבה, לא מדיני, לא צבאי ולא אזרחי, לא היה שותף לטבח? זה צריך להיות קו ההגנה של מדינת ישראל, מפני שהדברים אינם ברורים, ויש גורמים שונים בעולם המנסים להפוך אמת לשקר ולכן לשחור.

לאשר את ההסכם דווקא מתוך השיקול הדיפלומטי, המדיני, כדי שהדבר לא יפריע לשיחות. אם אומנם הדבר הפריע לשיחות או לא, כמובן, כל אחד יכול להעריך. הדיפלומטים המצרים התייחסו לעניין בדיפלומטיה מעולה ואמרו שהם מקווים שזה לא יפריע. אבל, אם אכן זה השפיע על עמדתם בעניינים שונים, כמו חיפוש הגוויות, או המשך החיפוש אחר הצוללת "דקר": אם אכן סירובם בעניינים אלה הושפע מן היחס שבו הם התקבלו ערב בואם, על כך כל אחד כבר יכול לקבוע את דעתו שלו.

הפרסום של הסכם החכירה והדברים הקשים אשר שר החוץ השמיע לפני בוא המשלחת — דברים שאני מבין שזכו לתגובה גם ליד שולחן הממשלה — מהווים לאחרונה איזה סימן היכר ביחסו של שר החוץ או משרד החוץ אל כל המהלך שנועד להחיות מחדש את תהליך השלום. אנחנו זוכרים כאן, שלאחר כנס המועצה הלאומית הפלשתינאית בעמאן גינה שר החוץ את הכנסת על כך שהיא בכלל דנה בתופעה הזאת וניסתה להבין את משמעותה. אנחנו זוכרים שערכ פתיחת השיחות בנקודה נאסרו שלושה מנהיגים שיעים, כאשר היה ברור שהדבר פוגע וחייב לפגוע בסיכויי השיחות.

השאלה היא, האם איננו עומדים כאן בפני תופעה של התנגדות שיטתית של משרד החוץ לכל ניסיון לחדש את תהליך השלום. אני מצטער לומר שלא קיבלנו תשובה על כך. אני ודאי לא קיבלתי תשובה על שאלתי. אני חוזר ומדגיש, כי היות שהשאלה לא היתה מופנית אל משרד החקלאות, אלא אל משרד החוץ, והיות שמשרד החוץ לא ענה על השאלה, אני רואה את השאלתה שלי כשאלתה שעודנה עומדת וקיימת. אני עדיין מחכה לתשובה על השאלה, כפי שניסחתי אותה.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן. אני מבקש להזכיר לך שזה במסגרת של דקה אחת. חברי הכנסת, אין סטופר בידי, וקשה לי למרוד דקה או דקה וחצי. אני מבקש מכם לצמצם את דבריכם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי רשות לשאלה נוספת.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת ויינשטיין, הרשה לי בבקשה לנהל את הישיבה. לאנשי האופוזיציה זכות ראשונה לשאלות נוספות. ראיתי שהצבעת.

גאולה כהן (התחייה-צמח):

אדוני סגן השר, האם נכון שראש הממשלה מנע חתימת הסכם החכירה, כדי שלא להעכיר את האווירה לפני — — —

הי"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת ויינשטיין, אם תצא עכשיו מן האולם לא אוכל לתת לך רשות לשאול שאלה נוספת. קרא בבקשה את התקנון. זכותך לשאול שאלה נוספת אחרי חברי האופוזיציה. זכותך לשאול שמורה לך, אחרי אנשי האופוזיציה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — —

הי"ר מ' כהן-אבידב:

קרא את התקנון ותראה שאני מנהל את הישיבה כפי שצריך לנהל אותה. לא צריך לקרוא קריאות ביניים. בבקשה, חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחייה-צמח):

אדוני סגן השר, האם נכון שראש הממשלה מר פרס מנע

מ-25 בינואר 1985, כי מינהל מקרקעי ישראל חתם עם רפי נלסון הסכם, שלפיו חוכר זה את כפר הנופש ל-49 שנים.

לפיכך, הריני שואל:

האין בהסכם זה כדי לפגוע בשיחות ישראל-מצרים על עתיד טאבה?

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אבקש מסגן שר החקלאות להשיב על שאלתא בעל-פה מס' 19, מאת חבר הכנסת מתתיהו פלד.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת מתתיהו פלד טוען, בעקבות פרסום בעיתון "הארץ" מ-25 בינואר 1985, כי מינהל מקרקעי ישראל חתם הסכם עם רפי נלסון, ולפיו חוכר זה את כפר הנופש ל-49 שנים. מדובר בכפר הנופש באזור טאבה.

אם כן, המינהל לא חתם עם רפי נלסון — כפי שטוען חבר הכנסת מתתיהו פלד. הסיבה לאי-החתימה היתה הוראה שלי, שניתנה ביום 25 בינואר 1985, בתוקף האחריות המיניסטריאלית של משרד החקלאות למינהל מקרקעי ישראל.

הסיבות לאי-החתימה היו נהליות וטכניות, וביניהן: א. הטיפול בנושא קרקעות ייעוד לפי חוק המקרקעין — ומדובר כאן בשאלה של החכרת חוף ים. המצריכה החלטת פורמלית של ארבעה שרים כאשר מדובר בכל חופי הים במדינת ישראל — לא התקיים עד אז; ב. הצורך בכדיקה נוספת של מפה שצורפה לטיטוט החווה על-ידי הים; ג. דרישת היסס להונן את הזכויות. דרישה זו איננה ניתנת לכביצו. על-פי החלטות של מועצת מינהל מקרקעי ישראל, שוב, לא בהקשר ייחודי לאזור זה; ד. היסס הוסיף לטיטוט החווה תנאים משלו, ללא הסכמת המינהל. כל הנושאים הטכניים הללו, ואחרים, חייבו בירור נוסף. עד אשר הדברים האלה לא יבוררו ולא יסוכמו במינהל מקרקעי ישראל, התהליך לא יסתיים.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לסגן שר החקלאות. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מתתיהו פלד, במסגרת שתי דקות.

מתתיהו פלד (הרשימה המחקרמת לשלום):

כבוד היושב-ראש, אני מודה לסגן שר החקלאות על שקיבל על עצמו להשיב על השאלתא הזאת, אבל יש כאן שאלה נהליות, והייתי רוצה להפנותה אל כבוד היושב-ראש. את השאלתא הזאת הפניתי אל שר החוץ, מה שכתוב כאן. בטופס שחולק הבוקר, שאני הפניתי את השאלתא אל שר החקלאות, פשוט לא נכון. אני לא הפניתי את השאלתא אל שר החקלאות, אלא לשר החוץ. אני מבין שהממשלה רשאית להחליט איזה שר ישיב על כל שאלתא, אבל אני מבין איך שמו כפי את הדבר, כאילו אני פניתי אל שר החקלאות.

לא פניתי אל שר החקלאות מסיבה פשוטה מאוד. הפרטים הכרוכים בחתימת חווה החכרה בין מישוה לבין מינהל מקרקעי ישראל לצורך הנושא הנדון עניינו אותי כשלג דאשחקד. הבעיה שהעסיקה אותי היא, האם פרסום עובדת החווה יומיים לפני שמגיעה המשלחת המצרית לבאר-שבע, כדי לדון על מעמדה של טאבה, לא היה כשלעצמו מהלך שנועד, ואולי גם בפועל הצליח, לפגוע בתוצאות משאומתן.

על כך, כמובן, סגן שר החקלאות לא אמר דבר, ואינני בא אליו בטענות, זה אינו תחומי. אני יכול להניח, שהחרדה מפני הפגיעה שבפרסום ערב בוא המשלחת העסיקה לא רק אותי. עובדה היא שקראנו בעיתון, שראש הממשלה הורה שלא

כתחום משרד החקלאות, משרד החקלאות הוא המשיב. אם משהו רוצה להפנות שאלה בנושאים מדויקים אל שר החק, יעשה כן. אבל, הפרטים שבשאלות חייבים להיות נכונים. מאחר שאינם נכונים, זאת התשובה שניתנה. לא רק תשובה ניתנה, אלא גם דברי הסבר מדוע לא נחתם החוזה. אני מציע על כן, בתשובה על שאלה זו, שחבר הכנסת פלד יבדוק את מקורותיו בעיתון "הארץ" מ-25 בינואר 1985.

בתשובה על שאלתה של חברת הכנסת גאולה כהן — לא נכון שראש הממשלה מנע חתימה. אני חוזר ואומר: האחריות המיניסטריאלית בעניין זה היא של משרד החקלאות. לא ידוע לי האם החקיקה בממשלה דיון על גורל טאבה או לא. זו ודאי עילה לשאלה נוספת, אך אין להפנותה למשרד החקלאות, האחראי על מינהל מקרקעי ישראל.

באשר לשאלת יחסי ישראל-מצרים, אין שאלה זו באה כהמשך לשאלה המופנית למינהל מקרקעי ישראל.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין שאל למשך איזו תקופה הוחכרה הקרקע של "אוויה-סונסטטה". המינהל טרם חתם על חוזה עם מלון "אוויה-סונסטטה". על כן אני חוזר ואומר, ששאלה בנוסח זה והרצון להיאחז בשאלות מנוסח זה אינן מן העניין. אני רק יכול לסיים את דברי ולחזור ולומר, שההנחיה למינהל מקרקעי ישראל ניתנה על-ידי משרד החקלאות. העניינים הנוהליים והטכניים שמניתי הם עיקר עבודתו של המינהל. בהם הוא מטפל באזורים רגישים ובאזורים לא רגישים. עניינים מסוג זה נמשכים לעתים זמן ארוך. כפי שידוע לחברי הכנסת, ועד שכל פרט מן הפרטים החקיקים בחוק והאמורים להיות מנוהלים על-ידי המינהל אינם מבוצעים, לא נחתמים חוזים. הוא הדין גם כאן.

היו"ר מ' כהן-אבידב: תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לשאלתה הבאה. שר החינוך והתרבות ישיב על שאלתה בעל-פה מס' 18 של חברת הכנסת אורה נמיר.

18. פעילות "גשר" בכתיב-הספר

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר החינוך: פנו אלי כמה הורים, שילדיהם לומדים בכתיב-ספר התיכוניים "הרצליה" ו"בליך" באזור תל-אביב, בקובלנה קשה, על כי במסגרת שירות חובה של כתיב-הספר יוצאים כל תלמידי כיתות י"א לפעילות "גשר".

כוונת הפעילות היא קירוב לבבות בין דתיים לחילוניים, אך באורח קבע תלמידים חילונים מוזמנים לאכסניות דתיות. תלמידי הגימנסיה "הרצליה" שהו 4—5 ימים במוסד דתי בצפת, וחלק מהמדריכים היו חוזרים בתשובה.

אבקש את תשובתך:

1. האם התקשרויות אלה נעשות בהנחיית גורם במשרד החינוך והתרבות, ומהו?
2. האם נוהג המשרד להנחות הזמנת תלמידים דתיים למוסדות ולבתי-הספר חילוניים?
3. האם ברצת השר לשקול מחדש ואולי אף לבטל ההנחיה זאת, לאור מורת הרוח הרבה השוררת על כן בקרב ציבור תלמידים והורים?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יורשה לי היום לחזור על בקשתי מלפני שבוע, כאשר יושב-ראש הכנסת ניהל את הישיבה. אודה מאוד ליושב-ראש ולסגני היושב-ראש אם ישנו

מרפי נלסון את חתימת הסכם להכירה, כדי שלא להעכיר את האווירה לפני השיחות בטאבה? האם ידוע לך אם ממשלת ישראל קיימה ולו דיון אחד על טאבה לפני שנפתחו השיחות בכארי-שבע?

אחרי הנסיבות המבישות, שבהן נערך יריד הספרים, ובכלל זה החרמת שני הספרים של אבא אבן כ"ציוניים מדי" — אגב, שלחתי אליו מברק ברכה. Welcome to the club של הנצים — אחרי שרפת הדגל שם, כמה יריקות וסטירות עוד יש ברצת ישראל לספוג, עד שחסיק מסקנות ותתחיל לשקול את היחסים שלנו עם מצרים בעניינים פקוחות? האין ברצתה של ממשלת ישראל לבקש מהשגריר שלנו לחזור ארצה ממצרים. לפני שהוא ייבעט החוצה?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה. חברת הכנסת גאולה כהן, זו איננה שאלה אחת, אלא סדרה של שאלות. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש לשאול, לאיזו תקופה הוחכרה על-ידי מינהל מקרקעי ישראל הקרקע שעליה הוקם המלון "אוויה-סונסטטה"?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה. רשות לרכרי תשובה לסגן שר החקלאות.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אדוני היושב-ראש, בתשובה על שאלתו הנוספת של חבר הכנסת פלד אין לי אלא להתייחס לשאלתו המוגדרת. אם לא הגדיר אותה כהלכה, זו בעיה שלו. לא באתי לענות כאן כנאום. על-פי תקנון הכנסת לא נדרש נאום תשובה מדיני כתשובה על שאלתה בעל-פה.

שאלתו בעל-פה של חבר הכנסת פלד היתה: "ערכ פתיחת השיחות על טאבה פורסם בעיתון 'הארץ' מ-25 בינואר 1985, כי מינהל מקרקעי ישראל חתם הסכם עם רפי נלסון, שלפיו תוכר זה את כפר-הנופש ל-49 שנים. לפיכך, הריני שואל: האין בהסכם זה כדי לפגוע בשיחות שבין ישראל למצרים על עתיד טאבה?"

התשובה שלי היתה: לא. לא נחתם הסכם. לכן אין מקום לתת תשובה על שאלתו. האם אין בהסכם זה כדי לפגוע.

אני מתפלא מאוד על חבר הכנסת פלד שרוצה בעקיפין, דרך שאלתה בעל-פה, להגיע לנאום מדיני. זה לא מן העניין.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת פלד, התקנון קובע שאין לשאול שאלות נוספות או לקרוא קריאות-ביניים בשאלות בעל-פה. תבטלו את הסדר, אם אתם רוצים בכך. אני צמוד להוראות לתקנון ולהוראות שאחם קבעתם. ועדת הכנסת קבעה את הנהלים, לא אני. אני מצטער, חבר הכנסת פלד, עם כל הכבוד, לא ארשה לך לשאול שאלה נוספת.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):

שאלתה שהוגשה לשר אחד מוצגת כאילו הוגשה לשר אחר.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

מאחר שהאחריות המיניסטריאלית על מינהל מקרקעי ישראל, כמו גם על כל ההסכמים והחוזים שעושה המינהל, היא

של בתי-ספר שלומדים בהם דתיים ולא-דתיים. אם הדבר יתאפשר, אעשה ככל יכולתי שיקמו מוסדות כאלה, אם כמובן תהיה היענות מצד ההורים. מכל הקיטובים שיש בארץ — הקיטוב הערתי, הכלכלי, החברתי, ואפילו הפוליטי — אני חושב, שאם רואים את הדברים בתהליך רחוק, הקיטוב בין דתיים ללא-דתיים הוא הקשה ביותר. אני חושש שהוא ילך ויחריף, אם לא נטפלו בו.

כלי לפגוע באחד החלקים, הדתי או הלא-דתי, עצם המפגשים נראים לי רצויים. יכול להיות שיש ביקורת לגבי האופן שבו נעשים הדברים, ויש לבדוק זאת תמיד — כל דבר מחייב בדיקה. על עצם המפגשים בין דתיים ללא-דתיים אני מכרך.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת אורה נמיר.

אורה נמיר (המעריך):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להודות לשר החינוך והתרבות על התשובה הממצה. כפתיחה לשאלה הנוספת שלי אני רוצה לומר, שאיני מתנגדת למפגשים בין תלמידים חילוניים ודתיים. להיפך.

מאיר כהנא (תגועת כן):
ברוך השם.

אורה נמיר (המעריך):

אני חושבת שצריך להגביר אותם. אבל הם חייבים להיות דו-סטריים. אינני מקבלת את התשובה על כשרות כחשובה בעיניי, כי גם למפגשים בני כמה שעות, שאינם כרוכים לא בשתייה ולא באכילה, יש סיכוי מוחלט מצד המערכת הדתית למפגש עם תלמידים חילוניים.

ולשאלתי הנוספת — זה כמה שנים, אדוני השר, יש זחילה משמעותית מאוד של חוגים דתיים קיצוניים ואורתודוקסיים לתוך בתי-הספר החילוניים. המשרד אישר כניסת רבנים לחלק מבתי-הספר. המשרד אישר את הפעילות של "גשר", שאנו יודעים מי שם מתווה את הדרך. אנחנו יודעים מי הוא היועץ לענייני חינוך יהודי בבתי-הספר, מה היא תפיסת עולמו הדתית.

הבקשה, המשאלה והשאלה שלי: מרע, אדוני השר, לא תורה שהמפגשים האלה ייפתחו לכל הזרמים הדתיים — לפרומים ולזרמים אחרים. לא ייתכן שכל הרבנים שיתמנו בבתי-הספר יהיו מהזרם האורתודוקסי הקיצוני. לא ייתכן שפעילות חב"ד, וכמעט היא בלבד, תהיה מותרת בתוך חלק מבתי-הספר, והזרמים האחרים ביהדות, שלגבי המתחנכים החילוניים הם זרמים שקרובים להשקפת העולם של הוריהם, ועל-פיהם הם מתחנכים את הילדים, לגביהם בבתי-הספר יהיו נעולים.

ושאלה נוספת: אדוני שר החינוך והתרבות, ההורים של תלמידי גימנסיה "הרצליה" שפנו אלי מסרו לי, ששניתם באה לאחר שד"ר כרמי יוגב הודיע חזר-משמעת, שהוא מחייב את כל התלמידים לצאת לאותה פעילות. לכן, אני גם מודה לך שמסרת, שתורו לבתי-הספר, שזו איננה חובה אלא רשות.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי-מפלגת המרכז):

אדוני שר החינוך והתרבות, ודאי שאני מסכים שצריך

את הסדר הזה. השר המשיב משיב בהיחור יושב על כיסאו ואינו רואה את חברי הכנסת. אני חושב שזה סידור מלאכותי, משונה. מוזר. אני חוזר ומבקש שוועדת הכנסת תדון בכך. אני מוצא שום טעם בחידוש הזה. אני מדבר ברגע זה על הצד החיצוני, ואיני רוצה לגעת ברגע בשאילתות בעל-פה.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אביא את משאלתך לפני הנשיאות ביום שני הקרוב.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני שמח לשמוע זאת. אני מוכן אפילו לדבר מהמקום שאני יושב בו, אבל לפחות הייתי רוצה לעשות זאת בעמידה.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

כבר אמרתי שאביא את משאלתך לפני הנשיאות ביום שני.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני מאוד מודה לך.

אני עובר לשאלות של חברת הכנסת אורה נמיר. פעולות "גשר" מתבצעות בפיקוח משרד החינוך והתרבות החל בשנת 1970, בהנחיית היחידה להעמקת החינוך היהודי ואגף הנוער.

"גשר" עצמו איננו מהווה אכסניה רחית. הנהלת "גשר" מורכבת מאנשים דתיים ולא-דתיים, ומטרתם היא לקרב בין דתיים ללא-דתיים. מטרה שכשלעצמה נראית בעיני. כאשר להזמנת תלמידים דתיים למוסדות שאינם דתיים, נאמר לי, ואני אבדוק זאת, כי מתעוררות בעיות של כשרות במקרים כאלה. אבל, אני עוד אבדוק נקודה זו.

המטרה בפעולות אלה היא למנוע קיטוב בין קבוצות שונות באוכלוסייה, לשבר מחיצות בין דתיים לחילוניים. מפקחים במשרד החינוך והתרבות כוודקים את התוכניות ומחליטים לגופו של דבר לגבי כל תוכנית ותוכנית.

אינני חושב שהדבר הזה חייב להיות מיטל כתובה על התלמידים, אשר הם או הוריהם מתנגדים לכך עקרונית. ברוח זו אודיע לבתי-הספר.

אני מבקש להוסיף כי שוחחנו — לא אני, אבל לפי בקשתו — עם ד"ר יוגב, מנהל גימנסיה "הרצליה" בנושא זה. לדבריו, המפגשים האלה מחקיקים עם התלמידים הדתיים בצפת במסגרת "גשר" קרוב ל-15 שנה. הנהלת הגימנסיה רואה ברכה במפגשים אלה, שבהם תלמידים חילוניים ודתיים דנים על בעיות החברה בישראל, על המשמעות של היות יהודי במדינת ישראל, ושאלות ממין זה.

המפגש נערך כיוזמת בתי-הספר. הוא משתדל שכל התלמידים ישתתפו בו. אבל אם תלמידים או הוריהם מתנגדים לכך מסיבות עקרוניות, הם עשויים מזה.

השנה, לפני שהוחלט על קיום המפגש, נאמר לנו שהתקיימה שיחה עם התלמידים, עם ועדי הכיתות, והם קיבלו את הדבר ברצון. פרט לשני תלמידים שהוריהם הביעו התנגדות לכך. התלמידים האלה לא יחויבו להשתתף במפגש. מוסיף על כך המנהל, שמורה של הגימנסיה משתתף במפגשים אלה מטעם הגימנסיה.

אולי אוסיף משהו בשולי השאילתא של חברת הכנסת אורה נמיר. אני חושב שבמדינת ישראל הגענו לקיטוב חריף, שהולך ומתרחף. בין דתיים ללא-דתיים. וזה לא רק במערכת החינוך, שיש בה הפרדה מגזי-הללים ועד האוניברסיטה. אני למדתי במוסד שישבו בו דתיים ולא-דתיים, ולא ראיתי שנגרמה רעה לא לאלה ולא לאלה. פה ושם יש בארץ התחלות

לתפקיד. יושבים פה אנשים שמכירים את הנושא תקופה ממושכת ממני. אבדוק את השאלות הנוספות שהוצגו לי.

עקרונות. אני חושב שהדבר צריך להיות דו-סטרי, שלא צריכה להיות כפייה. אם משהו איננו רוצה להשתתף בפעולה הזאת, הוא חייב להיות משוחרר מהשתתפות. זאת אמרתי ואני חוזר ואומר.

לשאלה של חבר הכנסת בראון, האם נבדקה התוצאה של הפעולה הזאת — אינני יודע. הייתי שמח מאוד לו היינו מתחלפים בתפקידים. אדוני היושב-ראש, ואני הייתי מגיש לו שאלתא. אתה, חבר הכנסת בראון, כחבר הנהלת "גשר", האם תוכל להגיד לנו בבקשה מה התוצאה של הפעולה הזאת אשר אתה שותף בה כמה שנים?

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

הי"ר מ' כהן-אביב:

חבר הכנסת בראון, אני מבקש.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני היושב-ראש, אסור לו לענות לי?

הי"ר מ' כהן-אביב:

אסור.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

זו אינה קריאת-ביניים, אני שואל אותו. אני חושב שטובת הכנסת לשמוע זאת.

הי"ר מ' כהן-אביב:

אדוני השר, פה נאמר בתקנון שבשאלות בעל-פה אין להפריע.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

לפי התקנון לשר אסור לשאול. הוא רק חייב לדעת הכול ולענות.

הי"ר מ' כהן-אביב:

כן.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

בסדר, בית-ספר יכול להזמין כיוזמתו את מי שהוא רוצה.

מאיר כהנא (תנועת כח):

זה לא נכון.

הי"ר מ' כהן-אביב:

חבר הכנסת כהנא, הערתי מופנית גם אליך. כדיוק אותו דבר. אני מצטער מאוד, אתה לא חשאל שאלה נוספת. בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני רציתי להחליט מה אני עושה.

הי"ר מ' כהן-אביב:

אני לא נתתי לו רשות לשאול.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

חקשית לי, אדוני היושב-ראש. יש שני פסוקים — ענה ולא תענה. החלטתי אל תען.

לגבי רבנים, אם המטרה היא לדבר באופן כללי על הזרם הממלכתי-יהודי ועל הזרם הממלכתי במערכת החינוך, אינני חושב שזה הגיוני או סביר שאנשים למערכת — אם הכוונה למפגש בין שתי המערכות האלה — רבנים מזרמים אחרים.

להיות קירוב לבבות בין חילונים לדתיים, בין כל הקבוצות כעם ישראל ובין כל אזרחי מדינת ישראל. אבל יש לי הרגשה, שכפי שהדברים נעשים היום, הם נעשים בכיוון חד-סטרי, בצורה לא-סימטרית. מנסים לקרב את הנוער החילוני אל הנוער הדתי או אל אורח החיים הדתי, כיוון שהדברים נעשים במוסדות חינוך דתיים.

כדי שתהיה באמת התקרבות הדדית, כדי שתהיה הכנה, האם, לדעת השר, לא צריך לקבוע הסדר, שיהיו באמת מפגשים של דתיים עם חילונים במסגרת חילונית, עם מדריכים חילונים, וכן מפגשים של חילונים עם דתיים במסגרת דתית עם מדריכים דתיים. שזה לא יהיה לכיוון אחד, אלא מפגש באמת. החילוניות איננה אנטי-דתיות, אלא אורח חיים מסוים, בעל אותה זכות קיום כמו לאורח החיים הדתי. כפי שהדבר מוצג כאן, זוהי התקרבות לאורח חיים מסוים.

אני מבקש לדעת, מה משרד החינוך והתרבות יעשה בעניין, בלא התחמקות מהתמדרדות עם הבעיה הזאת.

הי"ר מ' כהן-אביב:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת מרדכי בראון.

מרדכי בראון (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כבוד השר, קודם כול הרשה לי לומר, שעד עצם היום הזה אני חבר מועצת המנהלים של "גשר", והייתי פעיל כמשך שנים רבות בהפעלת המערכת הזאת, משום שהאמנתי בשני העקרונות שהעלית ובתועלת שצמחה מהעבודה הזאת — של קירוב הלבבות והורדת הפערים והמתח החברתי, ושל קירוב כל הנוער, וככלל זה הנוער החילוני, אל מסורת ישראל.

יש לי שתי שאלות: האם נבדקה התוצאה של הפעולה הזאת, הנמשכת כבר 15 שנה, בעיקר במונחים שלא רצינו שיהיו? האם רואים כאן תוצאה של חוזרים בתשובה מבין החילונים, וגם היוכר של דבר — התפקדות של דתיים כתוצאה מהפעולה הזאת? אלה הם שני דברים שלא רצינו שיקרו. לא אלה היו-מטרות הפעולה.

שאלה שנייה: האם המערכת מקפידה על כך שב"גשר" יהיו באמת אנשים בעלי השקפות שונות, גם דתיים וגם חילונים, על-גמל שהגישה שם תהיה מונוט? עצם העובדה שאני יושב במועצת המנהלים — ואני שם כמעט גוי של שבת — אין בה די. חשוב שבנהלה עצמה יהיו אנשים שישמרו מפני היסחפות של מי שעוסק במלאכה הזאת אל מעבר למטרות מוצהרות. שבשמן אני נמצא שם ובשמן אתה דוגל בפעולה הזאת.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

עקרונות אני בעד הדו-סטריות. כאשר אין מכירים אדם, אזי תולים בו דברים שאין בו. אנחנו חייבים יותר מדי בהגדרות כלליות, מדביקים תוויות, סטריאוטיפים. ולו רק בשביל זאת, חשוב שדתיים יתחככו בחילונים, שיהיה מגע קרוב. אינני אוהב את המלה "חילונים" — לא-דתיים יבואו במגע עם דתיים, וגם להיפך.

אני בעד זה שיהיו ביקורים הדדיים. אם אין בעיות מהמין הזה שציינתי — וכפי שנמסר לי לא היו בעיות ממין זה, אלא אם יש דברים אחרים — נדבר עם הנהלת "גשר" ונבדוק את הנושא הזה.

אני מודה, הכרתי את פעולות "גשר" מתפקידי הקודם. לא התפניתו לצער לעסוק בנושא הזה עכשיו, מאז נכנסתי

שהציע חבר הכנסת בריאון — אני מקבל. באמת אבדוק מה היא התוצאה. מהן המסקנות של הפעולה הממושכת הזאת. נבדוק את השאלה מכל צדדיה. תודה רבה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
תודה לשר החינוך והתרבות.

אם בית-ספר ידעה מיוזמתו להזמין רב רפורמי או קונסרבטיבי ולשמור — יזמין אותו, ישמע אותו, ידבר אתו. ישמעו מה שיש לו להגיד.

בסך הכול כעיקרון. כפי שאמרתי, זו פעולה מבורכת, ואני מקווה שאנחנו נמשיך בה. מדי פעם יש לבדוק אותה. מה

ב. שאלות ותשובות

גאולה כהן (התחיה-צמח):

הבעיה איננה גיאוגרפית, אדוני השר. לומר "שטחים" — זה לא נאמר בתמימות. כמובן, זה בא כפסילה של יהודה ושומרון. זה משמעותי שלא משתמשים במונחים אלה. יש בזה צנזורה היסטורית על מלים ששייכות לגיאוגרפיה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברת הכנסת גאולה כהן, מה השאלה?

גאולה כהן (התחיה-צמח):

מדוע רשות השידור לא תקבל ממך הוראה להשתמש בשמות הגיאוגרפיים ההיסטוריים של חלקי ארץ-ישראל, במקום לומר "שטחים"? האם מזדה-ירושלים היא שטח?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני אענה לך, שתי תשובות. חברת הכנסת גאולה כהן:

1. אם תואילי להכניס שינויים בחוק רשות השידור, שינויים כאלה יסימכו אותי להורות, אשתמש בזכויות האלה להורות. אינני בטוח שתמיד תשמחי להוראות שלי, אבל אני אשתמש בזכויות האלה. כיום אין לי סמכות להורות.

2. רק לא מזמן, דומני שבשבוע שעבר, היה כאן דיון בהצעה לסדר-היום לגבי השימוש במלה "שטחים". הסכרתי את הנושא הזה בהרחבה. אינני חושב שיש טעם לחזור בכל שבוע על אותם דברים. בשבוע שעבר עניתי תשובה מלאה. נא לעיין בפרוטוקול ולראות את התשובה שלי. אין טעם לחזור שוב על כל הנימוקים האלה.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
יש לי סמכות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
יש לי סמכות למה? יש לי סמכות לחשוב.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
ולמצע.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברת הכנסת גאולה כהן, זה לא דרישה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אני אמרתי, שבא אלי ערעור על הוראה של הוועד המנהל למחוק את המלה "שטחים" ולהשתמש אך ורק במונחים: יהודה, שומרון וחבל-עזה. זו היתה החלטה של הוועד המנהל, והיה ערעור על כך כפני. היתה לי ברידה לדחות את הערעור על הסף או לדון בו. לא דחייתי אותו על הסף ודנתי בו. בישיבה שהיתה אצלי עם יושב-ראש הרשות, היועץ המשפטי והמזכיר, סוכס שהם יראו אפשרות של השימוש במונחים יהודה, שומרון וחבל-עזה. אבל, אם לצורך עיתונאי או איזה צורך אחר ישתמשו במלה "שטחים" — הדבר לא ייפסל, המזכיר, היושב-ראש והיועץ המשפטי ביקשו שהיה כדאי לבדוק את הנושא — מתי וכיצד משתמשים במונחים האלה. על כל פנים, עמדתי היא שהמלה "שטחים" איננה פסולה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

כעת יעלה ויבוא שר החינוך והתרבות להשיב על שאלות בכתב.

504. טעויות במינוחים גיאוגרפיים
"קול ישראל"

חברת הכנסת ג' כהן שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ט"ז בטבת התשמ"ה (9 בינואר 1985):

ביום 26 בדצמבר 1984, כשידור החדשות של השעה שש בערב, הודיע קריין "קול ישראל" את ההודעה הזאת: "ה'ירוקים' יבקרו בארץ ובשטחים".

אודה לך מאוד אם תשיב לי:

1. האם השטחים אינם בארץ?
2. האם תורה לרדיו שלא לחזור על כך?

שר החינוך והתרבות י' נבון:

כפי שנמסר לי על-ידי הנהלת רשות השידור, בניסוח המשפט המשודר כרוך שהכוונה היתה להדגיש שתוכנית סיום תכלול גם את יהודה, שומרון וחבל-עזה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

לא דיברתי על הכוונות, אלא על התוצאות.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

התוצאות — הם ביקרו שם, אני חושב.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אני מדברת על המינוח, השימוש במלה "שטחים".

שר החינוך והתרבות י' נבון:

בעיני, השימוש במלה "שטחים" איננו פסול.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

אבל המונח "שטחים" בא שם בניגוד למונח "הארץ", הארץ מכאן והשטחים מכאן.

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, כמה שאלות נוספות מותר לשאול?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

באמת, העירו את תשומת לבי, אבל היא כבר באמצע השאלה, ואינני רוצה להפסיק אותה.

גאולה כהן (התחיה-צמח):

זאת שאלה אחת. יש לי זכות לשאול.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

כאן מותר לקרוא קריאות-ביניים. חברת הכנסת אורה נמיר, אלה שאלות רגילות, מותר לקרוא קריאות-ביניים. גם לך מותר לקרוא קריאות-ביניים. אני מבקש לסיים את השאלה.

הקצאת שעות התקן העומדות לרשות משרד החינוך נעשית באופן אחיד, לפי מספר הכיתות בכל בית-ספר. נוסף על כך, מוקצות לבתי-הספר שעות תגבורת במסגרת, מה שאנו קוראים, סל הטיפוח ותוכנית הרווחה היישובית. במסגרת זו ניתנה אוטונומיה למנהלי בתי-הספר להחליט על אופן הקצאת שעות התקן, לרבות על הגמשה של משך יום הלימודים.

עם זאת, במסגרת הסלים המצומצמים בהיקפם הוקצו על-ידי המשרד כ-3,900 שעות שבועיות לכ-116 בתי-ספר בשביל יום חינוך ארוך. הממוצע לכיתה הוא שלוש שעות שבועיות, דהיינו הארכת יום הלימודים בשעה אחת במשך שלושה ימי לימוד בשבוע. עם אפשרות הגמשה במספר ימי הלימוד המוארכים.

לגבי הזרמים השונים: בחינוך הממלכתי מופעל מה שקוראים יוחא"י — יום חינוך ארוך — במסגרת הסלים האמורים לעיל, כ-62 בתי-ספר שבהם 17,000 תלמידים, שהם כ-5% מהתלמידים, בהיקף של 2,313 שעות שבועיות. בחינוך הממלכתי-יהודי מופעל יוחא"י כ-54 בתי-ספר שבהם 9,340 תלמידים, והם כ-10% מהתלמידים, בהיקף של 1,536 שעות שבועיות. בחינוך העצמאי לא הקצה המשרד שעות יוחא"י מיוחדות, כאשר הארכת יום הלימודים במסגרת זו נעשית ממכסת התקן הבסיסית שהקצה המשרד וממשאבים אחרים שעומדים לרשותם. עד כאן.

מרדכי וירשובסקי (שינוי-מפלגת המרכז):
הערה קטנה. אני רוצה להגיד שהשר עמד בתאריכים, אני מציין זאת לשבח, בשמחה רבה.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אני מתנצל. זה לא בכוונה. יצא כך שעניתי בזמן. אל תראה את זה כתקדים מחייב.

507. הפרסומת לגלידה במסגרת תשדירי השירות בטלנוויזיה

חבר הכנסת ח' רמון שאל את שר החינוך והתרבות כיום ט"ז בטבת התשמ"ה (9 בינואר 1985):

לאחרונה החלה הטלנוויזיה הישראלית לשרר פרסומת לגלידה, באמתלה של תשדירי שירות לעידוד תוצרת הארץ. כידוע, אין יבוא של גלידה לישראל כלל. במשק קיימים שני יצרנים עיקריים של גלידות.

אודה לכבוד השר אם ישיב:

1. לאיזו מטרה מיועדים תשדירי השירות שהוזכרת?
2. מהם הקריטריונים שלפיהם מאושר תשדירי שירות לשידור?
3. מהו הגוף המאשר תשדירי אלה, ומי החברים בו?
4. מה בדעת השר לעשות על-מנת למנוע ניצולם של תשדירי שירות לצורך שידור פרסומת מסחרית?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
(התשובה נקראה לבקשת שר החינוך והתרבות)
הנושא האמור נמצא בדיון בבית-המשפט העליון בג"ץ, והוא בגדר סוביידיצה.

גם אם חבר הכנסת רמון היה נוכח באולם, הוא לא היה שומע תשובה יותר מלאה מתשובה זו.

כאשר באים לציין את שטחי יהודה, שומרון ועזה, זוהי דעת, ואני אומר אותה.

גאולה כהן (התחיה-צמח):
גם תל-אביב היא שטח.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
אני מבקש, זה אינו דר-רשית, חברת הכנסת גאולה כהן, זו אינה הצעה לסדר.

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אינני פוסל, חלילה, את יהודה שומרון וחבל-עזה. אם במסגרת עיתונאית אומרים "שטחים", בעיני המלה לא פסולה.

שרה דורון (הליכוד):
נשיא המדינה משתמש במונח: יהודה, שומרון וחבל-עזה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברת הכנסת גאולה כהן, חברת הכנסת גאולה כהן.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברת הכנסת אלוני, חברת הכנסת גאולה כהן, כמה פעמים אני צריך להעיר לך?

שרה דורון (הליכוד):
גם נשיא המדינה השתמש במונחים יהודה ושומרון.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברת הכנסת גאולה כהן, חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש ממך.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שרה דורון (הליכוד):
היא צודקת.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברי הכנסת, אני מבקש שהשר ימשיך להשיב על שאלות. נא לא להפריע.

508. יום לימודים ארוך

חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר החינוך והתרבות כיום ט"ז בטבת התשמ"ה (9 בינואר 1985):

ברצוני לשאול את כבוד השר:

1. כמה בתי-ספר של הזרם הממלכתי-יהודי לומדים במסגרת יום חינוך ארוך? מה מספר התלמידים בבתי-ספר אלה וכמה שעות לימוד מדובר?
2. כמה בתי-ספר של הזרם העצמאי לומדים במסגרת יום חינוך ארוך? מה מספר התלמידים בבתי-ספר אלה וכמה שעות לימוד מדובר?
3. כמה בתי-ספר של החינוך הממלכתי לומדים במסגרת יום חינוך ארוך? מה מספר התלמידים בבתי-ספר אלה וכמה שעות לימוד מדובר?
4. מהו אחוז התלמידים הלומדים יום חינוך ארוך מסך כל התלמידים בכל זרם?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
אענה במסגרת אחת על כל שאלותיו של חבר הכנסת וירשובסקי.

ג. הודעת יושב־ראש ועדת הכנסת

בהצעת חוק־יסוד: משק המדינה (הוראת שעה),
התשמ"ה — 1985. ועדת הכנסת החליטה, בישיבתה מיום ז'
שבט התשמ"ה, 29 בינואר 1985, להעביר את הדין בהצעת
החוק הנ"ל לוועדת הכספים.

היורר מ' כהן־אביב:
תודה לממלאת מקום יושב־ראש ועדת הכנסת.

היורר מ' כהן־אביב:
הודעה לממלא־מקום יושב־ראש ועדת הכנסת. בבקשה,
חברת הכנסת שרה דורון.

שרה דורון (כשם ועדת הכנסת):
הריני מתכבדת למסור לכנסת את ההודעה הבאה: הכנסת
החליטה להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון

ד. הצעה לסדר־היום

עקירת כ־800 דונם מטעי זיתים באדמות סחינ' ועראבה על־ידי הצבא

ולסלקם מאדמתם, ממעט האדמה שנותרה להם אחר הגזילה
הגדולה מאז 1948.

חדשם ודאגתם של תושבי הכפרים כלפי המבצע גדלו
ומטרותיו גדלו והוחמרו נוכח הישנות המקרים האלה.

עוד כחודש פברואר 1984 נכנסו כלי רכב כבדים לאותה
סביבה והרסו את הנטוע והזרוע על אדמתו של מוחמד כליל
כשיר, שגם הפעם היה קורבן למעשה הוונדלי.

בהיות אזור זה חלק משטח הירדע בשם "אזור 9", שהצבא
נהג לקיים בו אימונים בעבר, הגשתי שאילתא — מספר 3458
— לשר הביטחון, ותבעתי ביורור מהי מידת אחריותו של הצבא
לתשלום פיצויים. שר הביטחון דאז מר ארנס השיב ב־30
באפריל 1984, ואני קורא מהחשוכה שבירי, שהשטח הזה אינו
שטח־אש של צה"ל, אין צה"ל נושא באחריות וזה מקרה
לביורור משטרתו. אומנם, אחרי בדיקה הוכרר שהאחראי
לפעולות ההשחתה היה אחד מתושבי מעלה־אשחר, שהודה
במעשה והיה נכון לשלם פיצויים. התקיים גם משפט
ובית־המשפט פסק או פיצויים בגובה של 300,000 שקל.

גם ב־9 בינואר כרע מעשה דומה. עקירת עצי זית
באדמות סחינ' באותו אזור, דבר שעורר מתיחות בקרב תושבי
סחינ' ועראבה. ב־24 בינואר, יום אחר לפני הפלישה
האחרונה, התקיימה בתחנת משטרת סחינ' פגישה בין נציגי
המועצה המקומית סחינ' לבין נציגי ההתיישבות החדשה
מעלה־צביה שבקרבת מקום, ובה דנו על הפגיעה כשטחים
נטועים עצי זית. מפקד משטרת סחינ' הבטיח שיפעל, כדי
שמקרים כאלה לא יישנו, ולשם כך הוא יכא בדברים עם הסגל
הכביר במשרד המשטרה וגם עם האחראים במשמר הגבול.

על כן הופתעו, התמרמרו והתאכזבו נציגי המועצה
המקומית בסחינ' והתושבים הנפגעים. אם השטח איננו עוד
שטח אש של הצבא, כפי שאשר זאת שר הביטחון, הקודם,
ונכון שהצבא אינו מקיים עוד אימונים כאזור זה, במיוחד אחרי
שהוקמו בסביבה כמה היאחזויות ויישובים יהודיים —
הפלחים בעלי האדמה שואלים מי הם אלה המבצעים כאופן
שיטתי מעשי חבלה נגדם ומנסים לשלול את זכותם להשתמש
באדמתם כראות עיניהם לצורכי קיומם וקיום משפחותיהם?

מעשי החבלה נגד איכרי סחינ' ועראבה חוזרים ונשנים
ואין המשטרה מפענחת פשעים אלה, או שאינה רוצה לפענח
אותם, ואין איש מוכא לדין. רכושם ועמלם של התושבים
הערכים באזור הם הפקר. בעלי האדמה ותושבי הכפרים
הערכים באזור שואלים, ובצדק, האם אין כאן יד רשמית
אחרית מכוונת שיש לה גם מטרות של הפקעה ונישול.

חברי הכנסת, כרי שיהיה ברור, מדובר בשטחי קרקע
שרשומים בטאבו על שם בעליהם, ואין כל ערעור וספק לגבי

היורר מ' כהן־אביב:
חברי הכנסת, אנו עוברים לסדר־היום — הצעות
לסדר־היום. הצעה ראשונה, מס' 1232, בנושא "עקירת כ־800
דונם מטעי זיתים באדמות סחינ' ועראבה על־ידי הצבא", של
חבר הכנסת תופיק טובי. חבר הכנסת טובי, בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, כשהגיעו כיום ישי
בבוקר, 25 בינואר 1985, איכרי סחינ' ועראבה אל שדותיהם
כאזור הידוע בשם אל־מל, הם מצאו להפתעתם, כי שטחים
נרחבים מאדמותיהם, הנטועים עצי זית וזרועים חיטה ושעורה,
הרוסים כליל. לאחר בדיקה התברר — — —

יקטור שם־טוב (מפ"ם):
אדוני היושב־ראש, איזה שר ישיב על ההצעה?

היורר מ' כהן־אביב:
סגן שר החקלאות, הוא נמצא כאן. הוא יושב כאן.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לאחר בדיקה התברר, שאחרי מבני המקום — שמותיהם
ידועים — ראו ביום הקודם, יום חמישי, בשעה שבע בערב,
שני טרילרים שהביאו את כל רכב כבדים, אלה עלו על כ־800
דונם שטחים מעובדים, עקרו למעלה מ־1,100 שחילי זית,
שגילם שנה עד ארבע שנים, והשחיתו עשרות דונמים וזרעים
חיטה ושעורה. יש המעזים שגיפ של משמר הגבול ליווה את
המבצע הזה.

המועצה המקומית סחינ', שברקה את הפשע שנעשה
כלפי התושבים, מצאה שנגרם נזק הנאמד ביותר מ־500 מיליון
שקל.

האדמות הנטועות והזרועות שהושחתו הן כבעלות פרטית
של עשרות תושבים, והחלק הגדול ביותר שייך לתושבי סחינ'.

בביקור בשטח שערכו בשבת חברי כנסת ואנשי ציבור,
לפי הזמנת המועצה המקומית, ראינו מראה מזעזע: עצי זית
צעירים, ירוקים, גדועים ועקורים. ראינו את החריש שעשו כלי
הרכב הכבדים בשדות הזרועים. ראינו והודענו נוכח מעשה
פירי מתוכנן, מחושב וחזוני, המכוון להרוס ולרמוס את פרי
עמלם, פרי זיעתם של פלחים, הרוצים להוציא את לחמם
מאדמתם ולחיות ולקיים בכבוד את משפחותיהם.

בעלי האדמה החרוכה, שניזוקו, פנו למשטרת סחינ'
כתלונות וכתביעה לזהות את העוקרים והמשחיתים. גם
הרשויות המקומיות פנו כתלונה למשטרה.

הפעולה הנפשעת עוררה זעם רב בקרב תושבי הכפרים.
הם ראו בה לא רק פגיעה קשה בעמל כפיהם, אלא איום לנשלם

הננו קוראים לכנסת לקיים דיון בנושא זה, כדי להוקיע ולגנות את הפשע של עקירת 1,000 עצי זית והשחתת כ-800 דונם מטעים ושטחי זריעה בכפרים סח'נין ועראבה, כדי לחייב את השלטונות לקיים חקירה רצינית ולחייב את המשטרה למצוא את מבצעי הפשע, אילו פעלה המשטרה נכון, היתה מוצאת את האשמים ומעמידה אותם למשפט. יש לפצות את הפלחים שניזוקו במלוא הפיצוי ולהבטיח לתושבי סח'נין ועראבה את זכותם על אדמתם, שהוא מקור מחייתם, מקור קיומם הכלכלי, החברתי והלאומי. תודה.

היור' מ' כהן-אריב:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי. אני מבקש מסגן שר החקלאות להשיב על ההצעה לסדר-היום.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר עונים על שאלה בנושא קונקרטי שקרה בשבוע שעבר יש צורך, לפני שמתחממות הרוחות ולפני שמשתמשים בביטויים שרק הם עצמם יכולים להוציא מגדרם כמה אנשים, להציג את העובדות.

מדובר בשטח-אש, המכונה שטח 9, שנמצא אומנם באזור סח'נין, עראבה ודיר-חנא. זהו שטח אימונים של צה"ל זה הרבה מאוד שנים, וכשאני אומר הרבה מאוד שנים אני מדבר על ארבע שנים, אני מדבר על יותר מ-20 שנה. שטח-אש של צה"ל נמצאים בכל רחבי המדינה, בנגב, באחוזה גדול מאוד, באזור מדבר יהודה ובאזורים אחרים בכל רחבי הארץ, וגם בגליל. שטח 9 הוא שטח אימונים קבוע של צה"ל בצפון. הדבר הזה איננו חדש, הוא לא הועלה אתמול, לא התעורר אתמול, הוא ידוע וקבוע זה הרבה שנים.

במשך הרבה מאוד שנים היה הסכם בין התושבים באזור לבין צה"ל באשר לצורת השימוש החלקי האפשרי עלי-ידי התושבים בשטח 9. וזאת לדעת: שטח-אש המוכרז כשטח-אש יכול להיות על אדמות מדינה ויכול להיות על קרקעות פרטיות. אבל, ההגדרה של שטח-אש איננה שאלה של קרקע פרטית או קרקע מדינה, לא בגליל ולא באזורים אחרים. יש אזורים רבים מאוד שאומנם אינם מגיעים לדיון כאן, בוודאי לא בביטויים כפי שהוצגו עלי-ידי הנואם שהציג את ההצעה לסדר-היום, אבל קיימת בהם היתקלות קבועה עם מתיישבים וחקלאים, ואין נפקא מינה אם זה חקלאי מקיבוץ, ממושב או מהכפר סח'נין. אותו דין קיים במדינת ישראל.

יקטור שביטוב (מפ"ם):

האם נבדקה השאלה האם השטח שממנו נעקרו עצי זית הוא חלק משטח-אש?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אענה על זה מיד.

ובכן, היתה הסכמה והכנה בחלק מן המקרים, תושבים מן האזור, מסח'נין ומהכפרים הסמוכים, ויכולו כימי שיש, בימי שבת ובימי חג לרעות עם ההדרים בחלק מהשטח האמור.

מחמד וחד (מפ"ם):

זה איננו מדויק. היתה גם הסכמה שהם — — —

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אני מבקש ממך שלא להפריע לי. ודאי תהיה לך רשות הדיבור, ואז תאמר את מה שיש לך לומר. זה היה הדבר היחיד שהוסכם בין רשויות צה"ל לבין התושבים באזור זה של שטח-אש 9.

צריך להבין על מה מדובר. מדובר על שטח אימונים, שכו נעות יחידות של צה"ל מסוגים שונים, חלקן יחידות רגליות,

החזקתם וזכות השימוש בהם. מדובר בשטחי אדמה שהבעלים הפלחים השקיעו בהם עמל רב, כדי לנקותם ולהכשירם לעיבוד חקלאי ולנטוע בהם עצי זית.

כשהמועצה המקומית סח'נין ערכה ביום שבת מסיבת עיתונאים ומפגש של אנשי ציבור, כדי שישמעו ויראו את מה שנעשה, היא הציגה את הקושי של כל בעלי האדמות שניזוקו. יש לוחשים כאחוזי התושבים בעלי הקרקע שהשלטונות לא יתירו להם לנטוע ולגדל עצי זית, כי מטעי זית משמעים חסימת האפשרות להפקיע את האדמה בעתיד. אבל, עובדה היא ששום נציג מוסמך של השלטונות לא הודיע לתושבים או לנציגיהם שאין להם רשות לנטוע עצי זית, ועובדה היא שנטועים שם עצים זה למעלה מארבע שנים, בלי שנציג רשמי יגיד לתושבים או לנציגיהם שזכותם להשתמש בקרקע מוגבלת. איך אפשר בכלל להגביל את זכותם להשתמש בקרקע שבבעלותם?

תושבי סח'נין, עראבה ודיר-חנא היו קורבן להפקעות נרחבות מאז קום המדינה. לרשות תושבי סח'נין, המונים כ-15,000 נפש, היו ערב קום המדינה למעלה מ-69,000 דונם, ולאחר הפקעות ונישולים שונים לא נותרו בידיהם יותר מ-20,000 דונם.

אזור אלמל, שהוא השטח המועד לפורענות וזומי ההפקעה והנישול, הוא שארית הפלטה מאדמות סח'נין, ומושב לכל המעוניין לדעת, שהחלטתם של תושבי סח'נין ועראבה נחושה שלא לוותר ולא להשלים עם נישול נוסף בכל צורה שהיא. על כן, מובנת חריגותם וזעקתם של תושבי סח'נין, עראבה ודיר-חנא, כפרי יום האדמה, והחלטת רשויותיהן המקומיות לקיים מחר שבתות מחאה נגד ההשחתה והפשע ונגד סכנת הנישול. כל האוכלוסייה הערבית רואה עצמה נפגעת והיא סולידרית עם תושבי סח'נין ועראבה בהגנה על זכותם על אדמתם.

במפגש שזומן בשבת שעברה עלי-ידי המועצה המקומית, כדי להשמיע קול זעקה ומחאה, העלה ראש המועצה, מר מוחמד גנאים, את התביעות הבאות: 1. המועצה מגנה בחריפות את מעשה השמדת שח'ל הזית ושרות החיטה והשעורה; 2. המועצה דורשת מהממשלה לשמור על אזרחי המדינה וכן על רכושם ללא הכדל דת או גזע, כי אנו, חלק אינטגרלי מאוכלוסיית מדינת ישראל, תובעים שוויון בזכויות; 3. המועצה דורשת משר המשטרה ומהגורמים הממלכתיים לזהות את המחבלים אשר השמידו את עצי הזית ושרות הפלחה; 4. המועצה דורשת להעמיד את המחבלים לדיון ולגזור עליהם עונשים חמורים, כי פגיעים מסוג זה עשויים לשבש את קמת היחסים הטובה בין שני העמים, הערבי והיהודי, והם יצרים אווירה לא נעימה שכונתה הטובה; 5. המועצה תדרוש מסייעות הכנסת ומחבריה להביא את נושא הפגיעים לדיון במליאת הכנסת; 6. המועצה תדרוש פיצויים לאלתר על הנזקים מהממשלה, כי הממשלה היא הגוף האחראי לכיטחון האזרחים ולשלום רכושם; 7. המועצה תדרוש מהממונים והמשלטונות לשים קץ לפעילות מפיר הסדר ועברייני החוקים.

נוסף על התביעות הצודקות הללו הננו קוראים לכל רשויות המדינה לכבד את זכויות הפלחים הערבים באדמתם ולהימנע מכל מחשבה ומכל תוכנית של נישול נוסף. זו שאלה של חיים או מוות ופלחים תושבי הכפרים האלה, תהליך ההפקעה והנישול נמשך עד לפני זמן קצר, ובחלקו הדרומי של הכפר הופקעו עוד שטחים נרחבים.

נלקח באזור הזה אף מטר אחד של אזור אימונים חדש. מחוץ לשטח-האש 9, שכפי שאמרתי היה מוגדר וקבוע שנים רבות.

באשר לעצי הוית — אניני רוצה להיכנס למספר השנים שעצי הוית האלה עומדים בשטח, אבל אין זה ארבע שנים. נטיעת עצי הוית האלה היתה בסמוך מאוד לסוללות ולמטווחים של צה"ל באזור הזה. הדבר הזה גרם הפרעה לצה"ל ומטעים יגרמו הפרעה גם בעתיד. כאשר הולכים לטעת מטעים, הדין בשטח-אש מסוג זה הוא שיש צורך לקבל אישור. כפי שהיה צורך לקבל אישור לרעיית העדרים באותם ימים, כפי שאמרתי קודם. זה לא נעשה.

היתה בנייה של צה"ל גם לפני האימונים האחרונים, ולאחרונה, בשכבו שעבר, צה"ל. יחד עם "הסירות הירוקה", פינו את השטח לצורך אימוני צה"ל. פינו את השטח גם מאותם עצי זית. חבל מאוד שצריך לעקור עץ, ודאי שזה כואב לחקלאי, אין לי שום ספק בכך. אבל מייד אומר מה כן נעשה בנושא הזה. וחבל שחבר הכנסת טובי אינו זוכר להעלות את אותם דברים שעושה מדינת ישראל בהיקף, מסביב לאותו שטח 9. מייד אדבר על זה.

מתתיהו פלד (הרשימה המתקדמת לשלום):
האם ל"סירת הירוקה" יש סמכות לעקור עצים?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
ל"סירת הירוקה" ניתנו סמכויות על-פי 23 חוקים, והיא פועלת רק על-פי החוקים האלה.

אורה נמיר (המעריך):
23 חוקים יש ל"סירת הירוקה"?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
כן.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
האם נחוצים 23 חוקים כדי לעקור עץ?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
לא זאת היתה השאלה. אולי לא האזנת לשאלה של חבר הכנסת פלד. "הסירת הירוקה" פועלת על-פי חוק בנושאים שונים, מכות 23 חוקים הנתונים לאחזירתם של משרדים שונים. על-פי זה היא פועלת.

לתושבים נאמר, שצה"ל מתכוון להמשיך ולהתאמן בצורה יותר אינטנסיבית בשטח-האש הזה, ולמרות זאת הם המשיכו בנטיעת זיתים באותו שטח.

אני רוצה להרגיש שהשאלה הזאת של שטח-אש מעסיקה את התושבים, את החקלאים, במקומות שונים בארץ ולא רק בשטח 9. היא מטרידה את התושבים גם באזורים בנגב המערבי ובנגב המרכזי. אני מודע לכך — וכולנו מודעים לכך — שקיימת רגישות יתירה בכמה אזורים, אבל דווקא לשם כך אני רוצה להתייחס ולומר, שזה כמה שנים, על-ידי פעולה אינטנסיבית של משרד החקלאות, בשיתוף גורמים אחרים כממשלת ישראל ובמדינת ישראל, נעשתה פעולה, לפי דעתי כרוכה, של העמקה ואינטנסיביות בייצור הזיתים סביב אותו שטח 9 — גם של עילבון, גם של ראמי, גם של סחינין, גם של עראבה וגם של דיר-חנא. ביוזמת משרד החקלאות ומדינת ישראל הוקמו אגודות מים, בכמה אזורים ניתנו מים והוקצבו מים להשקאת זיתים, שוב — בסביבות שטח 9. נעשתה פעולה, לפי דעתי חשובה מאוד, לתושבים, לכפריים באזור, לשילובם בבית-בד מרכזי של מושבי הגליל ויישובי הגליל — כתיבד משותף של יהודים וערבים.

וחלקן רכובות על כלים מסוגים שונים, גם כלי רכב עם גלגלים וגם כלי רכב עם שרשראות. וכאשר כלים כאלה נמצאים בשטח, אניני חושב שמישהו יכול להעלות בדעתו שבאזור האימונים עצמו יקרה משהו אחר חוץ מאשר השמדה של מה שנמצא על השטח, אם הוא נעשה ללא רשות.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אבל הכלים האלה לא באו לצורך אימונים: הם באו להשמיד.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
חבר הכנסת טובי, אני מבקש ממך לשמוע עד הסוף. אני שמעתי אותך בקשב רב.

היור' מ' כהן-אבידב:
אדוני סגן השר, קריאות ביניים הן דבר לגיטימי. אפשר לקרוא קריאות ביניים.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
אני רוצה להבהיר, שהדאגה של המערכת הצה"לית ושל מדינת ישראל היא בראש ובראשונה, שבאזור המוגדר כשטח-אש לא יסתובבו אנשים, לא יסתובבו אזרחים, כי הרבר הזה מסכן בעיקר את חייהם שלהם. יש סוללות, יש מטווחים, יש ירי. מה זה שטח-אש? אין זה משהו שנעשה כדי להטיל על מישהו איום מגבלה. זה נעשה כדי שצה"ל יוכל להתאמן על-פי תוכנית האימונים שלו.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני סגן השר, אני מחזיק בידך את תשובתו של משה ארנס, שהשטח הזה איננו שטח-אש.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
חבר הכנסת טובי, אתה מדבר על חלקה ספציפית קטנה.

מחמד ותד (מפ"ס):
זו אותה חלקה.

היור' מ' כהן-אבידב:
חבר הכנסת ותד, אתה רשום להצעה אחרת.

מחמד ותד (מפ"ס):
למה נותנים תשובה לא מדויקת? זו אותה חלקה.

היור' מ' כהן-אבידב:
חבר הכנסת טובי, אם לא תסתפק בתשובה, אפשר לך לשאול, ואולי סגן השר יענה על השאלה שלך.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
כל הסכמה לשימוש אחר בקרקע, למעט אותה הסכמה שהיתה, של רעיית הדרים כימי שיש, שבת ותג בחלק מהשטח, לא ניתנה על-ידי צה"ל, כאשר מדובר באזור שטח 9, עד לבוקר זה, כפי שהובהר לי פעם נוספת, שכן רציתי לברר שמה היתה איוו אייבהירות בנושא.

הציבור אשר ירד לשטח, ולעיתים זרע בו גידולים כאלה וכאלה, קיבל התראות חוזרות ונשנות, ולא פעם אחת.

הנכון הוא, ומה אי-אפשר להתעלם, שכתוצאה מכך שצה"ל נפרס מחדש, לאחר שפוגו שטחי האימונים הגדולים בסיני, יש שימוש יותר אינטנסיבי בשטח-האש בתחום מדינת ישראל. זה נכון, זאת אמת. אבל לכך אין תרופה. אף לא אחד מחברי הכנסת, אני בטוח שגם לא חבר הכנסת תופיק טובי, האמון ודאי גם על ביטחון מדינת ישראל, לא יציע לקצץ באימוניו של צה"ל. ואם צריך לתת לצה"ל אזורי אימונים, לא

לשמור על החוק במקום אחד או בכל רחבי מדינת ישראל — הראשונה שצריכה להיות מעוניינת בשמירת החוק היא דווקא אותה אוכלוסייה, אשר יש סכורים שהיא יכולה להיות פגיעה. מי שצריך לראות לאכיפתו של חוק — וגם שטח-אש הוא שטח שנמצא במסגרת החוק, אכיפתו של החוק היא גם בשטח-אש וחייבים לשמור ולהקפיד עליה — הוא בראש ובראשונה מי שלעתים מציג את עצמו כנפגע מהחוק.

בני שליטא (הליכוד):
מי קובע שטח-אש — זה"ל?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
בוודאי, יש הגדרה מפורשת.

אמנון לין (המערך):
יש הברל בין שטח אימונים לשטח-אש?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
רבותי חברי הכנסת, אני חוזר ואומר: עניינה של הפעילות הזאת של "הסירות הירוקה", שנעשתה בשבוע שעבר על-ידי צה"ל באזור שטח-האש, הוא לפנות את שטח-האש כמוגדר, בתחום המוגדר, לצורך אימוניו של צה"ל. וכפי שאמרתי קודם, יש מצב חדש לאחר פינוי סיני.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אפשר לשאול שאלה?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
מיר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מדוע לא הודעתם לתושבי האזור שאתם באים לעקור? מדוע לא ביקשתם מהם לעקור? איך אתם עושים דבר כזה באישון לילה? איך אתם עושים דבר כזה?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
עכשיו אני אשאל אותך שאלה: כיצד אתה יודע שזה לא נעשה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא נעשה.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
כיצד אתה יודע?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני יודע.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
היינו בשטח.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
"היינו בשטח" — זה עוד לא מספיק. אם שניכם הייתם בשטח, זה עוד לא מספיק.

אם כן, גם צה"ל וגם "הסירות הירוקה" הבהירו כמשך השנתיים האחרונות חוזר והבהר: אין לנטוע זיתים בשטח-אש, אין לבנות בתים, אין להתקין שום מתקנים קבועים. ההרשאה היחידה שניתנה עומדת בעינה: לרעות עדרים בימי שישי, שבת וחג.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
חמישה יישובים אזרחיים יש בשטח, אדוני, מה האפליה הזאת?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
המים גם לכפרים הערבים או רק ליישובים?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
אמרתי, אם תירגע תראה שאתה מקבל תשובה שלא רצית. כה על השאלה ששאלת: גם הכפרים הערביים.

מוחמד ותר (מפ"ם):
איפה?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
באזור עילבון. באזור ראמי, באזור סחנין. רבותי חברי הכנסת שצועקים "איפה" — אנא, לכו לשטח וראו מה קורה. אתם הולכים רק למקום שיש שם צעקות. למקום שאולי אפשר להוציא ממנו הון פוליטי. לכו גם לאזורים משוקמים.

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):
הבעיה רצינית יותר.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
סליחה, אתה תקבל תשובה.

לכו גם לאותם מקומות שהמטעים פותחו, לכו לאותם מטעי הזיתים סביב שטח 9, שהיבולים גדלו בהם כ-40%, כ-50% וכ-60%. למה אתם הולכים רק למהומה הפוליטית?

מוחמד מיעארי (הרשימה המתקדמת לשלום):

היור"מ כהן-אבידב:

חבר הכנסת מיעארי, שמעתי אותך כמה פעמים, לא הפרעתי לך ולא הפסקתי אותך. אני מבקש ממך שלא להפרע.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:
אני רוצה, רבותי חברי הכנסת, להבהיר שהפעולה והמאמץ שנעשים על-ידי משרד החקלאות בגליל-בגידול זיתים במקומות המאושרים — לא רק בגידול זיתים קיימים אלא גם בנטיעות חדשות של זיתים — בסיוע, בהדרכה, בהקצאת מים, בהדרכה כשיתוף ובשילוב עם המגזר היהודי, נעשים זה שנים, והם מביאים ברכה רבה לתושבים באזור, גם יהודים וגם ערבים.

אני רוצה לציין, שלפני כמה ימים פנה אלי חבר הכנסת דראושה וביקש ממני לכתוב את העניין. ופעם נוספת, אם כי לא רק בגלל פנייתו, כחנתי את השאלה הזאת. אין שום ספק שמדובר — על-פי דבריו של מציג השאלתא — באזור המוגדר כשטח-אש, אשר התושבים יודעים זה שנים רבות שהוא שטח-אש. אני מוכן לעשות את ההכחנה ולומר: אם חבר הכנסת תופיק טובי יכול לציין שטח שאיננו בתחום שטח-האש, או לחילופין — אותה הערה שהערת לגבי נחלה או שטח —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שר הביטחון ענה על זה: זה אותו השטח.

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אינני יודע. אין לפני התשובה של שר הביטחון ואין לפני ההגדרה של החלקה והאזור. במידה שיש שאלה מהסוג הזה, נטפל בה כהתאם לנהל ולחוק במדינת ישראל. לא ייכלל בתחום שטח-האש, בהזדמנות חגיגית זו, שום שטח — לא, שטח האש מוגדר, ואם נעשה איזו פעילות של הרס מחוץ לשטח-האש, בבקשה, העבירו אלי את הפרטים, והתלונה תטופל כדת וכדין, כמו בכל מקום אחר. אני סבור, חבר הכנסת טובי, שכמירה שיש לנו כאן, לחברי הכנסת ולממשלה, רצון

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אתה מוכן להצהיר, שצה"ל עקר את כל מטעי הוותים ועצים אחרים בשטחי-האש שלו בכל רחבי הארץ?

סגן שר החקלאות א' כ"ץ-עוז:

אם אתה רוצה להורות לי על על מטעים שניטעו בשטח-אש ואתה חציין את זה ותבקש אותי לברוק — כבקשה. אינני יכול לומר לך באופן כללי. אני יכול לומר לך, שקיימים נהלים קבועים וברורים. אסותמלין על משהו אחר — נדמה לי ששטח. לפי דעת, שטח-אש, המוגדר כשטח-אש — כדי שלא ייפגעו בני אדם, אורחים, פלחים, חקלאים, צריך שלא תהיה בו תנועה. אינני צריך לספר לך, חבר הכנסת כהן, מה משמעות ההבדל בין רעיית עדר בימים קבועים לבין החזקת מטע. אי-אפשר לקיים אימונים במטע, כאשר יש כדורים באוויר ופגזים מתפוצצים. שאלת, והשבת: כמידה שחשמן לי מקום. אני מוכן לבחון — לא באופן כללי אלא באופן ספציפי — כל מקום שחראה לי ותגיד לי, שבשטח זה זה קיים מטע כזה וכזה, אם בהרשאה ואם לא בהרשאה.

אדוני היושב-ראש, לקריאתו של חבר הכנסת תופיק טובי לערוך דיון ולגנות את השלטונות ולחייב את השלטונות לחפש ולמצוא את מצעי הפשע — ובכן, אין כאן פשע. הבהרה: כדברי מה נעשה ומה ייעשה על-פי הנהל ועל-פי החוק, ואם זו עילת דבריו, עילת ההצעה לסדרהיום של חבר הכנסת טובי, אני מציע להסירה מסדרהיום.

אבל, לפני שאני מציע את ההצעה הזאת, אני רוצה לפנות לחברי הכנסת ולבקשם, ואני אומר במפגיע, חד-משמעית: הכוללים בנוגע לשטחי-האש חלים ויחולו, והם נעשו כזה וכרין. ואם קיימת איוו נקודה מחוץ לשטח-האש, אשר בה נעשה משהו שלא כדין, אני מוכן לטפל בעניין בצורה מסודרת, כפי שגם אומר לי חבר הכנסת תופיק טובי, שבעבר, כשנפגע אזור מסוים שלא היה שטח-אש, משרד הביטחון היה מוכן לטפל ואומנם טיפל. כך ייעשה גם בעתיד.

אני מציע להסתפק בדברי תשובתי ולא להעמיד את זה להצבעה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת תופיק טובי, הקשבתי לדברין קשב רב. שמעתי גם את דברי התשובה של סגן השר. אני סבור שזו היתה תשובה מספקת, אך הצעתו אינה מחייבת אותך. ולכן, אני שואל: האם אתה מסתפק בדבריו, או אתה מבקש לקיים דיון במליאה? נאמרו כאן דברים חד-משמעיים בדברי תשובתו של סגן השר. האם אתה, חבר הכנסת תופיק טובי, מוכן להסתפק בדברים האלה?

חבר הכנסת טובי, אינני מנסה לשכנע אותך, אני רק שואל.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, סגן שר החקלאות ענה, אבל לא על עובדות שאני הצגתי הן עניין לכיור. אילו הציע להעביר את הנושא לדיון בוועדה ושם לברר — הייתי מסכים.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אינני בא לשכנע אותך, חבר הכנסת טובי, אני הקשבתי. והתשובה היתה די ברורה וחד-משמעית. אבל — זו זכותך.

אם כן, אתה עומד על הצעתך לקיים דיון במליאה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זו הצעתי.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

הצעה אחרת לחבר הכנסת מחמד ותר, בבקשה. סליחה, הצעה אחרת לחבר הכנסת מאיר כהנא.

קריאות:

מדוע? מה קרה?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

לא ראיתי בדיוק את הכתוב לפני, אבל, מזכיר הכנסת העיר לי שחבר הכנסת מאיר כהנא לפניו.

קריאות:

מה הוא מציע?

מאיר כהנא (תנועת כך):

להעביר לוועדה.

כבוד היושב-ראש: כנסת נכבדה, ועקת הרוגו הערבית בעניין עקירת מטעי הוותים איננה למעשה אלא צעד טקטי, הבא לחפות על הגנבות הענקיות של אדמות המדינה שבוצעו במשך השנים על-ידי ערבים. לא רק שנגנבו, פשוטו כמשמעו, מאות אלפי דונמים של אדמות המדינה על-ידי תפיסתם בידי ערבים, אלא גם הבנייה הערבית הבלתי-חוקית, שיש בה כדי להנציח את הגנבה ולנחץ יישובים יהודיים. כבר הגיעה לדרגה של מכת מדינה.

הגנבות מתרחשות בנגב, בגליל ובמרכז הארץ. וככלל זה בלב הערים היהודיות. הגנבות הסיטונאיות של האדמה יוצרות עובדות פוליטיות: ערבי תופס אדמות — היהודים אינם מגיבים, הערבי מעבר את האדמות שתפס, כונה עליהן בתים ולבסוף טוען שהאדמות שייכות לו.

האמת היא, שעל כל דונם של התיישבות יהודית בשטחים המשוחררים, מסופחים דה-פקטו אלפי דונמים ליישובים הערביים במדינת ישראל. בפברואר 1979 הודיע משרד הפנים, שבי-20 השנים האחרונות השתלטו הערבים על לא פחות מ-40,000 דונם מאדמות הגליל באזורים הצבאיים 117 — 119 בלבד. עמוס הרפ מהסוכנות היהודית מסר כי 26 ב-1979, שנחפסו במשך חצי שנה עוד 800 דונם באזור הצבאי 9, שעליו דיבר חבר הכנסת תופיק טובי, וכך אמר עמוס הרפ: חרשו וזרעו ועתה הם באים וטוענים לבעלות. על איומי הדמוקרטיה והדמוגרפיה נוספה היום הבעיה של הגיאוגרפיה.

ההצעה הזאת היא הצעה של הונאה וצביעות. תושבי סח'נין ועראבה ידועים כשנאתם העיוורת למדינה היהודית, והאדם שהעלה את ההצעה לסדרהיום הוא אנטי-ציוני, שונא פתולוגית את המדינה היהודית ולא נותן שינה לעיניו עד שימצא הודמנות לנגוס את צה"ל ואת מדינת ישראל. כושה היא שהוא יושב כאן ויום יום מחרף ומגדף את צה"ל ואת המדינה.

מכל מקום, מעו יצא קצת מתוק: לפנינו הודמנות לדון בכבוד ראש בכל הבעיה הזאת של גזלת אדמות המדינה היהודית על-ידי הערבים.

אני מציע להעביר את הנושא הכולל לוועדה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה. אני שואל את חבר הכנסת תופיק טובי: האם אתה מסכים להצעתו של חבר הכנסת מאיר כהנא להעביר את הנושא לוועדה?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא מסכים.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לכלול את הנושא
בסדר-היום של הכנסת

9 —

בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום של הכנסת

17 —

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום
של הכנסת נתקבלה.

ה. הצעה לסדר-היום

ביטוח תלמידים במסגרת המערכת החינוכית

השופט ד"ר שלמה לוין כתב בפסק-דינו: "אכן, מבחינת הדין הרצוי ייתכן שמוטב היה לשקול, האם אין מקום להטיל עליהן, על רשויות החינוך, אחריות מוחלטת לאשר קורה לתלמידים, לפחות בשעה שהם נמצאים בתחומי בית-הספר. אם ראה המחוקק בחוק פצוים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה — 1975, להגן על נפגעי תאונות הדרכים על-ידי הטלת חובה מוחלטת לפצוים, קל וחומר שהסדר כאמור היה רצוי לגבי תלמידים רבים בשנים, היוצאים מרשות הוריהם למשך שהותם בבית-הספר, עקב חובת הלימודים המוטלת עליהם — — —". ועוד: "— לפי המצב הנוכחי אין תרופה למערער ואין משפט זה יכול לעשות דבר חקיקה. במקרה שלפנינו אין לנו הוראה בחוק כדוגמת זו המצויה בחוקי הנכים, והקובעת כי רשויות החינוך אחראיות כלפי תלמידים שבתחומן, אם אירעה להם תאונה בזמן הלימודים ועקב הלימודים — — —".

מתברר, חברי הכנסת, כי המלצתם של השופטים המכוברים לא היה בה די כדי שהחברה בכללה ומערכת החינוך בפרט ימצאו לנכון לענן ביטוח תלמידים בחוק, ולא זו בלבד. בכנסת העשירית נתקבלה בקריאה מוקדמת הצעת חוק בנדון, אשר הוגשה על-ידי חברת הכנסת שולמית אלוני. עוד לפני כן, בכנסת התשיעית, הובאה הצעת חוק דומה על-ידי חבר הכנסת משה עמר. בתשובתו על כך אמר שר החינוך והתרבות דאז, כ"ב בפברואר 1980, כי משרדו מכין הצעה מקיפה בנושא, ועד היום, אדוני השר, הבעיה קיימת בכל תומתה. למה אנחנו מחכים, לאסונו, להפגנות?

הצעדים שיש לנקוט, ובדחיפות, הם: א. לבטל את הצורך בחובת הוכחת רשלנות המוסד החינוכי במקרה של פגיעה; ב. לקבוע דרגות פיצוי לנפגע בהתאם לסוג הפגיעה וההוצאות הנלוות, דוגמת נפגעי תאונות דרכים; ג. הבטחת הטיפול והפיצוי, אם יהיו כאלה, גם כאשר הצעיר מתבגר.

אין ספק, חברי הכנסת, שביטוח התלמידים יעלה בכסף, כהרבה כסף, אך בטווחי שמכל ההיטלים המוטלים על הציבור, התשלום שיושת על ההורים בגין ביטוח ילדיהם, בשיתוף עם משרד החינוך והתרבות, יהיה המובן והנכון ביותר. בכל מקרה חובה על משרד החינוך והתרבות למצוא פתרון דחוף לסוגיה בלתי מובנת זו.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחברת הכנסת אמירה סרטני. אבקש משר החינוך והתרבות להשיב על ההצעה לסדר-היום.

שר החינוך והתרבות י' נבון:

אדוני הישכיראש, חברי הכנסת, הנושא שחברת הכנסת סרטני העלתה היום בכנסת, עניין ביטוח התלמידים, הוא נושא חשוב, והוא התעורר לאחרונה גם על-ידי ועד ההורים הארצי, העומד בקשר עם משרדנו בנושא זה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
דיון במליאה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. מי בעד ההצעה לקיים דיון במליאה, ירים ידו.

אמירה סרטני (מ"פ):

אדוני הישכיראש, כנסת נכבדה, כולנו שולחים את ילדינו לגני-הילדים ולבתי-הספר ללימודים ולשהייה בהם. אנו רוצים לראות את בתי-הספר גם כמקום שבו מוגנים הילדים בשעות שהוריהם יוצאים לעבודתם ולעיסוקיהם. הציבור מאמין כי הילדים בהיותם במסגרת החינוכית מבוטחים בכל מקרה של פגיעה גופנית. אולם, חברי הכנסת, לא זה המצב. לאמיתו של דבר, כאשר נפגע ילד בעת שהותו בבית-הספר או בפעילות מטעם בית-הספר, כמו למשל בטיול — הוא מקבל טיפול רפואי מלא על-פי החוק, אך אם הפגיעה חמורה ודורשת טיפול ממושך, או אם חס וחלילה נשאר הילד נכה — אין הוא מבוטח והטיפול, גם אם הוא מתארך למשך שנים, כולו על חשבון ההורים.

אדוני שר החינוך, שאיננו נמצא כאן, דבר זה בלתי סביר ובלתי מתקבל על הדעת. על-פי החוק, קיים ביטוח לנפגעי תאונות עבודה ולנפגעי תאונות דרכים. אולם ילד שנפגע, ואף עלול להישאר נכה לכל ימי חייו, החברה המתוקנת שלנו איננה דואגת לכך שיהיה מבוטח וממילא אינה מבטחת באופן מלא את עתידו.

חברי הכנסת, מעניין עד כמה מעטה מודעות ההורים למצב הזה. הדבר מגיע לידיעתם רק במקרה שילדם נפגע והם עומדים חסרי ישע בפני העובדות. תביעה בגין פגיעה בעת שהותו של ילד כמוסד חינוכי איננה מוכרת על-ידי חברת הביטוח, אלא אך ורק במקרה שבו הוכחה רשלנות המוסד. האם קל כל כך להוכיח רשלנות המוסד? הרי הילדים בעת שהותם בבתי-הספר עלולים להיפגע בדרכים שונות ומשונות: במשחק, בשיעורי ספורט ואף בהיותם כניחה עצמה. כל השגחה של מובגרים אינה יכולה לנמנע כליל פגיעות כאלה. מה שצנעוה הוא, שמשרד החינוך והתרבות ביטח את עצמו ואת עובדיו, המורים, בביטוח צד בלישי ותו לא.

ועד ההורים הארצי התעורר שוב לכביה לאחר שקרו מקרים קשים. מתוך מגמה לענן בחוק את ביטוח התלמידים, פנה הוועד לאחרונה למשרד החינוך והתרבות ונענה ברוח הדברים שאמרת לעיל, וזאת למרות חוות דעת משפטיות בנדר.

בפסק-דינו של בית-המשפט העליון 324/77 העיר השופט מנחם אלון: "ההסדר החוקי הקיים בדבר האחריות לנזיקין הנגרמים לתלמידים בעת שהותם בתחומי בית-הספר, במיוחד לעניין ילדים קטינים בבתי-ספר יסודיים, אינו משביע רצון".

אם חברת הכנסת סרטני תסכים, אציע להעביר את הנושא הזה לוועדה.

הי"ר מ' כהן-אבידב:
ועדת החינוך והתרבות?

שר החינוך והתרבות י' נבון:
כן.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לשר החינוך והתרבות. הצעה אחרת לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעתי האחרת מכוונת בעצם כנגד יושב-ראש הכנסת והסגנים. ההצעה האחרת הזאת באה על-מנת להתיר על שיקולים משונים ומזוירים של יושב-ראש הכנסת והסגנים בנושא הכרת דחיפותן של הצעות לסדר-היום.

בנימין בן-אליעזר (יחד):
זו הצעה רגילה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מייד אגיע להצעות דחופות ותיכף תשמעו עליהן.

כימים אלה עובר על התושבים היהודים ביהודה ובשומרון גל פיגועים, שזה זמן רב לא היה דוגמתו. מדי יום נרגמים אוטובוסים באבנים, מושלכות פצצות תבערה, נורות יריות ונפצעים בני אדם.

אורה נמיר (המערך):

מה זה שי"ך לנושא? האם זאת הצעה אחרת?

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אני מעדיף בתקנון. הוא יכול להציע הצעה אחרת להסיר את הנושא מסדר-היום. זוהי זכותו בהתאם לתקנון.

מיכאל איתן (הליכוד):

נכון. מייד תבינו על מה אני מדבר. חברת הכנסת אורה נמיר, אני מבקש סבלנות, ומיד הדברים יהיו ברורים.

ביום שישי נזרק בקבוק תבערה על נהג שהסיע פועל ערבי לקלקליה. ביום ראשון הותקף ביריות ונרגם באבנים אוטובוס "דן" בדרכו מחל-אביב לעמנואל, על-יד חירבת-צופין. ביום שני נפצעו שלושה חושבי קריית-ארבע ליד חלחול בהיותם באוטובוס "אגד" שנסע מירושלים לקריית-ארבע. כאותו יום, שעתים לאחר מכן, נרגם אוטובוס "אגד". אתמול היו יריות על אוטובוס בקו 81 ליד שכם.

יום יום — אירועים עם פצועים, בקבוקי תבערה, אבנים, יושב-ראש הכנסת והסגנים אינם מאשרים דחיפות של הצעות העוסקות בעניינים אלה — וכרגע לא משנות כלל נקודת ההשקפה על אותם אירועים והפרשנות שלהם — ומאשרים הצעה דחופה מאוד בנושא פירעון משכנתאות בירי זכאים, מאשרים הצעה דחופה מאוד בנושא המצב במסדרות למפגרים והצעה דחופה עוד יותר בנושא מניעת תאונות בתעופה האזרחית. אכן, כל הנושאים האלה הם חשובים, אבל לא ייתכן שיושב-ראש הכנסת והסגנים — — —

הי"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אם יש לך טענות ליושב-ראש הכנסת והסגנים, הפנה אותן בבקשה בדרכים המקובלות. כאשר יושב-ראש הכנסת והסגנים לא מאשרים דחיפותה של

כבר בתחילת דברי אומר משהו לחברת הכנסת סרטני על הצד האופרטיבי. מתחילת חודש זה מינה מנכ"ל המשרד, בתיאום ובשיתוף עם ועד ההורים הארצי, ועדה לבדיקת נושא ביטוח התלמידים, שמתפקידה להציע פתרונות נוספים לביטוח תלמידים במערכת החינוך. כל ההצעות המפורטות שהעלית כאן, אבקש שיידונו בוועדה זו ואבקש ממשדי לקבל את הדיווח, את הפרוטוקול של ישיבה זו, על-מנת שיבדקו גם את הנושאים הספציפיים שהעלית.

כמה מלים לרקע: מאז 1975 מבטח משרד החינוך והתרבות את כלל הבעלות על בתי-הספר כפוליסת ביטוח אחריות כלפי צד ג'. הביטוח חל על אחריותן של הרשויות השונות הפועלות בבתי-הספר כלפי תלמידיהן. מצב זה בא לשנות נוהג קודם, כאשר כל בעלות ביטוח את הנתונים לאחירתה בלבד. בדרך זו נמנע ויכוח בבתי-המשפט בין המדינה לבין הרשות המקומית או הבעלות על בית-הספר בשאלה מי נושא באחריות התאונה.

כמו כן, הגיע משרדנו להסכמים עם קופות-החולים בדבר מתן טיפול רפואי לילדים נפגעי תאונות בכלל מוסדות החינוך בארץ. הנמצאים בפיקוח המשרד. הסכמים אלה באו במקום פוליסת הביטוח בתאונות אישיות, שהיתה נהוגה קודם לכן והקנתה לכל תלמיד נפגע סכום נמוך ביותר. ההסכמים כוללים טיפול רפואי לתלמידים נפגעי תאונות ומקנים עזרה רפואית במשך 24 שעות ביממה, בכל ימות השנה, גם מחוץ לשעות הלימודים ובלא קשר אם בית-הספר היה הגורם לתאונה. העזרה הרפואית כוללת טיפול אמבולטורי, אשפוז, ניתוחים וכן כל טיפול אחר המקובל לגבי מבוטחי קופות-החולים. כן קיים הסכם עם קופת-החולים הכללית לגבי מתן טיפול שניניים לכלל התלמידים הנפגעים בתאונות, בכל ימות השנה ובמשך כל היממה.

ניתן אפוא לומר, כי תלמיד שנפגע בתאונה, גם אם נמצא כי התאונה איננה מסוג התאונות שביטוח צד ג' חל עליהן, יהיה זכאי לקבל טיפול רפואי חיוני. הוא הדין לגבי טיפול שניניים. רהיינו, התלמיד מכוסה מבחינת ההוצאות הרפואיות, אולם לא יקבל פיצוי על כאב, סבל, הפסד השתכרות כעתיד וכיוצא באלה.

ההוצאות על הביטוחים, כיסוי הטיפול הרפואי והפיצויים על נזקים עולים, כמובן, כספק רב לקופת המדינה. ועד ההורים הארצי מבקש שהביטוח ייקף גם תאונות שאינן נכללות במסגרת אחריותו של בית-הספר, בהתאם לפקודת הנויקין. במקרים אלה אין התלמיד מקבל פיצוי לפי פקודת הנויקין. אלא נכנס לאותן מסגרות סיעוד אשר המדינה מקיימת לכלל הנכים, שאינם נפגעי תאונות עבודה או תאונות דרכים, כגון: תשלום קצבת נכות על-ידי הביטוח הלאומי, או תשלום מכות תקנות הביטוח הלאומי, התש"ם — 1980, דהיינו דמי מחיה, עזרה בלימודים, סידורים לילד נכה.

חברי הכנסת, עניין הביטוח הנוסף של תלמידים נפגעים, כאשר אין אחריות לתאונה על בית-הספר, נבדק על-ידי אגף התקציבים באוצר, ונמצא כי עלות ביטוח נוסף כזה היא שוות-ערך ל-20 מיליון דולר בשנה. לרעת האוצר, כנסיות הקיימות — קיצוצים בתקציב — אין אפשרות להקציב סכום זה. אבל, כפי שהודעתי בראשית דברי, מונחה ועדה מטעם משרדנו לבדיקת הנושא הזה. חברים כגון הני הגורמים הנוגעים בדבר, לרבות ועד ההורים הארצי, הדיונים בוועדה יתחילו כימים אלה ממש, אולם אין לי התנגדות שגם ועדת החינוך והתרבות של הכנסת תיתן דעתה לנושא ותקיים דיונים במסגרתה.

צריכה לעזור לי? דיברנו באותה מטבע לשון. למה לך להוסיף?

אורה נמיר (המעריך):

אדוני היושב-ראש, הבקשה שלי מופנית אליך, כמנהל הישיבה וכסגן יושב-ראש הכנסת. אני חושבת שהיה כאן שימוש לא נכון בתקנון הכנסת. ההצעה שבה דנו היתה הצעה רגילה לסדר-היום. אילו היתה זו הצעה דחופה לסדר-היום, יכול לעלות חבר כנסת ולומר שהנימוק שלו לבקש להסיר אותה מסדר-היום הוא שיושב-ראש הכנסת והסגנים ראו בה, ולא בנושא אחר, נושא דחוף. אני מדברת על פירוש ושימוש לא נכון בתקנון. אני אומרת שעל-פי התקנון אסור היה לו לעלות, משום שכל חבר הכנסת בכל נושא יכול להגיש הצעה רגילה לסדר-היום.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

זה מה שאמר היושב-ראש.

אורה נמיר (המעריך):

לכן אני מבקשת שהנושא הזה יידון בישיבת יושב-ראש הכנסת והסגנים. יכול להיות שצריך לבדוק כל הצעה אחרת שמציע כל חבר הכנסת.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

זה בלתי אפשרי. חברת הכנסת אורה נמיר, הבה נפריד בין שני דברים.

מיכאל איתן (הליכוד):

הצעתי להסיר את הנושא מסדר-היום על-מנת לחסוך זמן. מכסת הזמן של הכנסת היא מוגבלת. אם נאשר את ההצעה לדון בנושא, הכנסת תבזבז את זמנה.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת איתן, אתה לא קובע את סדר-היום של הכנסת, ולא אם הכנסת מכובדת את זמנה או לא מכובדת את זמנה.

אורה נמיר (המעריך):

אין זמן להצעות רגילות לסדר-היום בגלל ההצעות הדחופות לסדר-היום.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חברת הכנסת אורה נמיר, הרי אמרתי שזכותו של חבר הכנסת להעלות הצעה רגילה לסדר-היום. נקודה. סוף פסוק. זכותו של חבר הכנסת בהצעה רגילה לסדר-היום לעלות ולהציע הצעה אחרת. נקודה. סוף פסוק. לגבי מה שאמר חבר הכנסת מיכאל איתן — אני לא צנוור ואינני יכול להגיד לו על מה לדבר. אנחנו נזכרים כאן לדעת שחברים מדברים בחוק מסוים על נושא אחר לגמרי. זוהי לצערי טעות, אבל איני יכול לעשות מאומה. זה התקנון.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. אני שואל את חברת הכנסת סרטני האם היא מסכימה להעביר את הצעתה לדיון בוועדת החינוך והתרבות?

אמירה סרטני (מפ"ם):

מסכימה.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות: האחרת — שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת. מי בעד העברת הנושא לוועדת החינוך והתרבות ירים את ידו? מי בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת?

הצעה, יש אפשרות לערער על-פי הפרוצדורה הרגילה. זכותו של חבר הכנסת היא לערער בפני ועדת הכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

ידוע אני מציע להסיר את ההצעה הזאת מסדר-היום מתוך מחאה שיש לי כלפי הנושאים שהכנסת דנה בהם. הכנסת אינה דנה בנושאים שהיא צריכה כרגע לדון בהם, אלא בנושאים אחרים. לכן הצעתי להגיטימית ביותר וההגיגית ביותר היא להסיר את הנושא מסדר-היום. אני לא מבין כלל מדוע אתם כל כך מתפללים.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אבל זאת הצעה רגילה לסדר-היום.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני חושב שכנסת ישראל צריכה לדון היום לא בנושא זה אלא בנושא אחר, ואני ממק זאת. תהיה לכם סבלנות לשמוע. אני חושב שהצעתי הגיונית.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זאת לא הצעה שאושרה על-ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל, אני מדבר כרגע על זמנה של כנסת ישראל. מליאת הכנסת של מדינת ישראל אינה צריכה לדון בנושא שהציעה חברת הכנסת סרטני אלא בנושאים אחרים. אני חושב שזאת סיבה טובה להסיר את הנושא הזה מסדר-היום. אם יהיה זמן — נדון בו. כרגע, מאחר שלא מוצאים זמן לדון בנושאים שעליהם דיברתי, אני חושב שצריך להסיר את הנושא הזה מסדר-היום. לא לקיים דיון. על-מנת שלכנסת ישראל יהיה זמן לדון בנושאים הקריטיים, הדחופים החשובים, לפני שנשתחרר משגרה שכולנו הסכמנו לה, שפצוצים ובקבוק תבערה אינם דבר נורא, ונגיע להפרת השגרה הזאת על-ידי הרוגים וקורבנות טוטליים. אולי, חבר הכנסת רן כהן, אתה אחר-כך תעלה לכאן ותחשל איך זה קורה שגם הנפגעים לוקחים את החוק לידים. הבה נקיים דיון בנושאים שהעלית, על-מנת שהדמוקרטיה הישראלית תוכל לתת תשובות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

על כן אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום ואני מבקש מהכנסת לדון בנושאים כואבים ודחופים.

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת מיכאל איתן, ההצעה הזאת אינה הצעה דחופה לסדר-היום. זכותו של כל חבר הכנסת להגיש הצעה רגילה לסדר-היום, ויושב-ראש הכנסת והסגנים מאשרים העלאתה לסדר-היום. אין זו הצעה דחופה שאושרה על-ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים, כלומר, כל טיעוניך כלפי יושב-ראש הכנסת והסגנים שאישרו את העלאת הצעתה של חברת הכנסת סרטני הם מופרכים מיסודם. זו הצעה רגילה לסדר-היום. יושב-ראש הכנסת והסגנים מאשרים כל הצעה רגילה לסדר-היום. אם תגיש הצעה רגילה לסדר-היום בנושא מסוים — הצעתך תאושר.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

— — —

היור"ר מ' כהן-אבידב:

חברת הכנסת גרוסמן, הרי אמרתי אותו דבר, למה את

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת
החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
ברוב קולות הוחלט להעביר את הנושא לדיון בוועדת
החינוך והתרבות של הכנסת.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא
לוועדת החינוך והתרבות

— רוב

בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום

— מיעוט

ו. הצעה לסדר-היום מניעת תאונות בתעופה אזרחית

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חבר הכנסת גולדשטיין, גם אתה, כשאתה יושב במליאה,
משוחח לפעמים עם מי שיושב לידך.
פנחס גולדשטיין (הליכוד):
סליחה, אני מצטער שפניתי אליך.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
זה נהוג ומקובל לקרוא קריאות-ביניים ולשוחח. כל חבר
הכנסת משוחח. אם זה מפריע לך, אבקש מהם שלא לדבר.
פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אני מבקש ממך סיוע, ואהה עוד נוזף בי.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
סלח לי, לא נפתח כך.
פנחס גולדשטיין (הליכוד):
זו היתה התוצאה. סליחה, יותר לא אפנה. אין בעיות.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
בהתאם לבקשתך, אני פונה אל חברי הכנסת ומבקש מהם
שלא לדבר ולא להפריע.
פנחס גולדשטיין (הליכוד):
תורה רבה, אדוני.

גם כאשר המטוס מובל על-ידי טייס אוטומטי, אסור
שיקרה מצב שהטייס נרדם ליד ההגאים. אני מניח, שכולם
רוצים לצמצם ולייעל, להגיע להישגים כלכליים, לחסוך בשכר
ואולי גם לצמצם את מספר הטייסים. אך יש מגבלות לאותם
רצונות, ויש גם קווים אדומים, והם: הסכנה לחיי אדם, הן של
הנוסעים והן של הטייסים וצוות המטוס.

ברצוני להביא עובדה, כפי שפורסמה, על אחת מטיסות
המטען של "אל על", שהמריאה מאמסטרדם לניו-יורק, בגלל
המטען הכבד לא מולאו מכלי המטוס בדלק, והמטוס נחת
לתדלוק בשדה-התעופה שבמדינת מיין. לאחר הנחיתה נמל
התעופה קנדי בניו-יורק, הוסעו שלושת הטייסים לנמל
להגרידיה בניו-יורק, כדי שיוטו בטיסה פנימית למונטריאול.
כשהגיעו למונטריאול, בשעה ארבע בבוקר, לא ניתן היה
להשיג להם מזון, כך שהטייסים שכבו לישון רעבים. עשר
שעות אחרי שהגיע צוות המטוס למונטריאול, הוא המריא
משם לבוסטון. גם על-פי התקנות הקיימות אין בעשר שעות
שינה די כדי לנוח מטיסה מתישה כזאת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בשיחות שקיימתי עם
טייסים, הן מ"אל על" והן מארקיע, הגעתי למסקנה, כי הנושא
קריטי. אם לא נשנה את תקנות הטיס, נגביל את שעות הטיסה
ונקבע מגבלות לזמני הטיסה, לעומס העבודה ולכמות שעות
המנוחה, נאחנו עלולים למצוא את עצמנו נוכח אסון חמור.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצעה הבאה בסדר-היום:
מניעת תאונות בתעופה אזרחית, של חבר הכנסת פנחס
גולדשטיין.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, טייסי ישראל, שרובם
המוחלט הם יוצאי חיל האוויר, ידועים בעולם כולו
בכישוריהם, במיומנותם, בכושרם וביכולתם המקצועית. אין לי
כל ספק שהם נחשבים לטובים ביותר בין טייסי העולם, או
לפחות בין הטובים שבהם. חברת התעופה הלאומית של
ישראל, "אל על", נחשבת לחברה טובה, מיומנת ואחראית.
בעיקר הודות לטייסייה.

חברת הכנסת נמיר, קשה לי להמשיך לדבר, כי אני שומע
אותך מדברת.

זה זמן רב אנו שומעים על "כמעט תאונות" בגלל עייפותם
של הטייסים. אכן, תקנות הטיס, המתייחסות לשעות העבודה,
מאפשרות להעסיק טייס במשך 16 שעות עבודה רצופות, ואם
מתגברים את הצוות באדם נוסף, אפשר להעסיק 24 שעות
רצופות. לעומת זאת, תקנות הטיס הנהוגות בעולם מדברות על
14 שעות העסקה רצופות מקסימום.

שר התחבורה ח' קורסו:
האם אתה יכול לחזור על דברך בקשר למה שקיים
אצלנו?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
16 שעות רצופות, ואם מוסיפים אדם נוסף — 24 שעות
רצופות. זה המידע שנמסר לי.

לאחרונה הגיע אלי דיווח-שבון של מינהל התעופה
האזרחי, המדבר על הרבה מאוד "כמעט תאונות". כידוע
לכולנו, תאונה אווירית, אם חס וחלילה תקרה, יהיו בה
קורבנות אדם רבים מאוד. ודאי ימנו ועדת חקירה כזו או כזו
לבדיקת נסיבות התאונה, אולם תוצאותיה ומסקנותיה לא יוכלו
להחזיר את הנפגעים לחיים.

משיחות שקיימתי עם טייסים רבים החבר לי, שטייס
"אל על" מועסקים שעות ארוכות ברציפות וממריאים לטיסות
נוספות, או להמשך טיסה ליעד אחר, כשהם עייפים ביותר,
ומשום כך, לעתים קרובות הם נרדמים ליד ההגאים. כאשר
מטוס מובל על-ידי טייס אוטומטי, גם אז אסור שיקרה מצב
שהטייס נרדם ליד ההגאים.

אני מצטער, אבל קשה לי לדבר כשחברי הכנסת משוחחים
כאן.

אורה נמיר (המערך):
סליחה, אני מצטערת.

בצוות של שני טייסים נקבעו בחקנות שלנו 8 שעות טיסה ו-16 שעות בתפקיד. בארצות-הברית — 8 שעות בלא הגבלת שעות תפקיד. בבריטניה אין הבחנה, כפי שאמרתי, ושם יש 14 שעות תפקיד, שאפשר למלא אותן ב-14 שעות טיסה. בחוזה שלנו "אל על", על אף שהחקנות מאפשרות 8 שעות טיסה ו-10 שעות תפקיד, קבעה "אל על" 7 שעות ושלוש רבעי השעה לטיסה ו-12 שעות לתפקיד. כלומר, כמעט שעה אחת פחות בטיסה וארבע שעות פחות לתפקיד. צוותים כפולים — לא בתוספת אדם, חבר הכנסת גולדשטיין — כלומר, צוותים של שישה עובדים, שני צוותים של שלושה אנשים כל אחד, על-פי החקנות שלנו אפשר להעסיק אותם עד 24 שעות, או כל צוות 12 שעות. בארצות-הברית אין הגדרה לכך. בבריטניה 18 שעות: בגרמניה — 18 שעות: בשווייץ — 18 שעות. כהסכם העבודה שנחתם אדם, שעות הטיסה הן 14, וזמן התפקיד — 17 עד 18 שעות לצוותים המשותפים, כלומר — 9 שעות לצוות.

מספר שעות הטיסה בחוזה בישראל הוא עד 120 שעות. שעות טיסה ברבעון, כלומר בשלושה חודשים — רק 300 שעות. המספר של 300 שעות קיים בכל מדינות העולם. יש רק שוני בריכוז הטיסות בחוזה אחד, וזה לא בא בשל תביעות החברה אלא לפי בקשה של איגוד הטייסים לרכז ככל האפשר את שעות הטיסה על-מנת להגדיל את מספר שעות המנוחה.

בהסכם הקיבוצי נכללו מגבלות, שהן נמוכות יותר מהשעות המותרות על-פי החקנות, וזה טבעי. זוהי תוצאה של לחצים של איגוד הטייסים, שהביאו להגבלות מעבר לקבוע בחקנות. איגוד הטייסים תובע גם להעלות את גיל הטייסים מ-60 שנה ל-65 שנה. זה ודאי אינו אקט בטיחותי מובהק. אבל גם זה לגיטימי. זהו איגוד מקצועי ואלה הן דרישותיו.

אני רוצה לצטט דוח של ועדה ציבורית שהוקמה בבריטניה ביולי 1973 בראשותו של הקברניט דוגלס ברד.

הי"ד ד' תיכון:
הטייס הקטוע?

שר התחבורה ח' קורפו:
ברוך נאמר: הסכמי העבודה הביאו ללא ספק למגבלות נמוכות יותר לגבי זמן הטיסה בשעות תפקיד. התוצאה של הסכמים אלה היא הנטייה לרכז שעות טיסה בתפקיד מספר ימים קטן ככל האפשר במגמה להשיג תקופות ארוכות יותר של מנוחה. פקטיקה זו, לדעתנו, הנדילה יותר מאשר הקטינה את האפשרויות של העייפות.

בסוף שנות השישים לא יכלה חברת "אל על", על-פי הסכם העבודה שלה, להטיס טיסה ישירה מניו-יורק לחל-אביב. התביעה היתה להגדיל את הצוות משלושה לחמישה עובדים. לאחר משא-ומתן מייגע הושג תיקון, ולפיו אפשר להטיס מטוס מניו-יורק לחל-אביב עם צוות של שלושה. אבל בחמורה של תוספת 20% לשכר החודשי של הטייסים. הדאגה כאן איננה לבטיחות.

ההסכם הקודם של חברת "אל על" לא אפשר לה לקיים טיסות מאירופה לחל-אביב וחזרה, שנקראות טיסות "קוויק", בשעה של חברות התעופה האירופיות קיימו טיסות מעין אלה. כהסכם החדש הוסדה המגבלה, והחברה מקיימת את טיסות ה"קוויק" לארצות אירופה וחזרה.

עוד לפני שהפרסומים האלה ראו אור — וכפי שציניתי זה לגיטימי בהחלט שאיגוד הטייסים מעלה נושא כזה מתוך שיקול זה או זה — נבחן הנושא ביסודיות במינהל התעופה

אני רוצה לנצל הזדמנות זו, שאנו דנים בנושא הטיס, כדי להסב שוב תשומת לב לתופעה, שיש בה יותר משמץ ואכז של אפליה בין גברים לנשים, מאפילו קיפוח. כוונתי לגברת יעל נחמיאס, אשר משום מה מסרבים לקבלה ל"אל על". ידוע לי, אדוני השר, כי בחודש מרס 1985 עומדת חברת "אל על" לקבל טייסים חדשים לשירותיה. אני קורא ופונה לשר התחבורה לדאוג לכך, שבין אלה שיצורפו לשורות חברת התעופה הלאומית של ישראל תהיה גם הגברת נחמיאס, אלא אם כן יש סיבות אחרות לאי-העסקתה. שאינני מכיר אותן.

לסיכום, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, נושא האסונות בתעופה האזרחית הוא נושא קריטי ואקוטי. ידוע לי כי שר התחבורה, מר חיים קורפו, מינה ועדה לבחינת מגבלות זמני הטיסה, התפקוד והמנוחה של צוותי אוויר בחברות תעופה אזרחיות. ועדה זו צריכה להגיש את מסקנותיה בתוך שישה חודשים. שישה חודשים, אדוני השר, זה זמן רב מדי, לדעתי, לקבלת מסקנות בנושא חשוב ורגיש זה. כאשר כל הצדדים בוועדה מוכנים למעשה עם ניירות הטייטה שלהם. אני פונה אל השר ומבקש לזרז את קבלת המסקנות, וזאת לטובת כולנו. כי אין בנושא הזה צדדים.

לאור חשיבות הנושא אני מציע לדון בו כמליאת הכנסת.

הי"ד ד' תיכון:

חנדה לחבר הכנסת פנחס גולדשטיין. ישיב שר התחבורה. בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה ח' קורפו:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, תקנות הטיס שהותקנו מכוח חוק ישיבה שירותי תעופה, התשכ"ג, קבעו מגבלות לשעות טיסה, לשעות תפקיד, מנוחה וחופשה לאנשי צוות אוויר. התקנות מבחינות בין זמן טיסה לזמן תפקיד. ההבחנה הזאת קיימת במרבית מדינות העולם. יש מדינות שבהן מוגדרות רק שעות תפקיד, ולא מבחינים בין שעות טיסה לשעות תפקיד.

החקנות קבעו, שלאחר 10 שעות תפקיד חייבים לתת לעובד 8 שעות מנוחה; לאחר 16 שעות תפקיד — 14 שעות מנוחה; ארבע יממות מנוחה בחודש, ולפחות אחת מהן בכל 10 ימים, ו-30 ימי חופשה בשנה.

המגבלות אינן אחידות. אנחנו אימצנו, כפי שאמרתי, את התקנות הפדרליות, הנהוגות בארצות-הברית, החמרגו בהן עוד בתוספת של שעות תפקיד. בתקנות הפדרליות יש שעות טיס, ואין הגבלה על שעות תפקיד. אנחנו הגבלנו אותן בממוצע בשעתיים עד שלוש שעות, חצי שעה לאחר דיומוס המנועים וחצי שעה עד שעה לפני התחלת הטיסה.

בתקנות שלנו לצוות של שלושה אנשים נקבעה הגבלה של טיסה ל-12 שעות, וזמן תפקיד — 16 שעות. בארצות-הברית קיימת ההגבלה רק של 12 שעות טיסה, אבל אין הגבלה של שעות תפקיד. כלומר, שעות תפקיד יכולות להיות רבות יותר מאצלנו. בבריטניה יש 14 שעות תפקיד, אין שם הבחנה בין טיסה לתפקיד. כלומר, הטיסה יכולה למלא את כל שעות התפקיד. בגרמניה — 14 שעות תפקיד, בשווייץ — 10.5 שעות טיסה, 14 שעות תפקיד.

כהסכם העבודה של "אל על", על אף שהמגבלות אצלנו הן ל-12 שעות טיסה ו-16 שעות תפקיד, קבעה החברה 11 שעות טיסה ו-14 שעות תפקיד. כלומר, שעה פחות מן התקן בטיסה; ושעתיים פחות מהתקן בתפקיד.

שר התחבורה ח' קורפו:

אינני בטוח. אבדוק זאת. ואם כן, גם אולא קיימת המגבלה של מינימום. יש תקרה אבל אין רצפה.

לאור כל הדברים האלה, אני מציע לתכר הכנסת גולדשטיין להסתפק בדברי תשובתי. אשמח, כמובן, להעמיד את המסקנות של הוועדה לרשות ועדת הכלכלה ולרשותו של חבר הכנסת גולדשטיין. אני סבור שהנושא הוא בטיפול, ואין צורך להתרשם מכל מאמר בעיתון.

אגב, את המקרה הקונקרטי אבקש לבדוק. הוא נראה לי תמוה במקצת. במשך 10 שעות לא מצאו אוכל ולא אפשרות של מנוחה, אפשר לחשוב שנמצאים במדבר ולא באירופה. לא אוכל להגיב על העניין הזה, כשם שלא אוכל להגיב כרגע זה על המשאלה השנייה שכרכת אותה לכאן, שאתה ודאי אינך קושר אותה עם בטיחות. בעניין העסקתה של טייסה, גברת יעל נחמיאס, בחברת "אל על", את הבקשה הזאת העברתי בשעתה. היא נמצאת בפני החברה. אם הם יוכלו לקלוט אותה, הם ודאי יעשו כן.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת גולדשטיין, האם אתה מסכים להצעת השר?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

היתה פנייה של השר ואני מקבל אותה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה.

האזרחית והוכנה גם הצעה שהופצה בין גורמי התעופה עוד ביוני שנה שעברה. ב-25 בספטמבר 1984 קיימתי דיון פומבי במשרדי, בהשתתפות נציגי איגוד הטייסים, "אל על", "ארקיע", "מעוף" ומינהל התעופה האזרחית. ביום 29 באוקטובר קיימתי דיון חוזר בנושא. בעקבותיו מינתי בראשית ינואר שנה זו ועדה של מומחים, שתבדוק את הנושא על כל היבטיו ותביא בפני את מסקנותיה. לא ברור לי מהיכן לקח חבר הכנסת גולדשטיין את המועד של שישה חודשים כפרק הזמן שניתן לה לפעולתה.

הוועדה והרכבה היו על דעת המשתתפים בדיון. רוב חברי הוועדה, חמישה מתוך שישה, הם טייסים, וביניהם נציגים של איגוד הטייסים, "אל על", "ארקיע", "מרום", "אל-נור" ומינהל התעופה האזרחית. על הוועדה הוטל לבדוק את זמני הטיסה, התפקיד והמנוחה של צוותי האוויר, תוך התייחסות לתקנות הקיימות במדינות אחרות באירופה ובארצות-הברית.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הוועדה לא הגובלה בזמן?

שר התחבורה ח' קורפו:

לא, אין מועד. ואם נקבע מועד עד שישה חודשים, אין פירוש הדבר שאייאפשר להגיש את הדוח תוך חודשים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הוועדה חייבת למסור את ממציאה עד שישה חודשים —

ז. הצעת חוק לשוויון כחשולמי קצבת משפחה מהכיסות הלאומי, התשמ"ה — 1984 *

(הצעתו של חבר הכנסת ת' זיארד)

החמונה היא כדלקמן: החל בילד השלישי המשפחה היהודית מקבלת 23% יותר ממשפחה ערבית. ההבדלים בין מה שמקבלת המשפחה היהודית לבין מה שמקבלת המשפחה הערבית הולכים וגדלים. משפחה יהודית בת 4 ילדים מקבלת 61.1% יותר ממשפחה ערבית. משפחה יהודית בת 5 ילדים מקבלת 82.6% יותר. משפחה בת 6 ילדים מקבלת 100% יותר; בת 7 ילדים — 112.1%; בת 8 ילדים — 121.2%; בת 9 ילדים — 127.9%; בת 10 ילדים — 133.3%. כך יוצא, שממשפחה יהודית שיש בה 6 ילדים מקבלת פירשנים ממה שמקבלת משפחה ערבית. משפחה יהודית בעלת 10 ילדים מקבלת פי 2.33.

חברי הכנסת, המשפחה הערבית ומשולם המסים הערבי משלמים אותם מסים לפי החוק. אני רוצה להגיד אפילו יותר מזה, המשפחה הערבית משלמת בממוצע אפילו יותר ממה שמשלמת משפחה יהודית מקבילה, בגלל סיבות שונות. זה חלק ממדיניות הסחיטה כלפי האזרחים הערבים במדינה, squeezing.

ואם המצב הוא כזה, למה, אדוני השר, האפליה הזאת? ידוע לכולם שמצב הפרנסה במגזר הערבי קשה הרבה יותר ממצב הפרנסה בכלל במדינה, והאפשרויות הכלכליות של המשפחה הערבית הרבה יותר מוגבלות. סיבות לא חסרות.

כמעט לא קיימת חקלאות ערבית, כפי שהיתה בשנות ה-50 ובשנות ה-60, בגלל הפקעת הקרקעות, הופקעו כמעט 80% מהקרקעות שהיו בבעלות ערבית לפני ההפקעות. עוד סיבה: לא קיימת תעשייה במגזר הערבי. הרוב המכריע של הפועלים הערבים או של כוח האדם עובד מחוץ לערים

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים להצעת חוק סח: הצעת חוק לשוויון כחשולמי קצבת משפחה מהכיסות הלאומי, התשמ"ה — 1984, מאת חבר הכנסת תופיק זיארד.

תופיק זיארד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המטרה העיקרית של הצעת החוק המוצעת מטעם הסיעה שלנו היא להבטיח את השוויון המלא למשפחות הערביות כחשולמי קצבת המשפחה מהכיסות הלאומי. מטרה נוספת היא להבטיח, ששיעור נקודת הקצבה יהיה שווה ל-5% מהשכר הממוצע במשק. לפי המצב הקיים, המשקל של הקצבאות מהשכר הממוצע במשק הוא בירידה, אבל אחזור לעניין העיקרי, שהוא הבטחת השוויון למשפחה הערבית.

החוק הנקרא חוק חיילים משוחררים (החזרתם לעבודה) מפלה לרעה את המשפחות הערביות. הוא אושר בכנסת ביום 1 ביולי 1970. לפי החוק, ניתנה סמכות לשר להתקין תקנות שהוא רואה לנכון כדרושות לביצוע החוק. שר העבודה והרווחה התקין את התקנות ביום 27 באוגוסט של אותה שנה. התקנות האלה נותנות למשפחות היהודיות קצבאות ילדים מהכיסות הלאומי שהן יותר גבוהות מהקצבאות הניתנות למשפחות הערביות. הסיבה לכך היא, שהמשפחות היהודיות מוגדרות כמשפחות של יוצאי צבא. באפריל 1983 התקין שר העבודה והרווחה תקנות חדשות, המעמידות את האפליה הזאת.

מהו המצב היום? החל בילד השלישי מתחילה האפליה של המשפחה הערבית כמשפחה, ולא רק כלפי הילד השלישי.

אני חושב שהאפליה בקצבאות הילדים מהמוסד לביטוח לאומי למשפחות הערביות היא אחד הביטויים של מדיניות האפליה בכלל.

אתמול קיימה הכנסת דיון על מצבה של האוכלוסייה הערבית. הדיון היה סביב השאלה של לשכת היועץ לענייני ערבים כמשרד ראש הממשלה. הדיון היה רציני ונסב על מצבה של האוכלוסייה הערבית ועל האפליה הקיימת נגדה. שמענו את דבריו של השר ויצמן. נאומו של השר ויצמן כלל הכרה באפליה הקיימת וכן הבטחות לקידום השוויון לאוכלוסייה הערבית. אני מברך על כך.

גם בפגישה של ראש הממשלה עם נציגי הרשויות המקומיות הערביות, שהתקיימה ב-20 בנובמבר 1984, השמיע ראש הממשלה הצהרה חשובה על זכותה של האוכלוסייה הערבית לשוויון זכויות מלא כאזרחיה של מדינת ישראל.

הבעיה העיקרית היא מעבר להצהרות ולנאומים. עם שאנחנו מברכים על ההצהרות האלה, אנחנו רואים שיש הרבה דברים שצריך להתחיל לממשם מייד. קודם כולו יש לבטל את כל החוקים, חוקי-העזר וההחלטות הרשמיות המפלים לרעה את האוכלוסייה הערבית. יש לאשר חוקים המבטיחים שוויון זכויות לאוכלוסייה הערבית בכל שטחי החיים.

אם ברצונה של ממשלת ישראל לשנות את המדיניות הנוכחית, אני חושב שהיא צריכה לקבל את הצעד הזה כדי להבטיח לפחות שוויון בפני החוק. בכל סעיפי החוק, ובראש ובראשונה לבטל את החוק הקיים ולהעביר חוק שיכול להבטיח שוויון זכויות למשפחות הערביות בעניין קצבת הילדים. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לחבר הכנסת תופיק זיאר. ישיב שר העבודה והרווחה, בבקשה.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

אהוני היושב-ראש כנסת נכבדה, אציע לכנסת להסיר מסדר-היום את הצעת החוק של חבר הכנסת תופיק זיאר.

קצבת הילדים של המוסד לביטוח לאומי משולמת לכל אזרחי מדינת ישראל ובכללם האזרחים הערבים הישראליים. על-פי חוק חיילים משוחררים; נקבע הסדר מיוחד לתשלום קצבת יוצאי צבא למי ששירת שירות ביטחוני. התשלום כולו הוא מכספי אוצר המדינה וממנו נהנים גם האזרחים הלא-יהודים, גם האוכלוסייה הלא-יהודית. כך שבדו"ר, חבר הכנסת תופיק זיאר, אין פה שום העדפה חוקית או קיפוח זכויות של האזרחים הערבים.

אבל, בכל מה שנוגע לזכויות של האזרחים הערבים — ועליהן אתה הרחבת את הדיבור — אין בדעתי לנצל אתן פה ריכוז על מעמדו של האזרח הערבי במדינת ישראל. לפי דעתי, האזרחים הערבים במדינת ישראל אכן נהנים משוויון זכויות מלא וכספי המסים שהם משלמים, חבר הכנסת תופיק זיאר, מבטיחים להם שירותים בהרבה מאוד תחומים, גם בתחום הביטחוני. העובדה שהאזרחים היהודים במדינת ישראל משרתים שירות ביטחוני דווקא נותנת העדפה לטובה לאזרחים הערבים, ובוודאי לא עוול.

עיקרו של דבר, אנחנו קוראים לבחורים הצעירים הישראליים להתגייס לצבא למשך שלוש שנים. במשך שלוש שנים נמנעת מהם האפשרות להשתכר, בה בשעה שאלה שלא משרתים שירות ביטחוני יש להם אפשרות להשתכר ולהבטיח סיוע כלכלי לפני משפחתיהם. אם נמרד — — —

ולכפרים הערביים. עוד סיבה: ממוצע השכר למשפחה הערבית נמוך בהרבה ממוצע השכר של משפחה יהודית. ידוע שהרוב המכריע של העובדים הערבים עובד בשלושה מישורים: בניין, שכירים בחקלאות ושירותים ציבוריים. המאפיין בשלושה שטחי עבודה אלה הוא שאלה עבודות עונתיות, והשכר הממוצע בעבודות אלה פחות בהרבה מהשכר הממוצע בענפי הכלכלה והייצור האחרים.

נוסף על זה, הכלכלה הערבית מוגבלת מאוד. כל האפליה הזאת נעשית בחסות הטיעון שהאוכלוסייה הערבית אינה משרתת בצה"ל. אני חושב, שהוכח מזה שבעניין השירות בצה"ל איננו יותר מחירוף. חירוף שהפך לאות קלון על מצח מדיניות האפליה של הממשלה. כל מטרת החירוף הזה היא להצדיק את האפליה הלאומית והגזענית, המונהגת נגד האוכלוסייה הערבית.

למה האוכלוסייה הערבית אינה משרתת בצה"ל? קודם כול, האוכלוסייה הערבית אינה רוצה לשרת, לא מפני שזה הצבא של מדינת ישראל, אלא מפני שצה"ל מבצע מטרות פוליטיות של ממשלת ישראל, שהאוכלוסייה הערבית ולא רק האוכלוסייה הערבית דוחים אותן. צבא זה מבצע מדיניות של כיבוש, וכמיוחד נגד העם הערבי הפלשתינאי. אנחנו לא רק מתנגדים לשירות חובה לערכים, אלא גם לשירות חובה לבנות, לנשים, ואנו בעד קיצור השירות לגברים.

אם זכור לכם, חברי הכנסת, צרפתים רבים התנגדו למלחמה ולכיבוש הצרפתי באלזיר, ואמריקנים רבים היו נגד המלחמה והכיבוש האמריקני בווייטנאם. אם זה ככה, למה אתם רוצים שנסכים לשרת בצבא, שמשמיתו העיקרית היא לבצע את מדיניות הכיבוש וההשמדה נגד עצם העם שלנו, לחיסול זכויותיו הלאומיות?

דבר שני: האוכלוסייה הערבית אינה משרתת בצה"ל לא מפני שהיא דוחה את זה, אלא בגלל מדיניות הממשלה, שאינה רוצה לבצע את חוק השירות בצה"ל בנוגע לאוכלוסייה הערבית. הסיבה ידועה — הממשלה אינה רוצה שום מגע בין האוכלוסייה הערבית לבין הנשק. כיוון שהוא משמש לביצוע מדיניות האפליה הלאומית.

דבר שלישי: הדרוזים מגויסים לצה"ל גם נגד רצונם, אבל הם סובלים מאותה מדיניות.

דבר רביעי: משפחות יהודיות, שלא משרתות בצה"ל מסיבות דת, מקבלות אותה עזרה, אבל בצורה עקיפה, אותה קצבה בסכומים פרללים, אבל בצורה עקיפה תוך עזרה ממשרד הרתות.

חברי הכנסת, החוק הקיים, חוק חיילים משוחררים, הוא אחת מצורות האפליה לא רק נגד האוכלוסייה הערבית בכלל אלא נגד האוכלוסייה הערבית הצעירה. הילד הערבי מקופח ומופלה לרעה, אפילו לפני שהוא נולד. גם כשהוא נולד, גם כשהוא בבית-הספר כנער, גם כשהוא באוניברסיטה וגם כבוגר אוניברסיטה אין לו את אותן אפשרויות שנער יהודי מקבל.

החוק הזה הקיים, התקנות וההחלטות של ועדות ממשלתיות, שהן בעלות אופי גזעני ומטרתן הנצחת האפליה בחוק, יורעים לכולם. נוסף על האפליה בקצבת הילדים יש, אדוני השר קצב, החלטות שנקראות על שמך, החלטות ועדת קצב, שמפלות את ציבור הסטודנטים הערבים. זה המצב גם לגבי משכנות. יהודי מקבל משכנתה גדולה פי-שתיים מסכום המשכנתה שמקבל הערבי, ויש עוד הרבה דברים דומים לאלה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תן להם משכורת בזמן השירות שלהם, בבקשה.

אהוד אולמרט (הליכוד):
תכין כסף.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

אם נמודד, חבר הכנסת תופיק טובי, מבחינה כלכלית ומבחינה כספית, את ערך ההטבה שהמדינה מעניקה באמצעות קצבת יוצאי צבא מול ההפסד בשכר של שלוש שנות שירות בביטחון, הרי אין מה להשוות אותה למה שמצליחים לגייס לעצמם אותם בחורים צעירים שאינם משרתים בצה"ל או בשירות ביטחוני. הם זוכים בהטבה ניכרת. אני אומר בביטחון מלא: לא בלבד שלא נעשה שום עוול לאותם אזרחים ערבים שאינם משרתים שירות ביטחוני ואינם מקבלים קצבת יוצאי צבא אלא הם זוכים להעדפה ברורה. תנסו אתם למדוד מה הערך הכספי של שלוש שנות עבודה — דבר שנמנע מאותם בחורים צעירים, אזרחים ישראלים, המשרתים שירות ביטחוני.

בכלל, כארצות רבות בעולם יש הטבות והעדפות שניתנות לחיילים משותחרים. מדינת ישראל עדיין לא יכולה להרשות לעצמה לתת אותן העדפות. הרבה מדינות בעולם נותנות העדפות ומשלמות שכר לחיילים ומשרתים שירות ביטחוני. מדינת ישראל כחרה בדרך צנועה מאוד, ואפילו סמלית, והיא לא כל כך משמעותית — לשלם קצבת יוצאי צבא למשפחות של חיילים ששירתו שירות ביטחוני.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זו דרך בלתי מוסרית. צריך להימנע ממנה.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

חבר הכנסת תופיק טובי, אני מתאר לעצמי שחבר הכנסת תופיק זיאר דיבר גם בשמך. הצעת החוק מנוסחת בשמך. כרצוני לומר לך, חבר הכנסת תופיק טובי, שאילו בא היום חבר הכנסת תופיק זיאר ואמר: אנחנו רוצים שוויון זכויות ושוויון חובות — אני מדבר בשמכם — והיה מגיש לכנסת הצעת חוק להחלת חוק שירות הביטחון גם על האזרחים הערבים —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הוא לא צריך להגיש הצעה. אתה מדבר כשר. איך אתה מדבר?

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

חבר הכנסת תופיק טובי, אם תמחין לסוף דברי, תדע כמה דברים אמורים. לא זו בלבד שחבר הכנסת תופיק זיאר לא תומך ולא יזום את גיוס האזרחים הערבים לשירות הביטחוני, הוא אפילו נותן לזה לבוש אידיאולוגי: גם האזרחים הישראלים היהודים אינם צריכים לשרת בצה"ל. ככלל, הרי מדובר בהגנה על ביטחון המדינה ומביטחון המדינה נהנים גם האזרחים הערבים. אני חושב שחובתכם, כנציגי ציבור וכאזרחי מדינת ישראל, לנקוט יוזמה כדי שגם האזרחים הערבים יהיו שותפים בהגנה על ביטחון המדינה. לא זו בלבד שאינכם עושים זאת, אלא אתם אפילו מעודדים, ונתתם טיעון רעיוני מדוע אסור לשרת בצה"ל. אחרי כל זה יש לכם חוצפה —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טובי, אנא, אל תפריע.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

אחרי כל זה יש לכם את החוצפה לבוא ולהציע — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טובי, בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מדיניות של שלום והסכם עם העם הפלשתינאי היא הגנה על ביטחון מדינת ישראל.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

זה טיעון דמגוגי, זה לא הגנה על ביטחון מדינת ישראל.

אחרי כל זה יש לכם החוצפה לבוא ולדרוש אותם סכומי כסף פעוטים של קצבת יוצאי צבא גם לאלה שלא שירתו בביטחון.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה מדבר — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת תופיק זיאר, אתה תוכל לענות לו בעוד כמה דקות.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מבקש שהוא יחזור בו מהביטוי הזה. אני מבקש שתחזרו כך מהביטוי הזה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זו לא חוצפה. אנחנו לא מבקשים חסדים.

מיכאל איתן (הליכוד):

חוצפה זו מלה עדינה.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת זיאר, אל תאיים ואל תנופף בידים.

אבנר חי שאקי (חזית דתית לאומית):

אלה זכויות בלי חובות.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מבקש שהשר יחזור בו מדבריו.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיאר — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אל תאיים.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

חבר הכנסת תופיק זיאר, אני מוכן לחזור כי מדברי אם אתה תחזור כך מדברך. נתת טיעון רעיוני מדוע לא להתגייס לצה"ל. אם תחזור כך מהטיעון הזה, אחזור כי מדברך. אתה נהגת בחוצפה גסה ברגע שקראת גם לאזרחים ישראלים יהודים שלא לשרת בצה"ל.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני לא קראתי, אתה לא שמעת.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

אני שמעתי כל מלה. הסטינוגרמה נמצאת פה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת תופיק זיאר, אתה תוכל להשיב בעוד דקה.

— הצעת חוק לשוויון בתשלומי קצבת משפחה מהביטוח הלאומי;
— הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה) —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תחביישו.

אבנר חי שאקי (חזית דתית לאומית):

— — —
הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שאקי, אנא הוֹאֵל בטובך.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני השר, בדברי התייחסתי אליך בכבוד, וכך אני נוהג גם עם כל שר אחר, אבל, להשתמש בביטוי כמו חוצפה — את המלה הזאת גם אני מכיר, אולי טוב ממך, בגלל ניסיון החיים שלי. אבל, אתה עשית שני דברים, השתמשת בביטוי הזה וגם ניסית לסלף את הדברים שאמרתי. מה שאתה אמרת שאני אמרתי, את זה לא אמרתי, ותבדוק את הפרוטוקול.

הי"ר ד' תיכון:

הוא אומר שזה כתוב בדברי ההסבר של הצעת החוק.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

בדברי ההסבר כתוב שחבר הכנסת תופיק זיאר קרא לקציני צה"ל שלא לשרת בצבא? איפה זה נאמר? לא אמרתי את זה. הוא אמר שאני אמרתי כך? — תבדוק את הפרוטוקול. מה שאמרתי שאני אמרתי — אני לא אמרתי. יש לי גישה מסוימת. לא משנה אם אני ערבי, יהודי או אמריקני, זו העמדה. אני נגד שירות חובה לנשים ואני בעד קיצור תקופת שירות החובה לגברים. כך אני רואה את ביטחון המדינה ואת המשימה העיקרית שצה"ל מבצע. זו דעתי, כחבר כנסת וכאזרח, וזכותי להתבטא. אבל, לשים בפי דבר שלא אמרתי, בשביל לתרץ ולהצדיק את המלה שאתה אמרת — אני חושב שזה לא יושר אישי. אני עומד על זה, ומבקש ממך שתחזור כך מהשימוש במלה הזאת. אינני רוצה להחזיר לך. שלא תחשוב כיום מן הימים שאנחנו נפחד מהתקפות כאלה. בערכית אומרים: איל קלאם סיפת איל מותקלאם.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הדיבור הוא פניו של הדובר.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

משהו כזה. לכבודך, אני מבקש שתחזור כך מדברך. תודה רבה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חברי הכנסת, לפנינו שתי הצעות ואנחנו ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — מיעוט

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — רוב

ההצעה להסיר את הצעת חוק לשוויון

בתשלומי קצבת משפחה מהביטוח הלאומי,

התשס"ה — 1984, מסדר-היום של הכנסת

נתקבלה.

ח. הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה), התשס"ה — 1985*
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ובקריאה שלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

אני חוזר ואומר, שחבר הכנסת תופיק זיאר, בדברי ההסבר שלו להצעת החוק, ניסה לתת לטיעונו לכוש אידיאולוגי ואמר שאזרחים ערבים לא צריכים לשרת בצה"ל, ולא זו בלבד, אלא שגם האזרחים האחרים אינם צריכים לשרת בצה"ל, כיוון שזה לא צבא שמגן על ביטחון המדינה. לכן, אני מכנה את דברך דברי חוצפה גסים, ואני אחזור בי אם אתה תחזור כך מהטיעון בנקודה זו.

אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את הצעת החוק של חבר הכנסת תופיק זיאר מסדר-היום.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אחא מסלף מה שאמרתי. אתה מסלף ומשתמש במלה שלא מתאימה לך.

הי"ר ד' תיכון:

תודה לשר העבודה והרווחה. חבר הכנסת תופיק זיאר, אתה רוצה לחזור ולהשיב? — בבקשה. אתה יכול לבוא לדוכן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הצבא הזה מגן עליך. בכמה ארצות היו אוסרים אותך כקומוניסט.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הצבא לא מגן עלי, הוא מגן על מדיניות הכיבוש שלך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הצבא הזה הוא שמאפשר לך לגשת עכשיו לדוכן ולדבר.

אבנר חי שאקי (חזית דתית לאומית):

איזו דמגוגיה.

הי"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, עד כה ניהלנו את הדיון הסוער בשקט.

תופיק זיאר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

חבר הכנסת שאקי, אתה מדבר על דמגוגיה? אתה אחד הדמגוגים הגדולים בכנסת, אתה מדבר על דמגוגיה?

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת זיאר, אל תענה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כל זה הוא הסחת-דעת.

בני שליסא (הליכוד):

— — —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שליסא, אנא שב.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — — מדיניות אפליה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

זה כתם. אתם תחבישו במדיניות הזאת.

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת טובי, אתה מפריע לחבר הכנסת זיאר. חבר

הכנסת זיאר, בבקשה.

— — —

הי"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה), התשס"ה — 1985, בקריאה שנייה

בסעיף 2 קבעה הוועדה — 1. לפי ההצעה המקורית של הממשלה, במקרים שהשכירים יפוצו באמצעות הקלות במס הכנסה בגלל הוותיות החלקי על תוספת הווקר, יהיו שר העבודה והרווחה ושר האוצר רשאים לתת תוספת מקבילה לקצבאות. הוועדה החליטה שהשרים יהיו חייבים לתת את התוספת ולא רק רשאים; 2. הצו שלפיו ייקבעו התוספות כאמור יהיה טעון התייעצות מוקדמת בוועדת העבודה והרווחה; 3. ההסכם לייצוב המשק, שנחתם ביום 5 בנובמבר 1984, קבע כי לתודשים נובמבר-דצמבר תשולם לעובדים כמשק תוספת יוקר מעוקרת, מוקטנת בשליש. בשל הקטנה זו של תוספת הווקר, יקבלו השכירים כמשק פיצוי בדרך של הקלה במס הכנסה, זיכוי של 5% מהמס. בהסכם השני לייצוב המשק, שנחתם ב-24 בינואר 1985, נקבע כי העלייה במדד כשל הפחתת הסובסידיות לא תוכא כחשובה לעניין תשלום תוספת יוקר לשכירים. במקום זאת יקבלו השכירים פיצוי כספי בסכום אחיד. סעיף 2 לחוק המוצע יאפשר לתת למקבלי הקצבאות פיצוי בעד אותם תודשים שבהם יפוצו העובדים כמשק בגלל צמצום הסובסידיות והתייקרות סל התצרוכת שלהם.

הוועדה מציעה להוסיף על הצעת החוק של הממשלה סעיף, הוא סעיף 4. בסעיף זה נקבע חקרים עקרוני חשוב. זו הפעם הראשונה נקבעה רצפה מינימלית לקצבאות. אם יתברר בבדיקה רטרואקטיבית, שהקצבה בשלומה היתה פחות מ-15% מהשכר הממוצע כמשק, ישולמו הפרשים שישלמו את הקצבה כדיעבר לרמה של 15% מהשכר הממוצע כפועל. חישוב זה ייעשה פעם ראשונה כעבור שישה חודשים מתחילת החוק, ולאחר מכן כל שלושה חודשים, עד לתום השנה שבה יהיה החוק בתוקף. החשיבות שבחקיקתן הוזה נעוצה בעובדה, שמאז הוצמדו הקצבאות לשכר הממוצע כמשק לא הגיעה רמת הקצבאות בבדיקה רטרואקטיבית ליותר מ-14.4% מהשכר הממוצע כפועל. כאמור, שרומה לא תרד מתחת ל-15%. זה היה אחד העקרונות שעליהם עמדה הוועדה במטרה להגן על האוכלוסיות החלשות.

יש לזכור, רבותי חברי הכנסת, כי מדובר בכ-235,000 יחידות משפחה, מקבלי קצבאות זיקנה ושאיירים, שאינן מקבלות הבטחת הכנסה, מהן 190,000 יחידות משפחה של קשישים ו-45,000 מקבלי קצבאות שאירים. למעלה ממחצית מכלל הקשישים במדינה מצוים בשלושת העשירונים התחתונים של התפלגות ההכנסות. 85% מכלל הקשישים הכנסתם אינם עולה על השכר הממוצע כמשק, מדובר באוכלוסייה החלשה והפגיעה ביותר, אוכלוסייה המועמדת ראשונה לקיצוצים בכל התחומים, באשפוז, בסיעוד, בחימום, בתשלום שכר דירה, מדובר באנשים שישלמו כל חייהם דמי ביטוח לאומי, וערכון הקצבאות לגביהם קובע לא רק את רמת מחייתם אלא על עצם יכולת קיומם.

ארדני היושב-ראש, לחוק הוגשו כמה הסתייגויות, ולפני שאבקש, ברשותי, שהמסתייגים יביאו אותן, ואני מציעה שיעשו זאת במקובץ ולא בנפרד על כל סעיף וסעיף, אני רוצה לזכור את ההזדמנות הזאת ולהודות מעל הבמה הזאת לכל אלה שהשקיעו עבודה עצומה בהכנת החוק ובחקיקתו שהגענו אליהם אחרי משא ומתן ארוך ומייגע ואחרי עבודה רבה. קודם כול, אינני רוצה לקחת את חברי ועדת העבודה והרווחה, אני רוצה להודות ליועצים המשפטיים, ליועץ המשפטי של הוועדה, ליועצים המשפטיים של המוסד לביטוח לאומי ושל משרד היועץ המשפטי לממשלה; לעובדי המוסד לביטוח לאומי, שטרחו רבות בסיוע רב ומעיל לועדה בהכנת החוק

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
ארדני היושב-ראש, מאחר שזו לי הפעם הראשונה לדבר במליאת הכנסת כאשר אתה יושב בראש הישיבה כסגן יושב-ראש הכנסת, הרשה לי לברך אותך ולאחל לך הצלחה רבה בתפקיד הרם, גם כחברת הכנסת וגם כחברה אתך בוועדה של הכנסת.

ארדני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת כזה להביא לאישור הכנסת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985. החוק נדון בקריאה ראשונה ככנסת ביום 25 בדצמבר 1984 והועבר לוועדת העבודה והרווחה להכנתו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

הצורך בחוק התעורר עקב השחיקה הגדולה של קצבאות הביטוח הלאומי, המבוססות על השכר הממוצע כמשק. עדכון הקצבאות על-פי החוק כמתכונתו הקיימת היה מביא לשחיקה של כ-20% במיוחד בקצבאות זקנה ושאיירים.

לפני כשנה הגיעה הממשלה למסקנה, כי יש הכרח לתקן את צורת החישוב של השכר הממוצע כמשק, זאת כדי לתקן את השחיקה הגדולה בקצבאות שנגרמה בשל האינפלציה. באוגוסט 1984 הותקנו תקנות שעת-חירום שאפשרו עדכון, ששמר במידה רבה על ערכן הריאלי של הקצבאות. תקנות שעת-חירום היו בתוקף בחודשים אוגוסט, ספטמבר ואוקטובר 1984.

חברי הכנסת, מאחר שהגשת החוק לכנסת התעכבה, וכדי למנוע ירידה בשיעור הקצבאות, נחתם הסכם בין האוצר לבין הביטוח הלאומי, על-פי סעיף 200 לחוק הביטוח הלאומי. לפי הסכם זה, הוגדלו הקצבאות לתודש נובמבר ב-9% לצומת באוגוסט 1984. זאת — אף שהשכירים כמשק קיבלו בנובמבר תוספת יוקר של 13% על משכורת אוקטובר. משמעות התוספת היתה שחיקה בשיעור הקצבה. הסכם נוסף, רכותי חברי הכנסת, שנחתם בדצמבר, העניק לקצבאים תוספת של 10.4% בדומה לכלל השכירים כמשק, על בסיס קצבאות נובמבר. בסוף דצמבר הוגשה כאמור הצעת החוק, כהוראת שעה לשנה אחת.

אני רוצה לומר כאן כמה מלים לשר העבודה והרווחה לפני שהוא יוצא. מלה טובה לא אומרים כל יום, לכן כדאי שישמע את הדברים. אני יודעת ומעריכה מאוד את המאבק הקשה מאוד שניהל שר העבודה והרווחה עם שר האוצר ועם חברים נוספים בממשלה על הגדלת הקצבאות, בייחוד למעוטי ההכנסה, אבל גם מאבק שהתייחס למקבלי הקצבאות שהחוק המוצע דן בהם. ואני רוצה להביע מעל הבמה הזאת את ההערכה לשר על המאבק שניהל ועל ההצלחה שלו.

אבל, חברי הכנסת, ועדת העבודה והרווחה לא שבעה נחת מהצעת החוק וקבעה פה אחד כי יש להגדיל את קצבאות הזיקנה והשאיירים, במיוחד לאור השחיקה המתמשכת בקצבאותיהם ולנוכח המציאות כי אוכלוסייה זו היא הפגועה ביותר מבין אוכלוסיות המדינה. הצעות הוועדה לא נתקבלו על דעת האוצר, ולאחר משא ומתן מייגע ביני, כיושב-ראש הוועדה, לבין שרי האוצר והעבודה והרווחה, הושג הסכם, ובעקבותיו החזירה אליה הוועדה לדיון נוסף את הצעת החוק והכניסה בה כמה תיקונים.

אני רוצה למנות כפני המליאה את התיקונים שמציעה הוועדה להצעת הממשלה, והם הוכנסו לנוסח שמונח לפנינו, ואלה תיקוני הוועדה:

מהשכר הממוצע, שגם כן נשחק. בעסקת החכילה ב' הוא יישחק בוודאי — ולכל הדעות יישחק השכר ב-15%. אז הקצבה תהיה 16% משכר ממוצע, שנשחק ב-15%, פחות או יותר. למה צריך לשחק את זה פעמים?

נימוק נוסף — יש בעיה של זכאות להטבה סוציאלית. הזכאות היא מעל לסף המס, ואנחנו אומרים: זה לא מספיק. סף המס המעודכן כיום, לפי מה שאני יודעת, הוא 18,000 שקל. מעל לזה כבר צריך לשלם מס. אם יש לזקן הכנסה מעל לסף המס הוא לא זכאי להטבה סוציאלית. תארו לעצמכם כמה הזקן הזה יכול להשקיע, כאשר יש לו משהו מעל סף המס. את סף המס מוכרחים להעלות, ואין פה העלאה.

הביאו בחשבון, חברי הכנסת, שהגיעו בתקציב כאמת הוכפל ב-1984. אבל לא בגלל מקבלי הקצבאות למיניהם. נותנים בכל פעם איוו תרופה, שפוגעת בחולה ואינה לטובת החולה — זאת, בשלושת העשירונים המנוכים — וכך רוצים להכריז את המשק. אנחנו איננו יכולים לעבור על זה לסדר-היום. אנחנו מוכרחים לומר, שהגידול בגירעון ב-750 מיליון דולר נובע מאי-גיבוי מסים — לכן אל תחפשו את זה אצל מקבלי הקצבאות, והפסד הבטיח מהסקטור העסקי מסתכם בשנה זו במיליארד דולרים. אי אפשר להשיג את זה עליידי כך שולחן את מקבלי הקצבאות.

בסעיף 2 נאמר ששר העבודה והרווחה ושר האוצר יקבעו בצו, לאחר התייעצות בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, את התקנות מתי לעדכן את הקצבאות. אני מציעה שזו תהיה הסמכות של שר העבודה והרווחה. למה יש לנו שר עבודה ורווחה, כדי שיהיה מעליו קומיסר? אני מוצאת את זה בחוקים שונים, וזה מקומם אותי בכל חוק. אני משערת ששר העבודה והרווחה יודע את מגבלות התקציב, הוא גם יודע את מגבלות התקציב שלו והוא יודע מה נעשה בביטוח הלאומי. הוא לא צריך את שר האוצר, שעל כל תוספת כזאת או כזאת יצטרך לתת או ק"י... ומה אם לא ייתן האו. ק"י? זה מזכיר לי, שעל כל דבר צריכות להיות שתי תחומות, אחת זה לא מחייב את המשק. אני חושבת שזה מיותר, במקרה זה בוודאי. אולי במקרים אחרים לא, אך במקרה זה כן.

דבר נוסף שאני מציעה: אני מציעה שהעדכונים לא ייעשו כעוד חצי שנה ואחר כך כל שלושה חודשים עם השלמות, כמידה שזה לא יגיע ל-15%. אני חושבת שצריך לעדכן בכל חודש, אבל אני מסכימה שזה יהיה בכל שלושה חודשים. למה לקבוע שהעדכון ייעשה בתחילה לאחר שישה חודשים? אינני רוצה להיות צינית, אבל הממשלה הציעה לעדכן בתום שנה. נכון שזו היתה ההצעה המקורית, חברת הכנסת אורה נמיר?

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

כן.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

יוצאים מתוך הנחה, שמכיוון שמדובר בזקנים, בשנה אפשר אולי לחסוך פה ושם. אני חושבת שזה לא מופריז. להיפך זוהי תביעה מחוונה מאוד מאוד לעדכן כל שלושה חודשים.

אני חושבת, שבכל ההצעות שהעצתי ושהציעו חברי כנסת אחרים איננו יוצאים מגדרנו, איננו מפרזים בתביעות. אני חושבת, שאלה הן התביעות המינימליות, ואחיה מרוצה מאוד אם הכנסת תצטרף להן. לא אומר שזה בשבילי תנאי כל יעבור, ולא — אינני מקבלת את החוק, אבל אצטרך לשקול מה יקבלו ומה לא יקבלו, ובהתאם לזה אצביע בקריאה האחרונה.

אדוני היושב-ראש, למה לי להתחכם? תמיד טוב להיתלות בעץ של מישהו שיש לו משהו לומר. מזכ"ל ההסתדרות ישראל

וכהכנת התיקונים: ואחרונה חביבה, למזכירת הוועדה, שהשקעה עבודה רבה בסיוע להכנת הצעת החוק המוגשת כאן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת שתיתן למסתייגים האפשרות לנמק את הסתייגויותיהם.

היו"ר ד' תיכון:

תורה לחברת הכנסת אורה נמיר. יש לנו רשימה של מסתייגים, ואני אציע להם לנמק אותם במקובץ. רשות הדיבור לחברת הכנסת חייקה גרוסמן להגמקת הסתייגויותיה.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, זו חובה נעימה לברך וצדה שבדיניגה השיגה הישגים לא מבוטלים, תוך מאבק די משמעותי נגד עמדות הממשלה. זאת הוכחה נוספת לכך שוועדה אינה חייבת להיות חותמת גומי. ואם היא איננה חותמת גומי, היא משיגה את מה שהיא רוצה להשיג, אולי לא במלואו. בכל אופן למאבק הזה יש תוצאות. הייתי מציעה לכל הוועדות שדנות בבעיות חברת, בבעיות של אוכלוסיות חלשות, שלא יהיו חותמת גומי. לא חייבים להתנגד למה שהממשלה מציעה, אבל לפעמים הממשלה בתוכה איננה מאוחדת וצריך לתת חיזוקים לשר אחד נגד שר אחר, וזה לא פסול כלל.

אם כן, זה הוא הישג, אבל אינני יכולה שלא להסתייג מכמה סעיפים. הסעיפים, לפי דעתי, הם משמעותיים, בעיקר כשאנחנו דנים בהם על רקע של קיצוצים שמתחילים בענפים הגנוכים והחלשים.

אני מוכרחה לומר לכנסת: היום נרדמתי כשהממשלה שמה על שולחן הכנסת חוק, שלמעשה שולל מאמהות עובדות בלא מקצוע. עם ילדים קטנים, את הזכות של דמי אבטלה — להכנסת העבירה אותו לוועדה בלי לבודקו. כמוכן, בחוק זה לא כתוב כך, אבל כבר למדנו לקרוא את החוקים. כשקולפים אותם רואים את הגרעין, והגרעין הוא עצוב מאוד.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

עם כל הכבוד, עוד אין הצעת חוק.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

לא דנים על זה, אבל אני יודעת איפה מקצצים.

לכן, אנחנו צריכים להיות זהירים מאוד מאוד בקבלת החלטות, גם אם הן טובות יותר. החוק הזה טוב יותר לעומת העבר, אבל בכל זאת לא צריך לומר "הן" לכל דבר.

קצבאות הביטוח הלאומי, קצבאות זיקנה ושאימים, נשחקו ביחס לעבר, ובמקום 16% מהשכר הממוצע במשק, כפי שכתוב בחוק, הן ירדו ל-14%. וכבר היו ברמה של 12% מהשכר הממוצע במשק. בפעם האחרונה שעדכנו, כאשר הוסיפו לשכר 15%, הוסיפו לקצבאות 9%. בליט ברירה קיבלנו את זה בוועדה, כי עדמנו כאשר האקרה היה שלוף ומונח על יד הרקה, ובפנינו עמדה האפשרות לקבל את זה, או שלא יהיו קצבאות. לכן, אם אנחנו מגיעים לכך, שהקצבאות אומנם לא יגיעו ל-16%, אך יעדכו אותן עד ל-15%, זה קצת איפכא מסתברא, זה קצת מסובך, אבל זה הישג לעומת העבר. כנראה, הכול יחסי.

עם זה, אני חושבת שצריך להחליט על 16%. בלי "קונצס", ואני מציעה שהכנסת תקבל את ההסתייגות שהקצבה תהיה כפי שכתוב בחוק. יש כמה נימוקים: נימוק ראשון — הרי בלא-הכי הקצבה תישחק, כי היא תהיה 16%

שאתה חבר בה, כדאי לך שלא להחמיץ את הזדמנות הפז הזאת.

בני שליטא (הליכוד):

אתה עושה זאת אחת לאלף שנה.

יאיר צבן (מפ"ם):

אני עושה זאת יותר, אבל לא חשוב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הכול נרשם.

יאיר צבן (מפ"ם):

אני רוצה לומר, שלדעתי זו היתה דוגמה ומופת של מאבק גם עקרוני וגם חברתי להגנת קבוצה מאוד פגיעה, מאוד זקוקה להגנה בחברה שלנו, אני מעריך זאת מאוד, כאשר המאבק הוא מעבר לגבולות של אופוזיציה וקואליציה, מעבר לחישובים אישיים, אלא לגופו של עניין. הדבר מאוד צודק.

אני מכיר במיוחד, משום שהוועדה ויושבת-ראש הוועדה גם הצליחו במאבק. הן היו זכאות לברכה גם אילו לא הצליחו, כי צריך לעודד מאבקים צודקים כאלה, אך על אחת כמה וכמה כאשר הצליחו.

אני מוכן אפילו לשגר מכאן ברכה לשר העבודה והרווחה, שאני יודע כי לבו היה עם המאבק של הוועדה, והוא גם ניסה, כמיטב יכולתו, בממשלה עצמה לשפר את המצב. אני רוצה רק להזכיר לשר, שכאשר היה לנו ויכוח לפני ארבעה חודשים באולם הזה על הפרספקטיבה של גמלאות הביטוח הלאומי, הוחרתי שאם לא נלך בכיוון הזה, נביא רעה גדולה למבוטחים. אני שמח שהשר נענה לפנייה ועשה את אשר עשה.

יבואו על הברכה גם אנשי המוסד לביטוח לאומי, אשר תרמו תרומה סגולית חשובה לעניין. אני חושב שכפסע היה בין מה שהושג לבין מה שיכול היה להיות לגבי עתיד הקשישים במדינת ישראל בחודשים הקרובים.

חברי הכנסת: אנו נתונים עתה במצב מסוכן מאוד של הסתערות הממשלה על השכר, על השירותים החברתיים ועל הסדרי הרווחה במשק. אני אקרא להסתערות זו הסתערות נוסח רייגן ונוסח תאצ'ר, האומרת שאת מצוקות הכלכלה הלאומית יש לפתור על-ידי הורדת שכר, על-ידי צמצום שירותים חברתיים ועל-ידי צמצום הסדרי הרווחה. יהיו לנו בכנסת הזאת ומחוצה לה עוד מאבקים קשים מאוד בנושאים האלה היום, מתר ומחרתיים.

לכן, מבחינה זו החוק המובא לפנינו היום לאישור בקריאה שנייה וקריאה שלישית, למרות כל הביקורת שלי עליו, הוא אאוזיס, ממש נווה במדבר. מבחינה מסוימת הוא הולך לכיוון הפוך, וזה צריך להיאמר. אולם אני חרד, ואני אומר לך זאת, אדוני השר, שבשנה הזאת תהיה התרחבות של פערים עדיניים וחברתיים במדינת ישראל בקשר לחוק הזה. עדיין המערכת שלנו לא יצאה מן העיוות שהיא נתונה בו זה זמן רב.

חברי הכנסת: מוכרח להיות מתאם בין סף מס ההכנסה לבין שכר המינימום, שלפי ההיגיון הם צריכים להיות שווים. כאשר מדברים על שכר מינימום, ממילא אומרים שזה הסכום שבחברה מתוקנת אין רוצים שאנשים עובדים עבודה מלאה יתקיימו בפחות ממנו. והרי ממילא לא צריך לנכות ממנו מס הכנסה, ואכן, בשנות השבעים, כאשר התחילו "לבשל" ולהכין חוקים אלה, זו היתה החשיבה. היום אנחנו נמצאים במצב, שסף מס ההכנסה הוא בשיעור של 23% עד 24% מהשכר הממוצע במשק, ששכר המינימום בפועל הוא 34% מהשכר

קיסר, וכפי שידוע לכם, לצערי, הוא איננו שייך לאופוזיציה בכנסת ואיננו שייך לסייעתי — —

יאיר צבן (מפ"ם):

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

למה אתה מפרע לי לצטט את הנאום? צריך לפרגן.

היו"ר ד' תיכון:

הגם אתה?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

היום למדתי את נאומי של חבר הכנסת קיסר, ויש בו קביעה העוברת כחוט השני: א' הנפגעים מהעסקה הם השכירים; ב' הגירעונות נובעים מזה שהסקטור העסקי איננו משלם או לא גובים ממנו את מה שהוא חייב לשלם, וחלק מהממשלה, עם שר האוצר בראש ובראשונה, איננו רוצה לגבות מההון, לא רק איננו יכול או אין לו כלים אלא איננו רוצה. תקראו את הפרוטוקול. לו אני אמרתי זאת, היו מגיבים: טוב, אנו מכירים אותך, אנו יודעים. אבל אומר זאת ישראל קיסר אחרי המשאומתן, אחרי שהוא הולך לקראת משרד האוצר והממשלה, רוצה באמת להבריח את המשק ועושה ויתורים מרחיקים לכת, שלא לכולם אני מסכימה. הוא קובע בפשטות: "הקייטוב החברתי הולך וגדל גם בשטח הכלכלה: לצערי, בזה הממשלה איננה מצליחה". כך הוא אומר, חד וחלק. "להיפך, אנו עדים לכך שמעסקה לעסקה הקייטוב עולה". אני יכולה להביא ציטטות, נוספות, אבל אשאיר את הדברים לדיון בחוק לייצוב המשק.

אירלזאת: אני מבקשת לקבל את התיקונים וההסתייגויות שאני ועוד קבוצת חברים מציעים. את היתר ינמך חברי, חבר הכנסת יאיר צבן. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחברת הכנסת חייקה גרוסמן. רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר צבן, להנמקת ההסתייגויות במקובץ.

יאיר צבן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, זוהי ההזדמנות התניגית הראשונה שלי לדבר בשעה שאתה יושב על הכיסא הרם הזה. מעומק הלב אני מברך אותך ומקווה שגם הכנסת תתברך בניהול ישיבות על-ידיך. אני יודע שאתה עומד היום במבחן הרציני הראשון בניהול הדיונים, ואני בטוח שהאופן שבו תנהל את הישיבה יהיה סמל לדיוח לב פרלמנטרי ודמוקרטי.

שרה דורון (הליכוד):

האם אתה מתכוונת לחרוג מהדמן?

היו"ר ד' תיכון:

כן אני צריך להבין, כנראה.

יאיר צבן (מפ"ם):

חברי הכנסת: אני רוצה לכרך מכל הלב את ועדת העבודה והרווחה, את כל חבריה ואת היושבת-ראש, חברת הכנסת אורה נמיר, על המאבק הנמרץ והעיקש שניהלו, כדי להעביר את רוע הגזירה ולהביא לפנינו חוק, שאיננו כליל השלמות אבל הוא לאין ערוך — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שליטא, אתה מפרע לנואם.

יאיר צבן (מפ"ם):

בייחוד כשמישהו מהאופוזיציה מברך את הקואליציה

הגמלאים, שרובם נמנים עם העשירונים התחתונים, על-ידי השינוי הרסטי שחל בפרשת הסובסידיות. אדוני השר, בעקבות הייקורים האחרונים של המצרכים החיוניים ושל התחבורה הציבורית, יעלה המדד הממוצע בכל הסל ב-3.8%. סל הצריכה של העשירון התחתון יעלה ב-5.7%. זאת אומרת, גם הגמלאים מעוטי ההכנסה, שאתה רוצה להצמיד אותם למדד — ומדובר על המדד הכללי הממוצע — יקבלו באופן גס, על חשבון הייקור הזה, תוספת של 3,800 שקל על הגמלה. זה סדר הגודל, כי הגמלה הבסיסית להבטחת ההכנסה היא כ-100,000 שקל, במקום 5,700 השקלים, שהם היו צריכים לקבל. כלומר, גם ההצמדה הזאת למדד לא תעמוד להם מול השינוי הבסיסי, הרדיקלי, היסודי, שעשיתם בשיעור הסובסידיות. דבר זה מחייב שינוי השיעור של 16%, כי יש כאן פער של 2%. האמת היא, שבגלל הפער של ההתייחסות הכללית הממוצעת ועל רקע הייקור של סל הצריכה של העשירון התחתון או של העשירון השני, הייתם צריכים להכניס שינוי מ-16% ל-18%.

אני מגיע לדבר האחרון. אדוני השר, אנחנו כמצב מאוד לא נוח, ואני מודיע מראש, שאנחנו נואשם על מה שאנחנו עושים כאן היום. כולנו נבוקר, כי המערכת שלנו בנויה לא נכון. לשכר הממוצע במשק צמודים, מצד אחד, כל מבוטחי הביטוח הלאומי, ומצד אחר, כל הבכירים במשק, וכיניהם אנו. כמאבק על הגנה סוציאלית והעלאת חישוב השכר הממוצע במשק אנו מעלים בהחלטתנו היום את שכרנו, לפי מערכת התחיקה הקיימת, נרצה או לא נרצה.

היורר ר' תיכון:

שלנו, חברי הכנסת?

יאי צבן (מפ"ם):

שלנו, חברי הכנסת, ושל השופטים, השרים, המנכ"לים — כל צמודי השכר במשק מלמעלה.

אורה נמיר (המערך):

אם כן, מה אפשר לעשות?

יאי צבן (מפ"ם):

צריך לשנות את השיטה. זה לא ייתכן. אני רוצה לבוא אל הציבור בידיים נקיות. לעתים אתה נאבק על גמלה של מבוטחי הביטוח הלאומי ואינך רוצה שיוסיפו לבכירים, והיום אין לך מנוס מזה.

הדבר הזה חמור שבעתים, כי קרה משהו באקטובר, ואני לא אניח לזה. באקטובר הגיע האוצר למסקנה, שהשכר הממוצע, לפי חוק, חושב באופן מנופח. לכן, בנובמבר קיזזו בגמלה של מבוטחי הביטוח הלאומי, אבל באקטובר ערכנו את שכר הבכירים לפי השכר הממוצע, ושם שכחו שהוא חושב באופן מנופח. הרי אין להעלות על הדעת פנקסות כפולה כזאת, שאנחנו אחראים לה.

כביטוי סמלי לכן רשמתי הסתייגות, שמטרת החוק תוגדר כך: מטרת חוק זה היא לעשות לצמצום שחיקת הקצבאות לפי חוק הביטוח הלאומי, שחיקה אשר נגזרת משחיקת השכר הממוצע כמשק, ולא שום דבר אחר. צריך שיהיה ברור, שאנחנו באים לתקן היום את גורלם של מבוטחי הביטוח הלאומי. נרצה לעשות אותו צעד לגבי הבכירים — יכול להיות שזה מגיע לכלל הבכירים — נקבל החלטה נפרדת, אבל לא ניקח "טרמפ" אובייקטיבי כזה. אינני אומר שמישהו יום או תכנן את זה. חס וחלילה, איני אומר שמישהו יום את זה, אבל זו המשמעות.

הממוצע במשק, כאשר ההצעות הכי נמוכות לשכר מינימום היו 45% מהשכר הממוצע במשק.

כאן נכנס הסכום של הבטחת ההכנסה והסכום הקובע להבטחת הכנסה. אם אנחנו לא נכניס מתאם בדברים האלה, אנחנו יכולים להכניס גורמים אנטי-פרודוקטיביים למערכת, שיהיה כדאי יותר לפנות להבטחת הכנסה ולדמי אבטלה מאשר לפנות לעבודה, או גורמים אנטי-סוציאליים או גורמים אנטי-פרודוקטיביים מהכיוון ההפוך, שאדם לא יקבל את הסכום הראוי לעבודתו.

להסתייגויות לגופן — אני שמח, אדוני השר, שקיבלתם את ההצעה שהבאתי בראשית הדיון, שלמעוטי הכנסה תהיה הפעם הצמדה למדד. אבל, מה היה ההיגיון בזה? ההיגיון הוא, שאנחנו צריכים לתת למבוטחי הגנה כפולה, גם על כוח הקנייה שלהם וגם על מקומם בסולם החברתי. את מקומם בסולם החברתי נהגנו להבטיח על-ידי זה שאמרנו: אחוז כזה וכזה מהשכר הממוצע במשק. אבל, כאשר השכר נשחק והסדרי ההתאמה האוטומטיים לשכר הממוצע פוגעים ושוחקים, וצריך להגן על כוח הקנייה של הגמלאים — בתקופת משבר כזאת עדיף להצמיד אותם למדד.

אם אתה רוצה להיות הוגן עם הגמלאים והוגן עם הנושא — ואני בטוח שאתה רוצה להיות הוגן, אבל אילו רצתה הממשלה להיות הוגנת, הייתה צריכה לומר: פרק הזמן הזה שמדובר עליו הוא פחות או יותר חצי שנה. כואו נבדוק את זה מחדש כעבור חצי שנה, מפני שיכול להיות שבכוד חצי שנה או שלוש-רבעי השנה שוב יפעלו המספרים. שואלים אותי לפעמים בוועדה: מה, אתה רוצה פעם אחת הצמדה לפי המדד ופעם אחת לפי השכר הממוצע? — נכון בהחלט, אני מודה כאן ברש גלי: אני רוצה פעם אחת לפי המדד ופעם אחת לפי השכר הממוצע. כי ראשית כול, אני רוצה להבטיח את רמת החיים המינימלית, והיא מינימלית, אם מתרחבים פירים, אינני רוצה שהם יישארו בתחתית הסולם. לכן, ההסתייגות האחת מתייחסת למועד הבדיקה המחודשת, לא כעוד שנה אלא כעוד חצי שנה.

ועכשיו, אני עובר לעניין ה-16%. חברי הכנסת, אני רוצה שיהיה ידוע כאן — לא יודעים, שלפני כשנתיים-שלוש שנים, אם אינני טועה, העלו גורמים שונים, בכללם ההסתדרות, את התביעה שיהיה שינוי בחוק, והגמלה הבסיסית תהיה 18% מהשכר הממוצע במשק, לא מכיוון שהם רצו להגדיל את הגמלה, אלא מתוך חישוב, שכדי להגיע בריצה אחרי השכר הממוצע ל-16% בפועל, כפי שהיתה כוונת המחוקק, צריך לקבוע בחוק 18% מהשכר הממוצע במשק. זה לא התקבל, ואז, לפני כשנתיים — חבל שזה לא הוזכר כאן בדיון — אמר הביטוח הלאומי, כחשובה על ההצעה הזאת, שהטענה נכונה, יושב לחוקת חוק שמדובר על החזרת הפרשים על השחיקה, אבל על בסיס של 16%. כלומר, אם יתברר לאחר בדיקה שבחודש מסוים השיעור בפועל היה 13%, כי אז יש פער של 3% וצריך להחזיר את הפער הזה. החוק כבר היה מוכן, והממשלה כלמה את הבאתו לשולחן הכנסת.

היום הכנסתם את העיקרון הזה בחוק, ועל כך תבואו על-הברכה, אבל הדבר החמור הוא, שאמרתם כי את ההשלמה הרטרואקטיבית תיתנו עד 15%. כאן פגעם בעיקרון הבסיסי של החוק, המדבר על גמלה של 16%.

קרה דבר נוסף, אדוני השר, ואני מבקש מאוד שתיתן את רעתך על הנושא הזה, וגם את, גברתי יושבת-ראש הוועדה, לא פחות מכך. חל שינוי בסיסי בבסיס הקיום ובסל הצריכה של

השירותים הוא קטן, הוא בלתי אפשרי. ד. הפגיעה במחירי מוצרי היסוד — נראה שזה מה שיקרה, וזה יעלה עוד היום וננהל על זה היום פיליבסטר בלי סוף עד שיתפשרו אתנו. לא נסכים שיכו בחלשים ביותר. הרי ברור לחלוטין שקיימת הסובסידיה יפגע בראש ובראשונה במחירי מוצרי היסוד, וברור שהציבור הזה של הגמלאים נזקק ותלוי במוצרי היסוד יותר משאר חלקי האוכלוסייה.

אם כן, זה ציבור שבמצב שמולו אנו עומדים היום הצדק היה אומר, שאנו צריכים לשלם להם לא את 16% הקבועים בחוק אלא 16% ומעלה. אבל הוועדה הלכה למלחמה, ואנחנו יודעים כי במלחמה משיגים רק נתח מהדברים ולא את כולם.

מה בעצם קרה? — אדוני היושב-ראש, הוועדה, בסיוע שר העבודה והרווחה ובסיוע אנשי המוסד לביטוח לאומי ובסיוע היועץ המשפטי לוועדה וכל מי שסייע לנו כעניין הזה, לעניות דעתי השיגה הישג חשוב ביותר בהפעלה, פעם ראשונה במדינת ישראל, של מנגנון פיצוי. זה לא היה עד היום. עד היום הגמלאות ששולמו בעליל היו קטנות מכפי שנקבע בחוק.

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
עד היום, גם כאשר שולם פחות מכפי שנקבע בחוק, לא היה מנגנון פיצוי. והנה עכשיו מתחיל לפעול מנגנון פיצוי. זאת ברכה גדולה מאוד. אני רוצה שנע, שמהברכה הזאת לא יצא כסף ממשי לגמלאים האלה בתקופה הקרובה, כגלל כל המגרעות שצינתי, וזאת בתקופה כלכלית שלקראתה אנחנו הולכים. אבל אפשר לפחות לברך על המנגנון, שתהיה מעין רצפה של 15%, וברגע שהתשלומים בפועל היו פחותים מ-15%, המנגנון יופעל והם יקבלו את הפיצוי.

רבותי חבר הכנסת, אם כן — וסוף סוף מתחילים להפעיל מנגנון פיצוי — למה לפצות עד 15%? למה צריך להתוותר אך ורק עד שיעור של 15% ולהתעמר בחוק וכרוחו?

חייקה גרוסמן (מפ"ם):

15% זה פחות מ-16%.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה בדיוק מה שאני שואל, חברת הכנסת גרוסמן. הלווא הפיצוי צריך היה להחזיר לחוק את כוחו, כלומר, לפצות באמת את הגמלאים עד כדי כך שישולמו להם 16%. כפי שנקבע. יש כאן סירוס של החוק. מי שאומר לי, שגם הגמלאים צריכים להשתתף במאמץ הכלכלי — אני חושב שהוא אינו צודק, אבל אפילו אם כן, הרי הם כבר השתתפו פעם אחת, שכן השכר הממוצע במשק ירד. איזו זכות יש לכוא לגמלאים פעמיים על ה-16% המסכנים שלהם?

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש שהכנסת תוסיף גם היא נתח של הישג על מה שהשיגו כל המעורבים בפרשה. תאשר מליאת הכנסת פיצוי של המנגנון עד 16%, ולא עד 15%, ולדעתי לא תיתן יד לעוול כפול ומכופל. די בעוול הכפול. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה. חברת הכנסת אורה נמיר, בבקשה.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):
אדוני היושב-ראש, אני רוצה להשיב בקצרה, כללית, רבותי, שלא תהיה כאן שום אי-הבנה. אני חושבת שמישהו מהמציעים, ודאי לא אני, בא הנה לומר שהשגנו את ההישג

אני מבקש מאוד להתייחס להצעות האלה בצורה עניינית יותר.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה, חבר הכנסת יאיר צבן. אני מבין שיש הסתייגות לחבר הכנסת צ'רלי ביטון, ואתה יציגת אותו. הסתייגות נוספת לחבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, נדמה לי, שזו הפעם הראשונה שאני מדבר כשאתה מנהל את הישיבה. ברכותי.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני שר העבודה והרווחה, חברות וחברי הכנסת, זה יהיה מיותר במקצת שאברך את הוועדה על עבודתה, כשאנחנו עובדים במשותף, אבל כעונג אברך את יושב-ראש הוועדה, חברת הכנסת אורה נמיר, על עבודתה המאומצת לא רק בתחום הזה, אלא בכל התחומים. נדמה לי שגם הפעם, כמו בשאר הפעמים, יש הישג לא מבוטל, אם כי עדיין כל הסובלים והנוזקים במדינת ישראל מגיעים אל הוועדה שלנו.

אני רוצה לומר כמה מלות רקע לגבי הנושא הזה, לפני ההסתייגות עצמה. אדוני היושב-ראש, אנחנו מדברים על אוכלוסייה, שהסבל שלה הוא סבל פרמנטני. יש לה הסבל האובייקטיבי, בבריאות, בגלל הגיל, ההתרחקות מקצב החיים, אבל זה גורלו של האדם. העניין הוא שאנחנו, בניה הבריא, הצעירים והמתפקדים של החברה הזאת, מתאכזרים באופן פרמנטני, ואת זה הדעת אינה סובלת. הרי אין זה מתקבל על הדעת, שכל אוכלוסיית הקשישים או הגמלאים במדינת ישראל היא אוכלוסייה נרגנת ובוכיה, טוענת טענות ומחזרת כל הזמן על הפתחים, אבל עובדה היא, שכל השנים האחרונות והזו אוכלוסייה מקופחת. והנה הפכנו פתאום גיל למרכיב קיפוח. זאת האמת המרה. אם אנחנו מתמודדים עם הבעיה שלפנינו, הרי זה כדי להעניק לבני האדם החיים במדינה הזאת ולאזרחיה להשלים את מלוא חייהם עד 120 ככל האפשר בנחת.

אדוני היושב-ראש, אין מנוס מאשר לעמוד על האמת המלאה, שבניגוד יש שחוקה מסוימת — תיכף אסביר אותה — של כוח הקנייה הריאלי של הגמלאים. יש הכבדה נוכחית בהוצאות — וגם עליה אדבר — והעתיד הצפוי מראה, שהשכבה הזאת תסבול ככל נוסף. מדוע? א. גם הגמלאים חיים את המשבר הכלכלי הנוכחי שכולנו חיים אותו על כל מרכיביו — על המרכיבים הכלכליים, על המרכיבים של השירותים, על המרכיבים המורליים, אבל, הם אולי השכבה היחידה שהיינו צריכים לפטור אותה מהסבל הזה. ובכל זאת היא עוד תסבול: ב. אנחנו — חברי, חבר הכנסת יאיר צבן ציין עניין זה בפרוטוקול, ואני לא אפרט יותר מדי — הלווא הצמדנו את שכרם או את התקבולים שלהם לשכר הממוצע במשק, והממשלה כבר הכריזה, שמה שייפגע בתקופה הקרובה הוא השכר הממוצע במשק. אם כך, אפילו ישולמו לגמלאי הביטוח הלאומי כל מלוא 16% כמלוא בחוק — הם ינוזקו מבחינת כוח הקנייה הריאלי שלהם; ג. הם נזקקים באמת לטיפול בריאות ולטיפולים אחרים שהשירותים הציבוריים מספקים למענם. ברגע שיש משבר בשירותים האלה, הם הנפגעים הראשונים. בדרך כלל, בחברה הקפיטליסטית שבה אנחנו חיים, אנשים מצליחים להתגבר על חלק מהמגרעת עלידי תשלום. אבל מה קורה עם הגמלאים שהתשלום שלהם מוקפא, או אפילו קטן? הכוח שלהם להתגבר על המפולת של

חוברת י"ט, ישיבה נ"ב)
— הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה) —

הי"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת יגאל כהן, היום ארוך. אנא, אפשר לנו להתקדם.

יאריר צבן (מ"פ):

צריך להפריד בין הדברים. לא ייתכן שכאשר אנחנו נאבקים על הגדלת קצבאות לשכבות החלשות, ממילא נעלה את שכרנו. דבר כזה לא ייתכן.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

לא ייתכן, שכאשר אנחנו נאבקים על קצבה לחלשים, באותה הזדמנות יקבלו גם החזקים. אני מסכימה אתך במאת האחוזים.

חבר הכנסת צבן, אני רוצה לומר לך ולכנסת כולה, שאנחנו נחפש דרך כיצד אפשר לתקן זאת. אינני יודעת אם אפשר לתקן זאת, אבל צריך לבדוק זאת עם היועצים המשפטיים. אני חושבת שבעתיד ודאי אסור לעשות זאת. לא זאת היתה הכוונה.

לאחר הדברים האלה אני מבקשת, אדוני היושב-ראש, לדחות את ההסתייגויות ולהעמיד את הצעת החוק. כפי שהוגשה על-ידי הוועדה, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

יאריר צבן (מ"פ):

לפחות תגירי שאת מבקשת זאת בלב כבוד.

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

אמרת זאת בדברי. אני רוצה להודות לכל חברי הכנסת ששיבחו את הוועדה. תודה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה לחברת הכנסת נמיר. אדוני שר העבודה והרווחה, אתה רוצה להשיב על השגות שהושמעו כאן? בבקשה.

שר העבודה והרווחה מ' קצב:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש לברך על המוגמר, שהושג בעמל רכ, לאחר חודשים ארוכים של דיונים ויכוחים קשים וממושכים. כל הוויכוחים היו לשם, מתוך מטרה וכוונה לפתור את בעיית שחיקת הקצבאות המשולמות לגמלאי המוסד לביטוח לאומי, שרוכס נמנים עם הרכבים החלשים ביותר בחברה.

ההצעה המונחת היום לפנינו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היא ציון דרך חשוב לשיפור רמת הקצבאות והבטחת הגנה וכישר קיום ברמה סבירה לאוכלוסיית הגמלאים, בתקופה קשה למשק הישראלי.

אני יודע שהתיקון הנוכחי, למרות ההישג הגדול שטמון בו, אינו נותן פתרון מלא. אני מקווה כי בעתיד, עם התייעכות המצב הכלכלי במשק, נוכל להבטיח את הנדך הריאלי המלא של הקצבאות.

עם זאת, אני מרשה לעצמי לחזור ולהצביע על השיפורים הגורמים הכלולים בתיקון החוק, המקנים הגנה מלאה בפני שחיקה גדולה ובלתי מבוקרת של הקצבאות, כפי שאירע בעבר הלא-רחוק, רק לפני חודשים בלבד. זו הפעם הראשונה שמובטח שדמת הקצבאות לא תרד מתחת לגבול, שאליו אין ההקצבה יכולה לרדת בעיקרון. רמת הקצבאות תהיה נתונה מהיום ואילך לבחינה שוטפת, כך שאם יסתבר בדריעבר שהיא ירדה אל מתחת ל"קו הגנה" מובטח, אזי יפוצו הגמלאים במלוא ההפיש בערכים ריאליים.

כלם נוסף בפני שחיקה גדולה של הקצבאות והעמקת הפערים בין רמת חייו של הגמלאי לבין רמת חייו של השכיר

הטוב ביותר שניתן להשיג לגמלאים ולמקבלי הקצבאות האלה — גמלאים ושאירים. אנחנו הבאנו לכאן היום תוצאה של משא-ומתן מייגע, שתוצאתו טובה יותר מההצעה המקורית של הממשלה. אני יכולה להוסיף כהנה וכהנה על ההסתייגויות של כל החברים שהסתייגו כאן: אין לי שום בעיה להצטרף אף לאחת מההסתייגויות. אבל, מאחר שנוהל משא-ומתן, ובמשא-ומתן שנוהל היו צדדים, כל צד ויתר, שאם לא כן לא היה אפשר להגיע לסיכום. חברי הכנסת, בשעת המשא-ומתן היה שלב, שהיה פחד שהממשלה תיקח את החוק בחזרה ותובא לכאן הצעה קשה יותר מהצעת הממשלה. לפנינו תוצאה של אותו משא-ומתן, שהובאה גם לוועדה ואושרה על-ידיה. בנסיבות הקיימות, זה הטוב ביותר שאפשר היה להשיג.

ועכשיו, שלוש חשבויות קצרות. לעניין המוערים של תשלום ההפרשים — דיברה על כך חברת הכנסת גרוסמן בהסתייגותיה — אנחנו רצינו מאוד, שייקבע מראש כל שלושה חודשים, שוב, בשעת ההתדיינות שהיתה לנו עם שר האוצר — טוב מכך לא יכולנו להשיג. ומאחר שהצעת הממשלה המקורית היתה על תשלום הפרשים אחת לשנה, וכעבור שנה, וההצעה הזאת, במקום פעם אחת בשנה וכעבור שנה, מאפשרת זאת שלוש פעמים במשך השנה — הצעה זו היא בהחלט טובה יותר מההצעה המקורית.

הנושא השני הוא של 15% — אודה שגם אני פקפקתי מאוד, ואני אומרת זאת גם לשר העבודה והרווחה, בקשר להכנסת המספר 15% לתוך החוק, למרות העובדה שהובחר לנו מעל כל צל של ספק, ויודע זאת גם השר, שמעולם לא שולמו בפועל 16%. המקסימום שהגיעו אליו, זה גם היתה ההצעה המקורית של הממשלה, היה 14.4%.

אודה שקיבלתי את הגרסה, האומרת שחייבים להכניס זאת לחוק. אולי לא נעים כל כך לומר זאת בכנסת ישראל, אבל זאת האמת. התחלתי לחשוש שגם את זה לא ייתנו אם זה לא יהיה כתוב בחוק. הסתכם בין שר העבודה לשר האוצר היה 14.5%, כך שיש תוספת של 0.5% בלבד, אבל זו ככל זאת תוספת. התחושה היתה שאם זה לא ייאמר בחוק, קיימת סכנה, אדוני שר העבודה והרווחה, שזה לא יושלב. זאת היתה הסיבה.

הערתי האחרונה לחבר הכנסת צבן, אני מודה שלא ידעתי ויסולח לי על כך, אני חרשה למדי בוועדת העבודה והרווחה ואני מקווה שאלמד מהר — את סבכי חוקי הביטוח הלאומי. אלמד זאת ביסודיות, ויסודיות חשובה יותר מההירות. לא הייתי מודעת לכך, שהקביעה החדשה לגבי תחשיב השכר הממוצע כמשק מעלה אוטומטית את שכרם של הבכירים, ובכללם חברי הכנסת. אני מודה, שאילו ידעתי זאת, אילו מישהו מחברי הוועדה היה מסב שימת לב לכך — ייתכן שכולנו לא שמנו לב לכך — היינו עושים משהו בנושא זה. לא העליתי על הדעת, ואני בטוחה שכל חברי הוועדה לא העלו על דעתם, שכאשר אנחנו נאבקים רק על טובת האוכלוסייה הזאת, האוכלוסייה החלשה, זאת היא הזדמנות חגיגית להעלות את שכרה של האוכלוסייה החזקה.

יגאל כהן (הליכוד):

אורה נמיר (יו"ר ועדת העבודה והרווחה):

חבר הכנסת יגאל כהן, לא ניקח עכשיו זמנה של הכנסת

יגאל כהן (הליכוד):

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 1 יש הצעות לחברי הכנסת צבן וביטון.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת י' צבן לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת צ' ביטון לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

יאר צבן (מפ"ם):
מי נמנע?

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 2 הצעה לחברי הכנסת גרוסמן, צבן וביטון. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקון של חברי הכנסת ח' גרוסמן, י' צבן וצ' ביטון לסעיף 2 לא נתקבל.

סעיף 2, בנוסח הוועדה, נתקבל.

יאר צבן (מפ"ם):
מי נמנע?

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 3 אין הצעות, ואני מעמיד אותו להצבעה.

ה צ ב ע ה
סעיף 3 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

לסעיף 4 הצעות לחברי הכנסת גרוסמן וצבן וכן הצעה לחבר הכנסת רן כהן. אני מעמיד את ההצעות להצבעה.

ה צ ב ע ה

התיקונים של חברי הכנסת ח' גרוסמן וי' צבן לסעיף 4 לא נתקבלו.

התיקון של חבר הכנסת ר' כהן לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הוועדה, נתקבל.

יאר צבן (מפ"ם):
מי נמנע?

היו"ר ד' תיכון:

אני מעמיד להצבעה את הצעת החוק בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה),
התשמ"ה — 1985, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

אני קובע שחוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה),
התשמ"ה — 1985, נתקבל בקריאה שלישית ללא התנגדות.

הממוצע, היא ההוראה הכלולה בתיקון החוק המוצע, ששיעור הערוכך של השכר הממוצע על-פי החוק לא יפחת משיעור תוספת הווקר המשולמת לכלל השכירים במשק. מכאן שגם הקצבאות הנגזרות מהשכר הממוצע יעודכנו לפחות בשיעור תוספת הווקר.

תיקון החוק גם מבטיח לגמלאים פיצוי על העיקור החלקי של תוספת הווקר ועל התייקרות מוצרי היסוד בגין צמצום שיעורי הסובסידיות, במקביל לפיצוי שישולם לכלל השכירים במשק, על-פי שני ההסכמים לייצוב המשק.

כמו כן, קיים הסדר בינינו ובין משרד האוצר שעושה הבחנה בין מקבלי הקצבאות הזקוקים להשלמת הכנסה להבטחת פרנסתם וקיומם, לבין אלו מבין מקבלי הקצבאות אשר יש להם מקורות הכנסה נוספים. ההבחנה הזאת היא מחויבת המציאות, ודווקא בתקופה של קיצוצים וצמצומים צריך להבטיח שהעובדים הנמוכים ביותר לא ייפגעו בשל המצב הכלכלי. הבחנה זו באה להגן דווקא על החלשים ביותר מפני פגיעה כלשהי ביכולת קיומם, בכל הנוגע לערוכך של הקצבאות.

לסיום, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להודות ליושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, חברת הכנסת אורה נמיר, לחברי ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, לשלושת המסתייגים חברי הכנסת יאר צבן, חייקה גרוסמן ורן כהן. הייתי רוצה מאוד לראות אותם בתוך הליכוד.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מה?יאר צבן (מפ"ם):
אני מבקש למחוק זאת מהפרוטוקול. זה יזיק לנו.שר העבודה והרווחה מ' קצב:
אני רוצה להודות לחברי הכנסת ככלל, ומאחר שחולקו כאן שבחים כה רבים, מותר לי להודות, גם לצורך הפרוטוקול ועל-פי כללי הצדק, גם לשר האוצר. למרות כל הוויכוחים הקשים שהיו עם שר האוצר, לא היה אפשר להניח על שולחן הכנסת את הצעת החוק לקריאה ראשונה בנוסח זה — וגם זה הישג אדיר — בלי הסכמתו ובלא שיתוף הפעולה של שר האוצר. עם כל ההבנה שיש לכלולנו לצורכי המשק, שר האוצר מצא לנכון לסייע לנו. אני מבקש להודות לעמיתי השרים, לעובדי משרד האוצר ולמוסד הביטוח לאומי.אליהו שפיזר (המערך):
ולראש הממשלה, ולסגן ראש הממשלה.היו"ר ד' תיכון:
רבותי, רבותי, היום ארוך. נא לאפשר לנו להתקדם.שר העבודה והרווחה מ' קצב:
יש עוד הצעות?

לכולם אני רוצה להודות על העזרה והסיוע, שאפשרו את גיבוש הצעת החוק והכנתה לקריאה שנייה ושלישית. אני מצטרף להצעה לאשר את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה) בקריאה שנייה. לפני סעיף 1 — הצעה לחבר הכנסת צבן. אני מעמיד אותה להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה של חבר הכנסת י' צבן לפני סעיף 1
לא נתקבלה.

ט. הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 13), התשמ"ה — 1985 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היור"ר ד' תיכון:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 13), התשמ"ה — 1985, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יביא את החוק יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר הכנסת אליהו שפייר.

אליהו שפייר (י"ר ועדת הכלכלה):

כבוד היושב-ראש, ברכותי לך.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים בא לענות על כמה וכמה בעיות בחוק הקיים. בראש ובראשונה הוא בא להקנות לשר את הזכות להצהיר על קבוצה שלמה של מוצרים, או על ענף שלם, או על המשק כולו, כמוצר ברי-פיקוח. בעבר היה צריך למנות כל מוצר ומוצר בנפרד. החוק הזה מקנה זכות להתייחס לקבוצה של מוצרים או לענף, כאמור.

הוועדה ציינה בסעיף זה, שהחלטת השר טעונה הודעה לוועדה.

הנושא השני בא למלא חסר בחוק הקיים, כאשר הוא מחייב לנקוב את מחיר השירותים בשקלים, כפי שהנוהג לגבי מחירי המוצרים. השר רשאי לתת פטור מחובה זו, אבל גם כאן הוא חייב למסור על כך הודעה לוועדה.

החלק השלישי בחוק נוגע להליכים משפטיים. ההליכים המשפטיים היו עד כה מסורבלים קמעה, כאשר רק היתוך המשפטי או בא-כוחו יכלו להגיש תביעה משפטית בגין עבירות על החוק. החוק הנוכחי מאפשר, בשורה של סעיפים, הגשת משפטים על-ידי גורמים אחרים, על-מנת לאפשר הבאה לדין של עבריינים בפני בתי-דין מהירים. כדי שאפשר יהיה לטפל בתוך ימים ספורים כאלפי תביעות, הסעיפים הכלולים בהוראה זו נוגעים בעיקר במכירה מעל המחיר המותר, לאי-הצגה של המחיר בשקלים ולא-ינקיבת מחיר בשקלים. במקרים אלה אפשר יהיה להגיש תביעה על-ידי פקיד שהוסמך לכך, על-ידי משרד התעשייה והמסחר, או משרד אחר, לבתי-דין מהיר שיוקם לצורך זה.

החוק מאפשר הסדר שלא באמצעות בתי-דין על-ידי תשלום כופר. הזופר עצמו יכול להיות מושג רק באותם מקרים שלא הוגשה תביעה משפטית, או בטרם תביעה משפטית, וגם במקרה זה הוא חייב להיות על דעת היתוך המשפטי. הווי אומר, ניתן, באישור היתוך המשפטי, להשית כופר על שורה של עבריינים, שעד כה היה צורך לתבוע אותם לדין בתהליכים שהתארכו והסתבכו.

אלה הן ארבע נקודות שבהן דן החוק. חבל שהוא מובא לאישור הכנסת באיחור. חבל שהוא לא חוקק לפני זמן רב. התופעות של השבועיים-שלושה שבועות האחרונים רק מוכיחות עד כמה צריך היה לתת בידי הרשות המבצעת כלים משיכולים יותר, על-מנת להתגבר על מכול העלאות המחירים וההתחכמויות.

אני מביא את החוק לאישור הכנסת. הוגשה הסתייגות אחת בלבד, של חבר הכנסת יצחק ארצי. לאחר שהוא ינמק את הסתייגותו, אוכל להתייחס אליה.

היור"ר ד' תיכון:

תודה ליושב-ראש ועדת הכלכלה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק ארצי להנמקת הסתייגותו.

* "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 1362: נספחות.

יצחק ארצי (המעריך):

אדוני היושב-ראש, זוהי ההזדמנות הראשונה שאני עולה על הכמה כאשר אתה מנהל את ישיבת הכנסת. אני רוצה לברך אותך ולאחל לך חקיקה טובה.

היור"ר ד' תיכון:

תודה רבה.

יצחק ארצי (המעריך):

הסתייגותי נוגעת לסעיף 4(א) בחוק. איננו יכולים להתעלם מהצורך להכריז על מצרכים ושירותים כבני פיקוח. הכרזה זאת יש לה משמעות שהיא לכאורה טכנית — איסור לסרב לתת שירות, איסור להפקיע מחירים ולא להסתפק ברווח סביר. הכרזה זו משמעותה חובת הצגת מחירים לא רק למצרכים אלא גם לשירותים.

ההסתייגות שלי מתייחסת לפרוצדורה. לפי ההצעה כפי שהוגשה על-ידי הוועדה, הכרזה זו טעונה הודעה לאחר מעשה לוועדת הכלכלה. הואיל ומדובר כאן על אפשרות להכריז הכרזה על כלל המצרכים והשירותים, אינני סבור שמוחר לנו לתת לכל שר תעשייה ומסחר, וודאי שלא לשר התעשייה והמסחר הנוכחי, יד חופשית לחלוטין להכריז הכרזה כזאת ללא כל פיקוח ציבורי.

לכן, החיקוק שאני מציע בא לחייב את השר, כאשר הוא מכריז הכרזה הנוגעת לכלל המצרכים והשירותים, להביא את הנושא לדין מוקדם בוועדת הכלכלה של הכנסת. הנוסח של התיקון אומר: הכרזה לפי סעיף זה לכלל המצרכים והשירותים טעונה התייעצות עם ועדת הכלכלה של הכנסת. אני מבקש מהיושב-ראש להביא את הצעתי להצבעה.

היור"ר ד' תיכון:

ישיב על ההסתייגות יושב-ראש ועדת הכלכלה.

אליהו שפייר (י"ר ועדת הכלכלה):

הוועדה ראתה לנכון להוסיף בשני מקרים הודעה לוועדה, לאחר ההחלטה. הן במקרה של הטלת צו של מוצרים בני-פיקוח, על קבוצה, ענף או כלל המשק והן במקרה שהשר יחפץ משום מה לנקוב שכר של שירות במטבע-חוץ. מאחר שחששנו מפריצה של תובעני שירותים שונים לקביעת שכרם כדולרים — קבענו שגם במקרה הזה יהיה צורך להודיע לוועדה.

ההבדל בין הודעה לבין התייעצות הוא, שהתייעצות נעשית לפני ההחלטה והודעה נעשית לאחר ההחלטה. חשבו, שבאותם מקרים שמדובר בהם, הרצאת צוים מסוג זה יש צורך לפעמים בחשאיות, לעתים אף בהפתעה, ולא בוויכוחים ארוכים בטרם עניין, כדוגמת "לילות הברווזים" הידועים שבהם חזינו בעבר.

לכן, הרוב בוועדה גרס שגם במקרה זה די בהכאת העניין לידעת הוועדה, ואם יש צורך יפתח ויכוח ציבורי, שדרוש בנושא הזה.

היור"ר ד' תיכון:

תודה רבה ליושב-ראש ועדת הכלכלה.

אנחנו עוברים להצבעה בקריאה שנייה על חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 13), התשמ"ה — 1985. לסעיף 1 — הסתייגות של חבר הכנסת יצחק ארצי.

— הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 13): הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה) —

בקריאה שלישית על חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 13), התשמ"ה — 1985.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת י' ארצי לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיפים 2, 3, 4 ו-5 נתקבלו.

ה צ ב ע ה

בעד החוק — רוב
נגד —
נמנע — 1

חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 13), התשמ"ה — 1985, נתקבל.

הי"ר ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה. אנחנו עוברים להצבעה

י. הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה),

התשמ"ה — 1985 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הי"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה), התשמ"ה — 1985, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יביא את החוק יושב ראש ועדת הכספים.

אברהם יוסף שפירא (י"ר ועדת הכספים):

כבוד היושב ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה), התשמ"ה — 1985.

ביום 24 בינואר 1985 חתמו הממשלה, ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים, בשם ארגוני המעסיקים, הסכם לייצוב המשק, שיהיה בתוקף לתקופה של שמונה חודשים. הוראות החוק מיועדות ליישם את הוראות ההסכם בכל הקשור למחירי מצרכים ושירותים.

בהסכם נקבע, כי תימשך יציבות המחירים של מצרכים ושירותים, אך ניתן לקבוע בהסכמת ועדה מקצועית שתורכב מנציגי הצדדים, כי היציבות לא תחול על מצרך או שירות מסוים או על סוג מסוים של מצרכים או שירותים. תורשה העלאת מחירים בשיעור חודשי שבין 3% ל-5%, כפי שתקבע הרשות הממשלתית המוסמכת לאחר התייעצות בוועדה מקצועית. נוסף על כך, אפשר יהיה, בהסכמת הוועדה המקצועית, לאשר את העלאת מחיר מצרך או שירות מסוים.

מוצע להסמך את שר התעשייה והמסחר ואת שר האוצר לקבוע את המצרכים והשירותים שעליהם יחול החוק, ולקבוע את שיעור ההעלאה של אותם מצרכים ושירותים מעת לעת.

על המצרכים והשירותים שייקבעו בצו כאמור יחולו הוראותיו של חוק זה בלבד. יהיה אסור לאדם למכור במהלך עסקי מצרך או לעשות שירות במחיר העולה על המחיר בשקלים שהיה לאותו מצרך או שירות ביום 4 בפברואר 1985, ובכך תימשך יציבות המחירים במשך.

מוצע לחייב יצרן או יבואן להודיע למפקח על המחירים את המחיר שקבע למצרך שלא היה לו מחיר קודם, דהיינו, מצרך חדש. אם לדעת המפקח אין מדובר במצרך חדש אלא במצרך דומה, יהיה רשאי לקבוע שהמצרך יימכר במחיר זהה למחירו של המצרך הדומה.

לפני שאני גומר לקרוא את החוק המוצע, אני רוצה להזהיר את משרד התעשייה והמסחר לחזק את הפיקוח ולהרתיע את הספקרים, יותר משנעשה בעסקת החבילה הראשונה. עסקת חבילה א' היתה מוגבלת בסך הכול לשלושה חודשים והיה רצון של כולם שהעסקה הזאת תצליח. פה מדובר בעסקת חבילה לשמונה חודשים. שמונה חודשים הם זמן רב. עלול להיווצר שוק שחור. אנחנו יודעים שיכול להיות מצב שיסכן את העסקה. לכן, צריך לנקוט צעדים הרבה יותר חמורים בעסקת חבילה ב'.

בעת הדיון בוועדה נתקבלו התיקונים האלה:

1. סעיף 1(ג) קובע, שאם נקבע למצרך או לשירות מחיר מרבי או שער מרבי, לא יחול חוק זה על אותו מצרך או שירות. ואולם העלאת מחירי לפי הסעיף האמור בתקופת תוקפו של חוק זה טעונה הסכמת שר התעשייה והמסחר ושר האוצר.

הוועדה קבעה כי הודעה על כך תימסר לוועדה.

2. סעיף 3(א) קובע, שהשרים רשאים, לפי שיקול דעתם, לקבוע שיעור שבו מותר יהיה להעלות מחיר של מצרך או שירות שחוק זה חל עליהם. גם על כך תימסר הודעה לוועדה.

3. סעיף 3(ב) קובע, שהשרים רשאים לאצול מסמכותם למפקח על מחירים שהשרים מינו לעניין חוק זה דרך כלל או למקרים מסוימים. בוועדה הוסיפו "ולסוגי מקרים".

לחברי הכנסת יאיר צבן ותופיק טובי כמה הסתייגויות.

חברי הכנסת, אני רוצה עוד להוסיף שתי מלים לגבי עסקת החבילה ב' והחוק הזה.

אני רוצה להגיד, שאנחנו לא כל כך מאושרים מההכרח לפיקוח על מחירים ומהחזרה לתקופה של דב יוסף, זיכרוננו לברכה. אבל, החוק הזה נעשה מתוך הכרח, כי עדיין לא מצאו דרך להשתלט על השתוללות האינפלציה הדוהרת ועל המחירים.

עם זאת, אנחנו צריכים לדעת, כי אחד הדברים החמורים ביותר שאנחנו רואים היום — ואני רוצה להזהיר על כך מעל כמה זו — הוא מצב יחירות מטבע-חוק, מאזן התשלומים. לכן כדאי להפסיק את הייבוא הכללי לשנה.

הי"ר ד' תיכון:
את כולו?

בין החוק לבין עסקת החבילה. אני רוצה לומר לך, אדוני היושב־ראש, כמי שמתעניין בנושאים שאנחנו דנים בהם היום, שאינני יודע איך יפקחו, במסגרת עסקת חבילה ב', על המחירים. אינני יודע אם כוונת שר התעשייה והמסחר, או ממלא מקומו, לחלק לאורחי מדינת ישראל מחשבי־כס קטנים צמודים, כדי שיוודעו לגבי 50,000 מוצרים ושירותים הקיימים במשק הישראלי, 50,000 מוצרים ושירותים, איך כל אחד ישתנה, לא באופן אחיד, אחת לחודש בממוצע של 3% — 5%. מי יעשה את החשבונות? אומרים לנו: יפרסמו רשימות מחירים אחת לחודש. זה יהיה סידור חדש לתפילה, אדוני יושב־ראש ועדת הכספים. כל אחד יצטרך לעשות בבוקר את תפילת שחרית שלו, אבל במקום להוציא את הסידור הוא יוציא את הרשימה הזאת, שיש בה רק 300 מוצרים, 300 מתוך 50,000. יש מוקש מוכנה בתוך המערכת שבניתה.

יש כבר סימנים, בימים אלה עצמם, שהתפר לא יהיה תפר. הוא ייפרס. כמובן, תמיד ה"תפרנים" נושאים בקורבן כאשר התפר איננו תפר.

ההסתייגויות שלי מתייחסות, ראשית כול, לכך שאנחנו נאמר בחוק את אשר יהיה במציאות. החוק הזה נסמך על הסכם משולש, שבין הממשלה להסתדרות וללשכת התיאום של המעסיקים. השרים לא יעלו או לא יימנעו מלהעלות מחירים של סוגים ומצרכים ללא התייעצות עם ההסתדרות ולשכת התיאום, שכן הם מחויבים על־פי ההסכם להתייעץ. חוק צריך לשקף את המציאות בהקשר המייד־הרלבנטי הזה, ולא להתחכם. אומרים לי, שבחוקים זה לא מקובל. לא דוברים ולא יעו. יש הרבה מאוד חוקים שנאמר שם בפירוש: הארגון היציג, או ההסתדרות או לשכת התיאום, יש עשרות רבות של חוקים כאלה. והממשלה אכן הכניסה בנוסח המקורי את חובת ההתייעצות. נכון, כדי שתהיה התאמה.

העיר אחד מחברי הוועדה, ואני מצטרף להערה, שמבחינה משפטית, אם בחוק אין חובת התייעצות, לא בטוח כלל שהחוק הזה היום לא חשוף לפנייה לבג"ץ, כי בדרך כלל שר חייב לפעול לפי שיקול דעת, לא לפי התייעצות. ואם יוכח ששר לא פעל בהעלאה או בהימנעות מהעלאה לפי שיקול דעת אלא לפי התייעצות — אינני יודע מה יפסוק בג"ץ. קשה להניח שיקבלו טענה שהשיקול דעת שלו בכל מקרה זה לעשות לא מה שהוא חושב אלא מה שההתייעצות מחייבת אותו לעשות.

אני לא מבין את ההתעקשות של כמה חברים מוועדת הכספים שקבעו את ההוצאה הזאת, הלא־חכמה, לדעתי, שהיא רק עלולה לסכן.

אדוני היושב־ראש, אנחנו צריכים לתת תשובה לאלה שילכו בדרך של "הבה נתחכמה לו". מנסחי החוק ניסו להציע את הסעיף בנושא מוצר חדש, מצרך חדש ושירות חדש, ואמרו את אשר אמרו, שאם המוצר או השירות הוא בעיקרו קרוב לפי טיב העניין, דברים חיצוניים לא ייטו, ואנחנו יודעים מהי הסכנה. הסכנה היא, שלמוצר מסוים יהיה מחיר קבוע, אבל יפסיקו לייצרו וייצור מוצר אחר, שעליו אין מחיר מרבי. כבר היו דברים מעולם, ולכן בא הסעיף כדי למנוע את זה.

אדוני היושב־ראש, אני רוצה להזהיר מפני הדבר הבא, ואביא דוגמה. נניח שחברה מסוימת מייצרת יוגורט מתוחים ויוגורט מאבוקו — זה רעיון חדש — ומשמש, ואלה הם מוצרים שהיום היא מספקת לשוק. המוצרים האלה הם תחת פיקוח, ויום אחד החברה מחליטה שהיא רוצה לפרוץ את הפיקוח — היא תעשה יוגורט מכונות, ותבוא לוועדה המתאימה — ויש לנו מושג איך היא עברה בעסקה הקודמת.

אברהם יוסף שפירא (י"ר ועדת הכספים):
את כולו. במצב היתרות שלנו, אין לנו דולר לייבא. יש השתוללות כשמיים־כאים נעלים מאטליה וסודה וגוזו.

יאיר צבן (מ"פ):
הרבה יותר זול לשתות שם סודה.

אברהם יוסף שפירא (י"ר ועדת הכספים):
נכון, הרבה יותר זול. אינני רוצה להעלות על דל שפתי את המצב שלנו ביתרות המטבע.

את ההסכם עם השוק המשותף נכבד תמיד. יכולה לצאת משלחת ולהסביר, שבשנה זו אנחנו רוצים לקבל על עצמנו שלא להוציא דולר. יש האומרים ש־90% מהיבוא הם חומרי גלם ודלק וסך כל היבוא שמדובר עליו הוא רק 10%. אבל, רכובתי חברי הכנסת, 10% אלה הם 800 מיליון דולר. יש אנשים החושבים שעל־ידי הייבוא ישמרו יותר על האינפלציה. כשיש חוק פיקוח על המחירים, צריך לשמור עליו, ואם מישוהו בתעשייה ינסה לספסר, יצטרכו מייד לשחרר אותו ענף מכל מס, ולייבא כדי ללמד אותם ספסרים. אבל אין לנו דולר אחד לייבוא.

כדי להציל את מאזן התשלומים שלנו ולא "למכור" אותו רק להקטנת האינפלציה, אני מציע להקים ועדה מיוחדת לנושא היצוא הישראלי — תעשייה, חקלאות ותיירות — שתשב יומם ולילה ותדון איך אפשר להרחיב את הייצוא. לדעתי, אפשר להרחיב את הייצוא ב־50%. צריך לטפל בזה יומם ולילה, כי רק דרך הייצוא ורק באמצעות איסור ייבוא לא ניאלץ להגיע למצב שנוכח תרומות מארצות־הברית. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:
תודה ליושב־ראש ועדת הכספים על הנאום. יש הסתייגויות. חבר הכנסת יאיר צבן, בבקשה, במקובץ.

יאיר צבן (מ"פ):
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, כאשר העירותי, על הצד האירוני, ששר אוצר ליברלי וממלא מקום ליברלי של שר התעשייה והמסחר הם שמגישים לכנסת הצעות חוק דרקוניות, רחמנא ליצלן, של חוק פיקוח על מצרכים ושירותים, ששר האוצר לשעבר הגדיר אותם כחוקים פוליניים, כלומר בפולין בימים של משטרי חירום היו נהוגים חוקים כאלה —

היו"ר ד' תיכון:
היום, היום, בפולין של היום, משטרי חירום.

יאיר צבן (מ"פ):
מה, גם היום? חשבתי שיש לו יוכרז טוב ושהוא התכוון למה שהיה בשנות העשרים.

— השיב לי השר נסים תשובה מרחיקה לכת מבחינה הלכתית, ואמר: "ענת לעשות לה" הפרו תורתך". יש כאן שאלה, מה היא עבודת השם בהקשר הזה. ושר האוצר יצחק מודעי אמר, שבמצב הקשה של המשק, מסתבר שאי־אפשר להוציא את העגלה מהבוכן באמצעים ליברליים. הוא חסיד של כלכלה ליברלית, אבל אי־אפשר להוציא את העגלה מהבוכן באמצעים ליברליים.

אנחנו לא ניגע ולא ניצף מלהזכיר, שאכן שר האוצר צודק — את העגלה הכניסו לבוכן באמצעים ליברליים, במהפך של נובמבר 1977, בריצת אמוק ליברלית, ואי־אפשר להוציא אותה מהבוכן. באמצעים של כלכלה ליברלית.

חברי הכנסת, זה חוק חשוב, תהיה הדעה על עסקת החבילה אשר תהיה, במצב שבו אנחנו נתונים. אבל, יש קשר

היחסים עם השוק המשותף או היבוא הזול, המתחרה וההרסני, ואם בגלל צמצום השוק המקומי, הורדת כוח הקנייה של הציבור. יש סכנה של אכטלה, צמצום הייצור וסגירת מפעלים, וכנראה הממשלה בתוכניתה מתכוונת לכך.

לכן העניין איננו בקריאה להגן על הייצור המקומי ועל התעשייה המקומית. אין כאן קריאה שאין לה יסוד ואין לה בסיס להפסיק את הייבוא כליל. זו קריאה למדיניות אחרת של הגנה על התעשייה המקומית, אבל גם הגנה על הצרכנים, על הציבור, על כוח הקנייה שלו ועל רמת חייו בארץ.

אנחנו מבקשים להצביע בעד ההסתייגות שלנו. עם זה, אנחנו נצביע נגד החוק המוגש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת תופיק טובי. אני מזמין את יושב־ראש ועדת הכספים להשיב.

אברהם יוסף שפירא (יו"ר ועדת הכספים):

כבוד היושב־ראש, חבר הכנסת, אני מסכים עם דבריו של חבר הכנסת יאיר צבן, שנצטרך להתפלל הרבה להצלחתה של עסקת חבילה ב', לא רק תפילת שחרית, אלא גם מנחה ומעריב. חבר הכנסת יאיר צבן חושש שהפיקוח לא יצליח, וכפי שאמרתי, אנחנו מדברים על פיקוח כמו כומנו של רב יוסף. אני חייב להגיד, שעסקת חבילה א' הצליחה לא רק בגלל הפיקוח, אלא חלק גדול של ההצלחה נבע מכך שהציבור הישראלי היה ער לכל מחיר של מצרך והוא שייתף פעולה באופן מלא. גם בעסקת חבילה ב' מבקשים מהציבור הישראלי להיות ער. הוא יכול לשמור יותר, ולא — יצטרכו לקחת מאות אלפי מפקחים. רק הציבור ייתן את התשובה על כך.

חבר הכנסת צבן, בהסתייגותו בסעיף קטן (ג) של סעיף 1, מציע שבמקום "הסכמת השרים" יבוא "ההתייעצות עם ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל ועם לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים והסכמת השרים". מדובר בהעלאת מחירים במקרים חריגים, חובת ההתייעצות עם ההסתדרות ועם לשכת התיאום תסיר את התהליך ללא כל צורך. לעומת זאת, הוועדה קבעה חובת הודעה לוועדת הכספים, ובכך היא בהטחה פיקוח פרלמנטרי, לכן אני מציע שלא לקבל את ההסתייגות.

בסעיף 3 חבר הכנסת יאיר צבן מציע בהסתייגותו בסעיף קטן (א), שאחרי "לפי שיקול דעת" יבוא "ובהתייעצות עם ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל ועם לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים". כאן מדובר בשיעור העלאת מחיר של מצרך או שירות שהחוק חל עליהם. ההתייעצות מוקדמת תביא לגילוי הכוונה להעלות מחירים ולבהלת קניות. לכן אני מציע להוריד את ההסתייגות הזאת, כדי שלא להביא לבהלת קניות.

אני מציע להוריד את ההסתייגות של חבר הכנסת טובי. על העסקה הזאת חתמו ההסתדרות, הממשלה ולשכת התיאום. החשש מפני אבטלה קיים, אבל שלושת הגורמים חשבו על זה. אין מי שדואג יותר מהם.

איסור הייבוא שדיברתי עליו לא כא כדי להגן על התעשייה, אלא כדי להגן על הדולר האחרון ביתרות המטבע ועל מאזן התשלומים. לכן אני מציע להוריד את ההסתייגות של חבר הכנסת תופיק טובי לסעיף 3.

היו"ר ד' תיכון:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם שפירא. אנחנו עוברים להצבעה על סעיפי החוק בקריאה שנייה.

היא ישיבה כוועדה. קיימה ישיבות מסודרות וקיבלה החלטות שכתובות בפרוטוקולים.

היו"ר ד' תיכון:

על־פי התקנון אסור לצטט את אשר נאמר בוועדה.

יאיר צבן (מפ"ם):

לא, זה נאמר בפרוטוקולים מחוץ לוועדה. והיא תוכיח שהבנות אינן כמו משמש, ומי יכול לומר שבכונה היא כמו משמש? איש לא יכול לטעון שבכונה היא כמו משמש. יאמרו: זה מוצר חדש.

אני הצעתי הסתייגות, ואני מבקש מיושב־ראש ועדת הכספים להתייחס אליה בכל העניינים. אני מדבר עכשיו בכל הרציונות, אף שהדוגמה נראית מברחת. יש להגביל הגבלה נוספת. רוצים להכניס מוצר חדש לשוק — יבושם, אם זה מוצר חדש באמת. אם אין רוצים מחיר מרבי — לא יבושם לו, אבל שלא יפסיק את הייצור של המוצרים הקודמים, כי זה עלול לקרות. הוא יפסיק לייצר ויגורט מתחתיו ויגורט משמש ויאלץ את הצרכנים לקנות רק ויגורט בננות, שעליו אין פיקוח.

לכן, ההסתייגות שלי אומרת שכאשר בסעיף 4 כתוב: "יצרן או יבואן המבקש למכור מצרך שחוק זה חל עליו והוא לא מכרו בתקופה הקובעת, יודיע למפקח על המחיר שקבע למצרך. בצירוף תיאור מפורט של המצרך, ושל מצרכים אחרים מאותו סוג המשמשים לאותה מטרה שהוא מייצר או מייבא" — וכאן אני מציע להוסיף את המלים: בצירוף תצהיר שבו הוא מתחייב להמשיך לייצר ולשווק את המצרכים האחרים כאמור. כמו בעבר. אבל, אני הולך לקראתו. הוא יכול לומר שהשוק דורש פחות. לכן, או "כמו שנהג לייצר בעבר". אני מזוהר, שזו עסקה לשמונה חודשים, ואתם תראו אילו התחכמויות יהיו כאן.

אני מבקש שהתיקון הזה, לפחות, יתקבל. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לחבר הכנסת יאיר צבן. הסתייגות נוספת לחבר הכנסת תופיק טובי. בבקשה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, הסתייגותנו היא למעשה להגביל את השר ואת סמכותו של השר בהחלטות על העלאת מחירים ולהביא את השיקולים והחישובים להתייעצות ולאישור ועדה משותפת של ועדת הכספים ושל ועדת הכלכלה של הכנסת.

הסתייגותנו כאה בעצם גם לבטא את התגרותנו לעסקת החבילה. שחוק זה הוא חלק בלתי נפרד ממנה. לדעתנו, אף שכל הדיבורים על ייצוב מחירים והקפאת מחירים מעוגנים בחקיקה, לפי הניסיון של עסקת החבילה הראשונה הוכח שאין הדיבורים אלא דברי דמגוגיה חסרי יסוד. יש רק הקפאה אחת, והיא הקפאת שכר העבודה ושחקתה, וכאן גם מותרת וחוזיה העלאה חודשית של 5%. זה — על הנייר, למעשה ההעלאה תהיה גבוהה יותר, והקורבן יהיה שכר העבודה המוקפא. השחיקה תהיה מנת חלקן.

אני מבין את קריאתו של יושב־ראש ועדת הכספים להפסיק את הייבוא לשנה, כדי לחסוך במטבע־חוץ ולהגן — הוא לא אמר זאת, אבל אני מבין שהוא התכוון להגן על התעשייה המקומית. אני בהחלט בעד הגנה על התעשייה המקומית, אבל גם עסקת החבילה ומחליה יביאו כסופו של דבר גם לפגיעה חמורה וקשה בייצור המקומי, בייצור לשיווק מקומי. כתעשיית חוץ היא לא תוכל להתחרות, אם בגלל

חוברת י"ט, ישיבה נ"ב

— הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה): מסמכים שהונחו שולחן הכנסת; הצעת חוק משק המדינה (הוראת שעה) —

התיקון של חבר הכנסת י' צבן לסעיף 9 לא נתקבל.

סעיף 9, בנוסח הועדה, נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

החוק אושר בקריאה שנייה. אני ממעיד את חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה), התשמ"ה — 1985, להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות

מחירים — הוראת שעה), התשמ"ה — 1985,

נתקבל.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מי נמנע?

היו"ר ד' תיכון:

מי נמנע?

יא. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ב. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "חימום בחורף בבתי-הספר ביישובים ובאזורים גבוהים", והערות יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות להודעת שר החינוך והתרבות בנושא זה.

היו"ר ד' תיכון:

תורה למזכיר הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כרשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת: א. חוק משק המדינה (הוראת שעה), שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית;

יב. הצעת חוק משק המדינה (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ד' תיכון:

תורה ליושב-ראש ועדת הכספים. אני מזמין את חבר הכנסת יאיר צבן לנמק את הסתייגותו.

יאיר צבן (מפ"ם):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חוזרת כאן פרשה בפעם השנייה בשנים האחרונות. אולי היה מנהג זה נוהג במדינה בשנים קודמות, שברגע האחרון — בשנה האחרונה זה היה לאחר הרגע האחרון — באה הממשלה אל ועדת הכספים של הכנסת ואחר כך אל המליאה בידיים לא כל כך נקיות ואומרת: אינני יכולה למלא את אחת החובות היסודיות ביותר שלי ולהגיש את תקציב המדינה, שהוא המכשיר הכלכלי האדמיניסטרטיבי העיקרי לניהול החיים הכלכליים והחברתיים שלנו; אינני יכולה להגיש בזמן את התקציב הזה לדיון ולאישור בכנסת וכוועדתה המתאימה, ועדת הכספים. בדבר הזה יש ללא ספק חומרה יתירה. אינני חושב שהכנסת יכולה לעבור לסדר-היום על התפתחות כזאת, שאובייקטיבית, יש לה משמעות של זלוול כמחויבות של הממשלה כלפי בית-המחוקקים.

אדוני היושב-ראש, כשאנחנו באים לשאול את עצמנו בכל זאת מה הסיבה שגרמה לאיחור הזה, הרי פרט להרגשה שלי, שיש מידה מסוימת של זלוול הולך וגובר של הממשלה בחובותיה כלפי הכנסת — והזלוול הזה גובר לאחרונה כאשר הממשלה נשענת על קואליציה של 97 חברים ויכולה להיות אירונית כלפי אופוזיציה של 22 — פרט לעובדה הזאת יש לכך

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר הכנסת י' צבן לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הועדה, נתקבל.

סעיף 2 נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת י' צבן לסעיף 3 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ת' טובי לסעיף 3 לא נתקבל.

סעיף 3, בנוסח הועדה, נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת י' צבן לסעיף 4 לא נתקבל.

סעיף 4, בנוסח הועדה, נתקבל.

סעיפים 5, 6, 7, 8 נתקבלו.

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, חוק משק המדינה (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985, קריאה שנייה וקריאה שלישית. יביא את החוק יושב-ראש ועדת הכספים.

אברהם יוסף שפירא (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק משק המדינה (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985.

סעיף 3(ב)(1) לחוק-יסוד: משק המדינה אומר: "הממשלה תניח על שולחן הכנסת את הצעת חוק התקציב כמועד שקבעה הכנסת או ועדה מוועדותיה שהכנסת הסמיכה לכך, אך לא יאוחר משישים יום לפני תחילת שנת הכספים".

נוכח ההתפתחות הכלכלית של הזמן האחרון, דהיינו עסקת חבילה א' ועסקת חבילה ב', לא ניתן היה להכין את הצעת התקציב המפורט ולהניחו על שולחן הכנסת כמועד שנקבע בחוק. לפיכך מתבקשת הוראת שעה, המאפשרת הנחת התקציב לשנת 1985 על שולחן הכנסת כמועד מאוחר יותר. מוצע אפוא לבטל את הקביעה בדבר הנחת התקציב על שולחן הכנסת לא יאוחר משישים יום לפני תחילת שנת הכספים, דהיינו — בתחילת פברואר.

עם זאת, היום הודיע הממונה על התקציבים, שהוא מעריך שהתקציב יוגש עד סוף פברואר.

לחבר הכנסת יאיר צבי ותופיק טובי יש הסתייגויות לחוק.

יכול לומר עוד מה לא עשית בוועדה ואז תראה שיש כיסוי למה שאני אומר.

לכן, אני רוצה לומר שהממשלה באה בידיים לא-נקיות למליאה כעניין זה, ועכשיו היא עולה על עצמה, ממש עולה על עצמה, היא באה ומצהירה כאן: נכון, סרחתי, חטאתי, עוויתי, פשעתי, אבל אני איטיב את דרכי ואני מבקשת צ'אנס נוסף עד סוף החודש, ובמהלך חודש פברואר — אומר שר האוצר — אני מבקש דבר קטן: מה ששר האוצר אומר כתורה בעל-פה יהיה כתורה שבכתב. אומנם מסורת ישראל מעדיפה, מבחינת ההלכה, תורה שבעל-פה על תורה שבכתב, אבל אין לה שום התנגדות לתורה שבכתב, עד כמה שאני מבין, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים. נכון? אין לך התנגדות לתורה שבכתב. אם כן, אני שואל: למה הדבר הפשוט הזה לא יהיה בחוק — ההתחייבות של שר האוצר עד 28 בפברואר? אני מבין שעד 29 בפברואר היה מסכים שיהיה כתוב בחוק. אני מבקש: עד 28 בפברואר, מה ששר האוצר אומר.

אני חושד בכס, פשוט חושד בכס, שאחס יכולים להגיד: לא בפברואר.

יגאל כהן (הליכוד):
שישים יום.

יאיר צבן (מפ"ם):
אני מבקש שמה ששר האוצר התחייב, יהיה כתוב בתיקון לחוק — 28 בפברואר.

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על סבלנותך.

היו"ר ד' תיכון:
תודה לחבר הכנסת צבן.

הסתיונות נוספת לחבר הכנסת חופיק טובי. בבקשה.

חופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבוד היושב-ראש, החוק הזה מבטל למעשה חוק-יסוד שהכנסת העשירית קיבלה, כדי לחייב את הממשלה להביא הצעת תקציב המדינה בפרק זמן מתקבל על הדעת, לא בחיפזון, לא ביום האחרון, ולתת לכנסת למלא את תפקידה ולרדן בקפידה ובדיוקנות בתקציב המדינה. חוק זה חוקק ביזמתה של סיעת המערך וכיום אנחנו כבר רואים — וזה רק ביטוי אחד — מה ממשלת האחדות הלאומית גורמת לכנסת מבחינת הזלזול בה, הזלזול במילוי תפקידה, חוסר ההתחשבות בעבודתה, כאשר היא מזדרזה להציע תיקון חוק-יסוד אפילו כדי להקל על מהלכי הממשלה, על עבודתה המקולקלת, וגם במחיר הפגיעה בריבונותה ובעבודתה התקינה של הכנסת.

לכן, אני חושב שעשיתם דבר חמור מאוד, כאשר בכובדן של שתי הסיעות הגדולות, 97 חברי הכנסת, אחס כאים לשנות דברים בסיסיים, רציניים, יסודיים. ביחס שבין הממשלה לבין הכנסת.

אני מציע לכם ברגע האחרון לקחת את התיקון הזה בחזרה. יש עוד זמן למלא את ההתחייבות שלכם כלפי הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:
תודה רבה לחבר הכנסת חופיק טובי. ישיב יושב-ראש ועדת הכספים.

אברהם יוסף שפירא (יו"ר ועדת הכספים):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע לדחות את ההסתייגות של חבר הכנסת יאיר צבן, ואסביר למה. גם בוועדה

שתי סיבות: הסיבה האחת היא אכן אי-הוודאות ששודרת בכל מה שנוגע לייצוב המדיניות בעתיד, אי-הוודאות לגבי השאלה מה יהיו שיעורי האינפלציה, מה תהיה ההתפתחות בתחום השכר, בתחום המחירים, בתחום שער החליפין, וכאשר יש אי-וודאות כזו, אכן קשה לתכנן תקציב. אבל, חשוב שהכנסת תזכיר לממשלה שאי-הוודאות הזאת היא בעיקרה לא מעשה שמים, היא פועל ידי אדם, והידיים, הפעם, הם ידי יצחק. היו גם ידי יגאל, ידי יורם.

היו"ר ד' תיכון:

ידי יורם — לא.

יאיר צבן (מפ"ם):

מה זה "לא"? אתה חושב שהדולריתציה היא התשובה לכל דבר?

היו"ר ד' תיכון:

לא, אבל תדריך.

יאיר צבן (מפ"ם):

למשל, בתקופתו של שר האוצר לשעבר יורם ארידור היתה תחזית. אמרו: 5% בתורש. נו, אני שואל אותך: היו 5% בתורש? או אי-הוודאות היא מעשה ידי אדם, בשר ודם.

אבל לא רק זה: הממשלה לא הגישה תקציב בזמן, מפני שהיא לא גמרה בחוכה את ההחלטות על קיצוץ התקציב ועל צמצום הפעילויות. איני נכנס עכשיו לוויכוח — יהיו הרבה צמצומים שאתנגד להם בחירוף נפש; אבל, אנחנו מדברים כאן על השאלה הפרלמנטרית, על השאלה הקונסטיטוציונית: מדוע אין הממשלה ממלאה את חובתה?

יגאל כהן (הליכוד):

תגלה לנו למה לא תתנגד, יאיר. לאיזה קיצוץ לא תתנגד?

יאיר צבן (מפ"ם):

אתה יודע, ל-90% ממה שאתה תתמוך בו, אני אתנגד.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת כהן, הרי אתה רוצה להגיע לביתך היום.

יגאל כהן (הליכוד):

אני תמיד בעד קיצוצים.

יאיר צבן (מפ"ם):

אני לא שמעתי אותך בוועדה. במשך כמה חודשים שאנחנו יחד עוד לא הצעת בוועדה. זאת לא היה הדלפה, כי אסור להדליף מה שהיה בוועדה. אבל מותר להדליף מה שלא היה בוועדה, ואני אומר מה חבר הכנסת יגאל כהן לא עשה בוועדה: הוא לא הציע לצמצם מעולם את התקציב להתנהלויות. זאת לא שמעתי.

יגאל כהן (הליכוד):

הוא צומצם ממילא.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת כהן, אתה לא חייב להשיב.

יאיר צבן (מפ"ם):

הוא לא הציע מעולם לצמצם את התקציב להסכמים הקואליציוניים מעל ומתחת לשולחן.

יגאל כהן (הליכוד):

זה לא הובא לנו.

יאיר צבן (מפ"ם):

לא היתה אצלך מעולם הצעה לסדר-היום בוועדה. אני

ה צ ב ע ה

התיקון של לחבר הכנסת י' צבן לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חבר הכנסת ח' טובי לסעיף 1 לא נתקבל.

סעיף 1, בנוסח הוועדה, נתקבל.

סעיף 2 נתקבל.

היו"ר ד' תיכון:

אנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה שלישית. מי בעדו, ירים ידו.

ה צ ב ע ה

חוק משק המדינה (הוראת שעה),
התשמ"ה — 1985, נתקבל.

היו"ר ש' הלל:

רבותי חברי הכנסת, הסעיף האחרון על סדר-היום: חוק ייצוב המשק, התשמ"ה — 1985 — הדיון בו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית יידחה לשבוע הבא. לפיכך, אני קובע שאנו ניפגש, בשעה טובה, ביום שני הבא, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 15:57.

כבר הוסבר שהפעם, היות שלא היתה ודאות שיגמרו להכין את עסקת החבילה ב', לא היה אפשר לבנות את התקציב. הרי אי-אפשר לבנות תקציב בלא לדעת אילו מחירים יקבעו אותו.

יאיר צבן (מפ"ם):

אבל תקציב הביטחון כבר היה מסודר, נכון?

אברהם יוסף שפירא (יו"ר ועדת הכספים):

אתה יודע שדברך אלה הם דמגוגיה ממש. אי-אפשר להביא רק את תקציב הביטחון — צריך להביא את כל התקציב. היות שאתה הבטחת לנו שהפעם לא תחזיק אותנו 30 שעות, אני מציע לדחות את ההסתייגות שלך.

החוק קובע בכל מקרה, שהמועד ייקבע על-ידי ועדה של הכנסת, שתוסמך לכך על-ידי הכנסת. לפיכך, מוטב להשאיר את העניין בידי ועדה של הכנסת, כדי להניח את התקציב על שולחן הכנסת ולהתחשב במצב המשק.

חוץ מזה, הממונה על תקציב המדינה הודיע, שהתקציב יובא, לכל המאוחר, עד סוף חודש פברואר.

לכן אני מציע לדחות גם את ההסתייגות של חבר הכנסת צבן וגם את זו של חבר הכנסת טובי. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה ליושב-ראש ועדת הכספים. אנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות. לסעיף 1, הסתייגות לחבר הכנסת צבן. מי בעדה?

נספחות

א. סדר-היום לישיבות נ' — נ"ב

- אזכרה לחבר הכנסת וחבר הממשלה לשעבר מרדכי בנטוב ז"ל.
- א. שאלות ותשובות: שאלות בעל-פה.
- ב. חוק בנק-ישראל (תיקון מס' 14), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- ג. חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תיקון מס' 18), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- ד. לשכת היועץ לענייני ערבים במשרד ראש הממשלה — הצעתו של חבר הכנסת א' נסראלדין.
- ה. חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ו. הצעת חוק זיכרון השואה והגבורה — יד ושם (תיקון), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- ז. חוק יסוד: מבקר המדינה (קריאה ראשונה).
- ח. חוק מבקר המדינה (הוראות מעבר), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- ט. הצעות לסדר-היום.
- י. חוק הנצחת זכרם של נשיאי ישראל וראשי ממשלותיה, התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יא. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11) (תיקון מס' 4), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יב. חוק לתיקון חוק הספנות (הגבלת אחריותם של בעלי כלי שיט) (תיקון), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- יג. חוק חיילים משוחררים (תיקון), התשמ"ה — 1984 (קריאה ראשונה).
- יד. חוק מיסוי נקודות קצבה (הוראת שעה) (תיקון), התשמ"ה — 1984 (קריאה ראשונה).
- טו. שחיקת הקצבאות לגמלאים — הצעתו של חבר הכנסת ר' כהן.
- טז. הקפאת הכנייה הציבורית — הצעתו של חבר הכנסת מ' חריש.
- יז. עסקת חבילה ב' — הצעתו של חבר הכנסת א' ויינשטיין.
- יח. הודעת הממשלה על ההסכם לייצוב המשק בין הממשלה, ההסתדרות ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים.
- יט. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כ. הצעת חוק משק המדינה (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה), התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כב. חוק לייצוב המשק, התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כג. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 13), התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כד. חוק משק המדינה (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- כה. הצעות חוק של חבר הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבות נ"א — נ"ב

- 203—204. אחסון חומרים רעילים ומסוכנים בתחנת הרכבת כבאר-שבע והפסולת הרעילה ברמת-חובב — הצעתם של חברי הכנסת ר' דנינו וע' עלי.
205. עקירת מטעי זיתים כ-800 דונם באדמות סכנין ועראבה על-ידי הצבא — הצעתו של חבר הכנסת ח' טובי.
206. ביטוח חלמידים במסגרת המערכת החינוכית — הצעתה של חברת הכנסת א' סרטני.
207. מניעת תאונות בתעופה האזרחית — הצעתו של חבר הכנסת פ' גולדשטיין.

ג. הצעת חוק לשוויון בתשלומי קצבת משפחה מהביטוח הלאומי, התשמ"ה — 1984 (הצעתם של חברי הכנסת ח' טובי וח' זיאר)

1. על אף האמור בכל חוק אחר תהיה קצבת המשפחה, וקצבת הילדים, שהמוסד לביטוח לאומי משלם למבוטחים, שווה לכל מבטוח.
2. שיעור נקודת הקצבה יהיה שווה ל-5% מהשכר הממוצע במשק.
3. אין בחוק זה כדי להקטין כל קצבה לילדים או למשפחה.
4. תוספת המענק לקצבת הילדים ולקצבת משפחה, שיצאי צבא מקבלים מהביטוח הלאומי על-פי החוק, תהיה עם קבלת חוק זה חלק בלתי נפרד מקצבת משפחה, או קצבת הילדים והיא תשולם לכל מבטוח.

ד ב ר י ה ס ב ר

זה משתנה בתנאי האינפלציה הדוהרת. שיעורי הפער לגבי משפחות ברוכות ילדים הוא גדול ויש בו אפליה לאומית מכוונת. היחס המפלה בלט יותר לאחר התקנות שהותקנו ב־1983, שעל־פיהן מקבלת משפחה עם קצבת קי"ץ נקודת קצבה נוספת על כל ילד, החל מהילד הרביעי.

האפליה הבולטת בנוגע לתשלומי ביטוח לאומי, בתנאי עבודה או כתנאי קיום בין האזרחים שנקראים לצבא לבין האזרחים שאינם נקראים לצבא, היא אפליה לאומית שאינה מתיישבת עם העיקרון של שוויון הזכויות בין האזרחים. המצאת התוספת המיוחדת בתשלומי הביטוח הלאומי ליוצאי צבא היא אצטלה למדיניות אפליה לאומית לגבי האזרחים הערבים בישראל, אפליה שאין לקבלה ועל הכנסת לבטלה.

לאחר שנתקבל חוק החיילים המשוחררים (התזורה לעבודה) ב־1 ביולי 1970 ובהתאם לתקנות שהותקנו לכך והמעניקות תוספת מיוחדת לקצבת הילדים של יוצאי צבא, נוצר מצב חמור של אפליה בין המבוטחים יוצאי צבא ושאינם יוצאי צבא, וכידוע רוב רובה של האוכלוסייה הערבית אינה נמנית עם הקטגוריה של יוצאי צבא.

לפי המצב הקיים, מבוטח ערבי, אב לשלושה ילדים, מקבל 0.75 נקודות פחות ממבוטח יהודי יוצא צבא, אב לארבעה ילדים מקבל 1.75 נקודות פחות, אב לחמישה ילדים מקבל 2.75 נקודות פחות, אב לשישה ילדים מקבל 4 נקודות פחות, ועבור כל ילד נוסף המבוטח הערבי מקבל 1.25 נקודות פחות. כיום, כל נקודה מזכה את המבוטח ב־5630 שקל. סכום

ד. הצעת חוק הביטוח הלאומי (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985

בדרך של מתן הקלות ממס הכנסה או בדרך אחרת, בעקבות ההסכמים לייצוב המשק שנחתמו ביום י' בחשוון התשמ"ה (5 בנובמבר 1984) וכיום ב' בשבט התשמ"ה (24 בינואר 1985) בין הממשלה, ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל ולשכת התיאום של הארגונים הכלכליים.

3. הקצבאות לחודש נובמבר 1984

- (א) הקצבאות לפי פרק ב' לחוק העיקרי בעד חודש נובמבר 1984 היו בשיעורים ששולמו בעד חודש אוקטובר 1984 כתוספת 9% מהם.
- (ב) הקצבאות לפי פרק 21 לחוק העיקרי בעד חודש נובמבר 1984 היו בשיעורים ששולמו בעד חודש אוקטובר 1984 כתוספת 15% מהם.

4. השלמת קצבאות זקנה ושאידיים

(א) בסעיף זה —

- "תקופה קובעת" — כל אחת מתקופות אלה:
- (1) מחודש דצמבר 1984 עד חודש מאי 1985;
- (2) מחודש יוני 1985 עד חודש אוגוסט 1985;
- (3) מחודש ספטמבר 1985 עד חודש נובמבר 1985;

"הסכום הקובע", לגבי כל תקופה קובעת — סכום השווה ל־15% מן הממוצע החודשי באותה תקופה קובעת של השכר הממוצע למשרת שכיר כפי שפורסם בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"הקצבה הממוצעת", לגבי כל תקופה קובעת — הקצבה החודשית הממוצעת ששולמה באותה תקופה קובעת בשיעור של 16% מהשכר הממוצע לפי סעיף 11(א) לחוק העיקרי;

"זכאי", לגבי כל תקופה קובעת — מי שזכאי לקצבה לפי פרק ב' לחוק העיקרי בעד החודש האחרון שבאותה תקופה קובעת ובעד החודש שבו משולמת השלמת קצבה לפי סעיף קטן (ב), ואינו זכאי באותם חודשים לגמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א — 1980.²

1. הוראת שעה לעניין סעיף 1

בתקופה שמיים ז' בכסליו התשמ"ה (1 בדצמבר 1984) עד יום י"ז בכסליו התשמ"ו (30 בנובמבר 1985) ייקרא סעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשכ"ח — 1968¹ (להלן — החוק העיקרי), כאילו במקום הגדרת "השכר הממוצע" נאמר:

"השכר הממוצע", ליום עדכון — הצירוף, בעיגול ל־100 השקלים הקרובים, של שני אלה:

- (1) הממוצע החודשי של השכר הממוצע למשרת שכיר בשלושת החודשים האחרונים שלגביהם היו בידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ביום שקדם ליום העדכון, נתונים על השכר הממוצע למשרת שכיר (להלן — תקופת הבסיס); לצורך חישוב ממוצע זה יוגדל השכר הממוצע למשרת שכיר בכל אחד משני החודשים הראשונים של תקופת הבסיס בשיעור הפיצוי שחל בחודשים שלאחר אותו חודש בתקופת הבסיס וכן בשיעור תוספות השכר ששולמו בעד החודשים שלאחר אותו חודש בתקופת הבסיס מכוח הסכם קיבוצי, כללי שקבע לעניין זה השר, בהסכמת שר האוצר;

- (2) תוספת לממוצע שחושב כאמור בפסקה 1 בשיעור הפיצוי שחל בחודשים שמחום תקופת הבסיס עד יום העדכון;

וכלכר שהשכר הממוצע לא יפחת מהסכום המתקבל מהגדלת השכר הממוצע שקדם ליום העדכון, בשיעור הפיצוי שחל באותו יום, ולעניין זה ייחשב שכר ממוצע שקדם ליום 1 בדצמבר 1984 סכום של 300,625 שקלים;

לעניין הגדרה זו, "יום עדכון" — 1 באפריל של שנת הכספים, ואם חל פיצוי לאחר מכן — 1 בחודש שבו חל הפיצוי;

2. תוספת לקצבאות

שר העבודה והרווחה ושר האוצר יקבעו בצו, לאחר התייעצות בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, שישולמו תוספות לקצבאות לפי פרקים ב' ו־ג לחוק העיקרי בעד החודשים שבהם יפוצו העובדים במשק,

¹ ס"ח התשכ"ח, עמ' 108; התשמ"ד, עמ' 56.

² ס"ח התשמ"א, עמ' 30.

לה בחודש שבו משולמת השלמת הקצבה, כפול הסכום הקובע, בחילוק בקצבה הממוצעת, וכפול מספר החודשים שבאותה תקופה קובעת.

(ב) לגבי כל תקופה קובעת, אם הקצבה הממוצעת היתה נמוכה מהסכום הקובע, ישלם המוסד לזכאי השלמת קצבה בסכום השווה לקצבה שהוא זכאי

הסתייגויות לחוק הנ"ל

כמקום "שר העבודה והרווחה ושר האוצר יקבעו בצו, לאחר התייעצות בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת" יבוא "שר העבודה והרווחה יקבע בצו, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת".

לסעיף 4

חברי הכנסת ח' גרוסמן ו" צבן מציעים:
1. בסעיף קטן (א), בהגדרת "תקופה קובעת", במקום פסקה (1) יבוא:
"מחודש דצמבר 1984 עד חודש פברואר 1985;

(2) מחודש מרס 1985 עד חודש מאי 1985:
ופסקאות (2) ו" (3) יסומנו בסדרן (3) ו" (4).
2. בסעיף קטן (א), בהגדרת "הסכום הקובע", במקום "סכום השווה ל-15% מן השכר הממוצע החודשי" יבוא "סכום השווה ל-16% מן הממוצע החודשי".

חבר הכנסת ר' כהן מציע:
סעיף קטן (ב), במקום "כפול הסכום הקובע, בחילוק בקצבה הממוצעת" יבוא "כפול היחס שבין 16% מן הממוצע החודשי של השכר הממוצע למשרת שכיר באותה תקופה קובעת לבין הקצבה הממוצעת".

ה. הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 13), התשמ"ה — 1985

התיר השר כאמור, תימסר הודעה על כך לוועדת הכלכלה של הכנסת".

4. תיקון סעיף 41

האמור בסעיף 41 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:
" (ב) הוראת סעיף קטן (א) לא תחול על תביעה בשל עבירה על סעיפים 20(א)(1), 21, 22, 23, ועל צו שניתן לפי סעיף 21(ב) ו"27".

5. הוספת סעיף 40

אחרי סעיף 40 לחוק העיקרי יבוא:

"40. כופר

ראה הממונה כמשמעותו בפרק שני 1 כי אדם עבר על הוראה מהוראות חוק זה, רשאי הוא, באישור היועץ המשפטי לממשלה או באיכומו ובהסכמת אותו אדם, לקחת מידו כופר כסף שלא יעלה על הקנס הגבוה ביותר שמותר להטילו בשל אותה עבירה; הוגש כתב אישום נגד האדם, אין לקבל כופר כסף בשל העבירה כל עוד לא עוכבו הליכי המשפט או התובע חזר בו מן האישום".

לפני סעיף 1

חבר הכנסת י" צבן מציע:

הסעיף הראשון של החוק ינוסח כך:

"1. מטרת החוק

מטרת חוק זה היא לעשות לצמצום שחיקת הקצבאות לפי חוק הביטוח הלאומי אשר נגזרות מהשכר הממוצע במשק".

וסעיפים 1 עד 4 יסומנו בסדרם 2 עד 5.

לסעיף 1

חבר הכנסת י" צבן מציע:

בהגדרת "השכר הממוצע" בכל מקום, במקום "בשיעור הפיצוי שחל" יבוא "בשיעור של 90% מעליית מרד המחירים לצרכן שחלה".

חבר הכנסת צ' ביטון מציע:

במקום "עד יום י"ז בכסליו התשמ"ו (30 בנובמבר 1985) יבוא "עד יום י"א בסיון התשמ"ה (31 במאי 1985)".

לסעיף 2

חברי הכנסת ח' גרוסמן, י" צבן וצ' ביטון מציעים:

1. החלפת סעיף 4

במקום סעיף 4 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957 (להלן — החוק העיקרי), יבוא:

"4. אכרזה על מצרכים ושירותים בני-פיקוח

(א) שר רשאי להכריז על מצרכים ועל שירותים כמצרכים או כשירותים בני-פיקוח; אכרזה כאמור יכול שתהיה למצרך או לשירות מסוים, לסוגי מצרכים ושירותים או לכלל המצרכים והשירותים.

(ב) הודעה על אכרזה לפי סעיף זה תימסר לוועדת הכלכלה של הכנסת; האכרזה תפורסם ברשומות".

2. ביטול סעיף 16

סעיף 16 לחוק העיקרי — בטל.

3. תיקון סעיף 27

האמור בסעיף 27 לחוק העיקרי יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) השכר שיוצג כאמור בסעיף קטן (א) יהיה בשקלים, וזולת אם התיר השר נקיבתו במטבע אחר;

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

חבר הכנסת יי ארצי מציע:

במקום סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ב) אכרזה לפי סעיף זה לכלל המצרכים

והשירותים טעונה התייעצות עם ועדת הכלכלה של הכנסת; על אכרזה אחרת לפי סעיף זה תמסר הוועדה לוועדת הכלכלה של הכנסת; האכרזה תפורסם ברשומות."

1. הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (יציבות מחירים — הוראת שעה), התשמ"ה — 1985

1. תחולה

(ג) בחוק זה —

"מחיר" — מחירו של מצרך או שירות של שירות, לרבות השיעור כשהמחיר נקבע כשיעור מערכה של העסקה;

"מחיר העולה על המחיר הקובע" —

(1) כשכרוש המצרך או מקבל השירות הוא צרכן — לרבות תנאי הספקה או אשראי שיש בהם לגבי הרעה בהשוואה לתנאים אלה שהיו בתקופה הקובעת, ואין נפקא מיניה אם הרעת תנאים כאמור היא על-פי הסכם;

(2) כשכרוש המצרך או מקבל השירות אינו צרכן — לרבות תנאי הספקה או אשראי שיש בהם לגבי הרעה בהשוואה לתנאים אלה שהיו בתקופה הקובעת, וזולת אם הצדדים הסכימו במפורש ומראש על הרעה כאמור;

"מכירה" — לרבות הצעה למכירה;

"עשיית שירות" — לרבות הצעת שירות;

"עסק" — לרבות מקצוע ומשלח יד, ולרבות כשהוא מנוהל ללא כוונת רווח;

"צרכן" ו"מכירה מיוחדת" — כמשמעותם בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א — 1981³;

"התקופה הקובעת" — התקופה שמיום ז' בחשוון התשמ"ה (2 בנובמבר 1984) עד יום י"ג בשבט התשמ"ה (4 בפברואר 1985).

3. היתר להעלות מחיר

(א) השרים רשאים, לפי שיקול דעתם, לקבוע שיעור שבו מותר יהיה להעלות מחיר של מצרך או שירות שחוק זה חל עליהם; השרים יודיעו לוועדת הכספים של הכנסת על היתר לפי סעיף קטן זה.

(ב) השרים רשאים לאצול מסמכותם לפי סעיף קטן (א) למפקח על מחירים שהשרים מינו לענין חוק זה (להלן — המפקח), דרך כלל, לסוגי מקרים או למקרים מסוימים.

(ג) ניתן היתר לפי סעיף זה, יראו לענין סעיף 2 את המחיר שהותר כמחיר הקובע.

(א) בפרק הזמן שמיום י"ד בשבט התשמ"ה (5 בפברואר 1985) עד יום ט"ו בחשרי התשמ"ו (30 בספטמבר 1985) יחול חוק זה על כל המצרכים והשירותים או על סוגי מצרכים ושירותים או על מצרכים ושירותים מסוימים, הכול כפי שיקבעו בצו שר התעשייה והמסחר ושר האוצר (להלן — השרים); השרים רשאים לקבוע כי תחולתו של חוק זה תסתים כמועד מוקדם יותר, ובלבד שלא יקדם מיום ט"ו בתמוז התשמ"ה (4 ביולי 1985).

(ב) מצרך או שירות שחוק זה חל עליו, לא יחולו לגביו באותו פרק זמן הוראות פרק שני לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח — 1957¹ (להלן — חוק הפיקוח), והוראות כל דין אחר בדבר קביעת מחיר ושינוי מחיר.

(ג) על-אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), אם נקבע למצרך או לשירות מחיר מרבי או שר מרבי לפי סעיף 6 לחוק הפיקוח, לא יחול חוק זה על אותו מצרך או שירות, ואולם העלאת מחירו לפי הסעיף האמור בפרק זמן תחולתו של חוק זה טעונה הסכמת השרים; השרים יודיעו לוועדת הכספים של הכנסת על כל העלאת מחיר כאמור.

2. איסור העלאת מחיר

(א) לא ימכור אדם במהלך עסקו מצרך שחוק זה חל עליו, ולא יעשה במהלך עסקו שירות שחוק זה חל עליו, במחיר העולה על הסכום בשקלים שבו מכר את המצרך או עשה את השירות, כדן, לאחרונה בתקופה הקובעת (להלן — המחיר הקובע); הותרה העלאת המחיר של המצרך או השירות לפי תקנה 8 לתקנות שעת-חירום (יציבות מחירים במצרכים ובשירותים) (מס' 2), התשמ"ה — 1984², יהיה המחיר הקובע המחיר שהותר כאמור.

(ב) היה מקובל בתקופה הקובעת מתן הנחה במקרים מסוימים ממחיר מצרך או שירות, דרך כלל או בתנאים מסוימים, לא ימכור אדם מצרך ולא יעשה שירות, כאותם מקרים, במחיר העולה על המחיר לאחר מתן ההנחה כאמור; הוראה זו לא תחול על מכירה מיוחדת.

¹ ס"ח התשמ"ג, עמ' 6, עמ' 56 ועמ' 118: התשמ"ד, עמ' 10 ועמ' 73: התשמ"ה, עמ' 8.

² ס"ח התשי"ח, עמ' 24.

³ ק"ת התשמ"ה, עמ' 370.

4. מצרך חדש ושירות חדש

(א) יצרן או יבואן המבקש למכור מצרך, שחוק זה חל עליו, והוא לא מכרו, בתקופה הקובעת, יודיע למפקח על המחיר שקבע למצרך, בצירוף תיאור מפורט של המצרך, ושל מצרכים אחרים מאותו סוג המשמשים לאותה מטרה שהוא מייצר או מייבא; אין בהוראה זו כדי למנוע את היצרן או היבואן מלמכור את המצרך במחיר שנקב בהודעתו מיום שמטרה וכל עוד לא קבע המפקח כאמור בסעיף קטן (ב).

(ב) המפקח רשאי לקבוע, תוך שלושים ימים מיום שקיבל את ההודעה, ואם דרש פרטים נוספים — תוך עשרה ימים מיום קבלתם, לפי המאוחר, כי המצרך הינו מצרך דומה למצרך אחר של אותו יצרן או יבואן; קבע כך, יהיה המחיר שבו רשאי היצרן או היבואן למכור את המצרך הדומה, מחירו של המצרך האחר.

(ג) לא קבע המפקח כאמור בסעיף קטן (ב), יהיה המחיר שנקב היצרן או היבואן בהודעתו המחיר הקובע לעניין סעיף 2.

(ד) בסעיף זה, "מצרך דומה" — לרבות מצרך בעל תכונות דומות ביותר למצרך פלוגי, אף אם אינו זהה מכל הבחינות עם אותו מצרך, ואף אם הוא שונה מאותו מצרך במשקלו, בגודלו, באריחתו או בשמו.

(ה) שירות שעשה אדם בפרק זמן תחולתו של חוק זה ולא עשאו בתקופה הקובעת, יהיה מחירו הקובע לעניין סעיף 2. הסכום בשקלים שתמורתו עשה את השירות לראשונה בפרק הזמן האמור.

5. אכרזה על מצרכים ושירותים בני-פיקוח

לעניין חוק הפיקוח, כל מצרך שחוק זה חל עליו יהיה מצרך בר-פיקוח וכל שירות שחוק זה חל עליו יהיה שירות בר-פיקוח.

6. איסור הצגה, נקיבה או פרסום מחיר במטבע חוץ

(א) בפרק זמן תחולתו של חוק זה לא יציג, לא ינקוב ולא יפרסם אדם מחיר של מצרך שהוא מוכר במהלך עסקו או של שירות שהוא עושה במהלך עסקו, אלא בשקלים בלבד, וזאת אף אם אותו מצרך או שירות אינם בתחום עיסוקו העיקרי.

(ב) על-אף האמור בסעיף 1 יחול סעיף זה על כל מצרך, לרבות מקרקעין, ועל כל שירות, למעט מצרכים ושירותים שהשרים קבעו בתקנות לעניין זה.

7. פרשנות, עונשין ותחולת חוק הפיקוח

(א) כל מונח בחוק זה יתפרש כמשמעותו בחוק הפיקוח, וזולת אם נקבע אחרת בחוק זה.

(ב) עבירה על סעיפים 2, 4 ו-6 יחשב לכל דבר ועניין כעבירה לפי חוק הפיקוח, למעט לעניין סעיף 41 לחוק הפיקוח, והעושה עבירה כאמור, דינו — מאסר שלוש שנים.

(ג) על צו לפי סעיף 1 ועל היחיד לפי סעיף 3 יחולו הוראות סעיפים 16 ו-17 (ז) עד (ו) ו-116 (ז) עד (ו) לחוק הפיקוח, בשינויים המחויבים.

(ד) הוראות הפרק החמישי לחוק הפיקוח יחולו על חוק זה כאילו היה חלק מחוק הפיקוח.

8. סייג לתחולה

חוק זה לא יחול על מכירת מצרך או עשיית שירות על-פי חוזה שנכתל לפני ט' בתשרי התשמ"ה (4 בנובמבר 1984).

9. ביצוע ותקנות

השרים ממונים על ביצוע חוק זה והם רשאים להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות המקרים שבהם יראו לעניין חוק זה גופים קשורים כגוף אחד.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

בסעיף קטן (א), אחרי "לפי שיקול דעתם" יבוא "ובהתייעצות עם ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל ועם לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים".

חבר הכנסת ה' טובי מציע:

בסעיף קטן (א), אחרי "לפי שיקול דעתם" יבוא "ובאישור ועדה משותפת של ועדת הכספים ועדת הכלכלה של הכנסת".

סעיף קטן (ב) — ימחק.

לסעיף 1

חבר הכנסת י' צבן מציע:

בסעיף קטן (ג), במקום "הסכמת השרים" יבוא "התייעצות עם ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל ועם לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים והסכמת השרים".

לסעיף 3

חבר הכנסת י' צבן מציע:

7. הצעת חוק משק המדינה (הוראת שעה), התשמ"ה — 1985

2. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום ח' בשבט התשמ"ה (30 בינואר 1985).

1. הוראת שעה

לגבי הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1985 לא תחול הסיפא של סעיף 3(ב)(1) לחוק-יסוד משק המדינה¹, המתחילה במלים "אך לא יאוחר".

¹ ס"ח התשל"ה, עמ' 206; התשמ"ב, עמ' 17; התשמ"ג, עמ' 58.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

חבר הכנסת צבן מציע:

המלה "לא" — תימחק, ובסוף הסעיף יבוא "אלא שבמקום "מששים ימים" יבוא כאילו נאמר "משלושים ואחד ימים".

המלה "לא" — תימחק, ובסוף הסעיף יבוא "אלא שבמקום "מששים ימים" יבוא כאילו נאמר "משלושים ואחד ימים".

ח. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא פרויקט פר"ח

להלן מסקנות הוועדה:

1. לאחרונה הציבור עד לתופעה חדשה: המאבקים בין משרד האוצר למשרדים אחרים על קיצוצים בתקציב גורמים לכך, שהמשרד הנדון מודיע על ביטול סעיף שנועד לתגבור אוכלוסיות חלשות. התערבות הציבור בנושא רגיש כזה מוסיפה למשרד הנאבק כוח מיקוח. הוועדה גורסת ששיטה זו אינה עניינית ואינה עוזרת למאמצי קיצוץ תקציב המדינה.

2. ועדת החינוך מעלה על נס את פעולת פרויקט פר"ח וממליצה להרחיבו ולהחילו על עוד סטודנטים ועוד חניכים יהודים וערכים.

3. הוועדה ממליצה בפני הוועד הציבורי המנהל את הפרויקט להרחיב את קהל היעד המקבל סיוע למטרות ציבוריות נוספות. בין היתר, עזרה לקשישים, לבתי-חולים, "הגנת הטבע" ופעילות קהילתית.

4. הוועדה ממליצה לכרוך את מתן המלגות במסגרת הפרויקט בכלל ההסכמים לגבי שכר הלימוד באוניברסיטאות.

5. הוועדה ממליצה בפני המועצה להשכלה גבוהה לשקול השללת חובת השתתפות בפרויקט על כל תלמיד בבתי-הספר לחינוך כחלק ממסלול הכשרתו.

6. הוועדה פונה לכל הגופים המשתתפים בהנהלת פר"ח לחזק את מערך ההדרכה הניתנת לסטודנטים ואת המעקב אחר עבודתם עם החניכים.

הוועדה מגישה המלצות אלה למליאת הכנסת, לשר החינוך והתרבות ולשר האוצר ומבקשת לדווח לה תוך שישה חודשים על ביצוען.

ט. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא הקיצוצים החדשים

ב"גלי צה"ל"

הוועדה למדה לדעת כי קיום מחלקת חדשות ב"גלי צה"ל עוזר לא כמעט לתחרות בזנה בין ערוצי התקשורת האלקטרונית, מכשיר עתודה לרשות השידור, משמש כלי לשעות חירום ומחנך להרגלי האזנה ביקורתית בקרב הנוער.

הוועדה מציינת כי האזנה לחדשות, לפרשנויות וליומנים מעלה את רמת מעורבותם של המאזינים, בעיקר הצעירים, והמעורבות גורמת למוטיבציה שהינה חיונית לביטחון ישראל.

הוועדה שמעה על הקשיים התקציביים שבהם נתונה מערכת הביטחון ועל הצורך לקצץ בסעיפים השונים.

להלן מסקנות הוועדה:

1. תחנת "גלי צה"ל" נקראת לעשות כל מאמץ להביא לקיצוץ ולחיסכון בדרך המרבית האפשרית;

מליאת הכנסת העבירה ביום ח' באלול התשמ"ד (5 בספטמבר 1984) לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, את הצעתם לסדר-היום של חברי הכנסת אורה נמיר ומתתיהו פלד בנושא האמור.

הוועדה שמעה דברים מפי מנהלי מפעל פר"ח, נציגי המועצה להשכלה גבוהה, נציגי משרד החינוך והתרבות וארגוני הסטודנטים.

הוועדה למדה את הדברים הבאים:

פרויקט פר"ח הנו מפעל חונכות ארצי אשר במסגרתו מסייעים סטודנטים לילדים משכבות מצוקה. המפעל החל עבודתו בהתשל"ז והיקפו הגיע בשנת התשמ"ד ל-10,000 סטודנטים החונכים כ-12,000 חניכים. משתתפים בו שבע האוניברסיטאות וכן הסמינרים להכשרת מורים. הסטודנטים החונכים מקבלים מלגת לימודים תמורת עבודתם.

את פרויקט פר"ח מממנים הגופים האלה: המועצה להשכלה גבוהה, משרד החינוך והתרבות, האוניברסיטאות, קרן ון-ליר, הסוכנות היהודית, קרנות אחרות והבנקים. המלגות מהוות שישים אחוז משכר הלימוד השנתי. החניכים נמצאים ב-76 מקומות יישוב בארץ, כמגזר היהודי והערבי.

הוועדה מציינת לשבח את העובדה שהפרויקט התרחב לאחרונה בקרב האוכלוסייה הערבית. בשיתוף של סטודנטים ערבים.

הוועדה שמעה בדאגה כי בשנת הלימודים הנוכחית התכוון משרד האוצר להקפיא את משכורתם של הרכזים, עובדי פר"ח, וכי הסערה הציבורית שקמה עקב כך הצילה את קיום הפרויקט השנה.

מליאת הכנסת העבירה ביום ב' בטבת התשמ"ה, 26 בדצמבר 1984, לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, את הצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת נחמן רו בנושא האמור.

הוועדה קיימה ישיבה בנושא ושמעה דברים מפי הרמטכ"ל, מפי נציגי הוועד המנהל של רשות השידור ומפי מומחי תקשורת.

הוועדה למדה לדעת, כי על אף הקושי שיש בקיום תחנה צבאית כמשטר דמוקרטי הצליחה תחנת "גלי צה"ל" לקיים תקשורת פתוחה ונקייה מכל הכתבות פוליטיות. כל המשתתפים ביטאו דעה חיובית על החיוניות, הרענונות, הגיוון, העיתוי והרמה המאפיינים את שידורי האקטואליה של "גלי צה"ל".

דעת מיעוט של חבר הכנסת מתתיהו פלד:
במקום סעיף 2 יבוא:

"הוועדה מקבלת את דעת הרמטכ"ל כי יש לסגור את מחלקת החדשות בגלי צה"ל".
סעיפים 3 ו-4 יבוטלו.

הוועדה מגישה המלצות אלה למליאת הכנסת, לשר הביטחון ולשר החינוך והתרבות ומבקשת לדווח לה על ביצוען.

2. הוועדה קוראת לרמטכ"ל להמשיך ולקיים את מחלקת החדשות כמתכונתה ובהיקף שיקבעו האילוצים התקציביים;

3. הוועדה מדגישה את החשיבות החינוכית והציבורית של התוכניות הנלוות שמפעילה "גלי צה"ל" בקשר לחדשות ולאירועים השוטפים;

4. הוועדה פונה לשר הביטחון לעשות ככל האפשר למען המשך פעילותה של מחלקת החדשות ב"גלי צה"ל".

י. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין אספקת לחם סדירה לתושבי צפון-הארץ

על התארגנות כניגוד לחוק ההגבלים העסקיים. כמידה שיימצא חומר המאשר חשד זה יוגש כתב אישום נגד האשמים.

6. הובהר לוועדה כי לפי חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, אין חובה לספק את כל סוגי הלחם. חובה כזו ניתן להטיל רק לפי צווים ותקנות לשעת-חירום, וכי בעצה אחת עם היועץ המשפטי לממשלה הוחלט שלא להפעיל צווים כאלה.

7. נמסר לוועדה כי סקר רווחיות ענף המאפיות נמצא בפני סיומו.

נוכח האמור לעיל ממליצה הוועדה כי:

1. משרד התעשייה והמסחר יעשה מאמץ לסיים בעתיד הקרוב ביותר את סקר רווחיות ענף המאפיות, שתוצאותיו יישמשו כבסיס להתחשבות בין המשרד והמאפיות.

2. ארגון בעלי המאפיות ואיגוד האופים יספקו את כל סוגי הלחם בכל אזורי הארץ לפי דרישת האוכלוסייה.

3. משרד התעשייה והמסחר ינהל מעקב צמוד ושוטף אחר אספקת הלחם וידווח על כך לוועדה.

4. הוועדה רושמת לפניה הודעת נציגי משרד התעשייה והמסחר כי נגד מאפיות שלא יספקו סוגי לחם המומנים מהם ינקטו צעדים ובכללם הפסקת הסובסידיות.

5. משרד התעשייה והמסחר יפעיל את כל האמצעים החוקיים, כדי לכפות על בעלי המאפיות ככל הארץ אספקת כל סוגי הלחם.

הוועדה פונה לשר התעשייה והמסחר לדווח לה באופן שוטף על מימוש המלצותיה, ולהביא בפניה תוך שישה חודשים את ממצאי המסקנות המתחייבות במדיניות המשרד לגבי הענף.

ביום 21 בנובמבר 1984 החליטה הכנסת להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת אהרון נחמיאס בנושא האמור.

עיקרי ההצעה היו, כי קיימת התארגנות קרטלית של שתי מאפיות בצפון-הארץ וכתוצאה מכך משוכשת אספקת הלחם, ובפרט מורגש מחסור בסוגי הלחם העממי-האחיד, לחם לבן וחלות רגילות, שבמקומן מאלצים את האזרחים לקנות חלות מתוקות.

ועדת הכלכלה, בדונה בנושא, הרחיבה את יריעת הדיון לנעשה כענף כולו.

הוועדה הזמינה לדיון בנושא את נציגי משרד התעשייה והמסחר ומשרד האוצר. נציגים של ארגוני האופים והמאפיות ואת נציגי הצרכנים, והגיעה למסקנות ולהמלצות האלה:

1. הובהר לוועדה כי ענף המאפיות עובר תהליך של ריכוזיות הולכת וגדלה, וכיום פרעלות בו רק 39 מאפיות.

2. תהליך זה מלווה בתופעות קרטליות, בין היתר — חלוקת אזורי שיווק ותיאום בשיווק סוגי לחם.

3. הובאו לוועדה עדויות, כי מאפיות, בפרט באזור הצפון גורמות למחסור מלאכותי בסוגי הלחם העממי כדי "לאלץ" את הציבור להזיק לסוגי לחם "משופרים" שבהם הרווחיות למאפיות גבוהה יותר.

4. הובהר לוועדה על-ידי נציגי ארגוני המאפיות ואיגוד האופים כי שיטת הסבסוד הנוהגת כיום, מכירת סוגי הלחם העממי (אחיד, לבן וחלות), מביאה להפסדים.

5. הובהר לוועדה כי מתנהלת חקירה נגד מאפיות בצפון-הארץ

יא. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא חימום בחורף בבת-הספר בישובים ובאזורים גבוהים*

לכבוד
מר שלמה הלל
יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

לסעיפים 1 — 2

משרד החינוך והתרבות מכיר בצורך לחמם מוסדות חינוך באזורים הקרים ועומד מאחורי ההחלטה להשתתף ב-75% מעלות ההסקה בישובים המוגדרים, על-פי החלטת ועדת

על-פי סעיף 111(ד) לתקנות הכנסת, הריני לפרט להלן את פעולות משרדנו בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "חימום בחורף בבת-הספר בישובים ובאזורים גבוהים":

מקבלים דיווח ומממנים את הוצאות החימום על-פי הקריטריונים.

לסעיף 6

משרדנו שותף להמלצה שהורים אינם חייבים לשאת בהוצאות החימום. הודעה על כך נמסרה למוסדות החינוך כאמצעות המחוזות, ואילו נציגי השלטון המקומי, בתמיכת משרד הפנים, מתנגדים להמלצה זו.

לסעיף 7

מוסכם ומומלץ על-ידי חברי הוועדה הבין-משרדית לנושא החימום.

לסעיף 8

צוות מקצועי בדרך תכנית רב-שנתית לביצוע המלצה זו.

כ ב ר כ ה,

יצחק נבון

שר החינוך והתרכות

השרים, כמוחזקים. בישובים שאינם מוחזקים, כאזורים קרים העונים לקריטריונים, תמומן עלות ההסקה במסגרת ההתחשבות בין היישוב לבין משרד הפנים — כשירות חינוך וחברה הניתן על-ידי הרשות לתושבים.

לסעיף 3

בשנת הלימודים הנוכחית יופעלו הקריטריונים שנקבעו על-ידי ועדת פרופ' זוהר, כתוכנית ניסויית למשך שנתיים. לקראת שנת הלימודים התשמ"ו ייבדקו אפשרויות נוספות ולצורך זה ייערך סקר עדכני על מיקומם הטופוגרפי של מוסדות החינוך, סוגי המבנים, אמצעי ההסקה והעלות בפועל.

לסעיף 4

משרדנו ייחק, מזה מחצית השנה את חקצי החימום משאר סעיפי התמיכה בבת-ישראל מוחזקים. לנושא החימום סעיף מיוחד מוגדר בתקנות התקציב.

לסעיף 5

ההמלצה מבוצעת. המחוזות מקיימים מגע עם הרשויות.

העתק: מר נחמן רו, יושב-ראש ועדת החינוך והתרכות.

* הוגשו על שולחן הכנסת ביום ט' בכסליו התשמ"ה — 3 בדצמבר 1984.